

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK
USA 3.50 USD
Македонија 65.00 ДЕН
БиХ 2.00 KM
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x

2. 5. 2003. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2673

КАКО ДА... ХИК...
ПРЕСТАНЕМ ДА... ХИК...

ШУЦАМ!!!

ПРИЧЕ О ПЕСМАМА

**БОБ
МАРЛИ**

Перикле
НАЈКРЕЋЊИЈИ МЕЂУ ЉУДИМА

За све од 7 до 107!

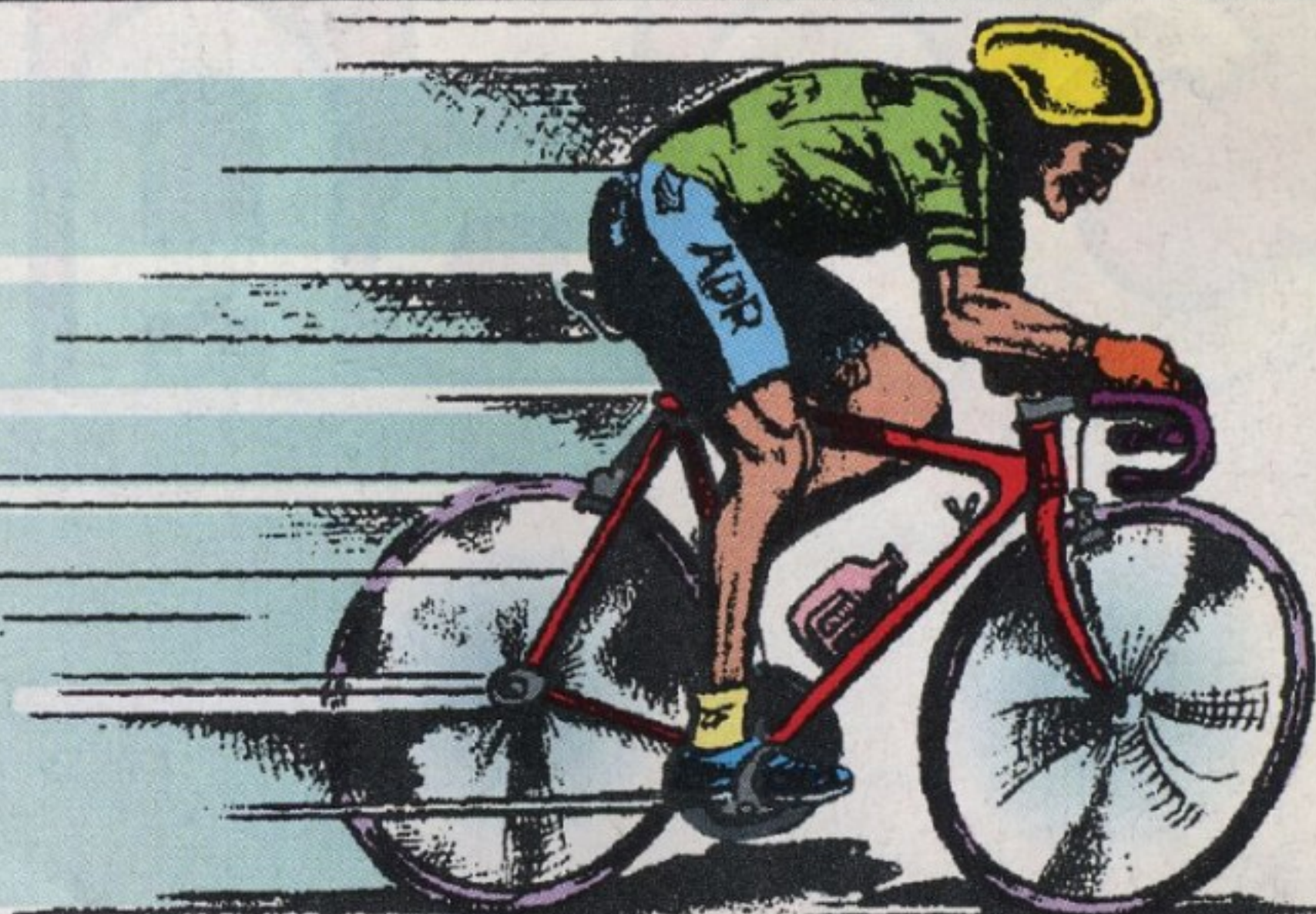
**МОДЕЛ БРОДА
„ЛА БЕЛ ПУЛ“ С
ЈЕДРИМА,
ТОПОВИМА И
ЗАСТАВАМА НА
ГЛАВИ**

НОСИЛЕ СУ ОТМЕНЕ
ФРАНЦУСКЕ ДАМЕ ПОСЛЕ
ПОМОРСКЕ БИТКЕ КОЈУ
ЈЕ ОВАЈ БРОД
ИЗВОЈЕВАО 1778. ГОДИНЕ.

СА 40 ЗРНА САЧМЕ У ТЕЛУ

ПОСЛЕ РАЂАВАЊА У
ЛОВУ 1987. ГОДИНЕ
ГРЕГ ЛЕМОНД,
АМЕРИЧКИ БИЦИКЛИСТА,
ПОБЕДИО ЈЕ ГОДИНУ
ДАНА КАСНИЈЕ У ТРЦИ
„ТУР Д ФРАНС“
ДУГАЧКОЈ 3200
КИЛОМЕТРА КОЈА ЈЕ
ТРАЈАЛА 23 ДАНА.

САХРАНУ ЗА ЖИВОТА

ПРИРЕДИО ЈЕ
СЕБИ НЕКОЛИКО
ГОДИНА ПРЕ СМРТИ
ТИМОТИ ДЕКСТЕР,
АМЕРИЧКИ ТРГОВАЦ
И ПРОНАЛАЗАЧ, КОЈИ ЈЕ
ЖИВЕО У 18. ВЕКУ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● црвене трешње у Јапану сматрају за симбол лепоте и пролазности. Домовина трешања је Азија из чијих их је западних покрајина око 64. године донео у Европу један римски војсковођа

●●● први папирни новац израђиван је и коришћен још у старој Кини. Најтежи метални новац имали су некад Швеђани: био је од бакра и тежак око 20 килограма. Због тога су Швеђани први у Европи прихватили замисао о штампању и издавању папирних новчаница. Прве су се појавиле још 1661. године

●●● стресом се назива све што квари равнотежу по живот важних човекових функција, а могу, између осталог, да га изазову колико доживљена несрећа, толико и љубав и заљубљеност. Израз стрес први је, пре 50 година, употребио бечки лекар Ханс Зелије

●●● истраживачи са универзитета у Копенхагену тврде да су особе које носе наочаре оштријег ума од оних којима до старости нису потребне. Сматрају такође да то важи само за кратко-виде. Они су као деца много читали што је обогативало њихов ум, али им је слабило вид

●●● Јосиф Флавије (око 37-100), јеврејски историчар и војсковођа у устанку против Римљана 67. године, писао је да су Вавилонци имали историографе задужене да воде забелешке о државним и јавним пословима, и то из дана у дан. Ти редовни записи сматрају се за прве новинске забелешке

●●● све донедавно сматрало се да чоколада чини људе срећним и да им доноси утеху када су жалосни. Према мишљењу једног немачког психолога, то важи само за жене. Мушкарцима чоколада не помаже

ZAGRIZI **WOW** RITAM

ЗАБАВНИКОВА
Интернет
једрилица

СПАЈДЕРМЕН УМЕСО

Са таза дуга 177 километара, ето шта би се добило када би се штампале три милијарде страница Интернета садржане у претраживачу „Google“, једном од најпопуларнијих на светској компјутерској мрежи. Уз помоћ овог претраживача више од 150 милиона људи сваког дана покушава нешто да сазна, да нађе одређени податак. Уколико би се направио тачан списак свега што се тражи, била би то својеврсна слика савременог друштва на почетку трећег миленијума.

Интернет, наравно, омогућава и тако нешто: довољно је само посетити адресу: www.google.com/intl/en/press/zeitgeist.html која доноси топ-листе најтраженијих појмова на свету. Истраживање се заснива на 55 милијарди потраживања Интернет сурфера током 2002. године. Управо због тога ове странице носе назив zeitgeist, што на немачком значи дух времена. Ова реч и раније је би-

ла коришћена као појам који обухвата интелектуални, морални и културни дух једног доба.

Током 2001. године највећу пажњу у свету привукао је тероризам: Осама бин Ладен као и уништене куле Светског трговинског центра у Њујорку. Можда су управо због тога људи на страницама Интернета покушавали да нађу шта је заправо предвидео чувени видовњак Нострадамус. После Нострадамуса дошао је Спајдермен, јунак стрипа Стена Лија и истоименог играног филма Сема Рејмија, који га је убрзо и престигао. Сва је прилика да је то знак страха од језиве стварности и бег у свет маште.

Објављујемо неколико топ-листа најтраженијих појмова, односно догађаја, на претраживачу „Google“ током 2002. године. Секс смо намерно изоставили. Он је и даље у врху популарности, не само откако је настао Интернет већ вероватно откада је света и века ■

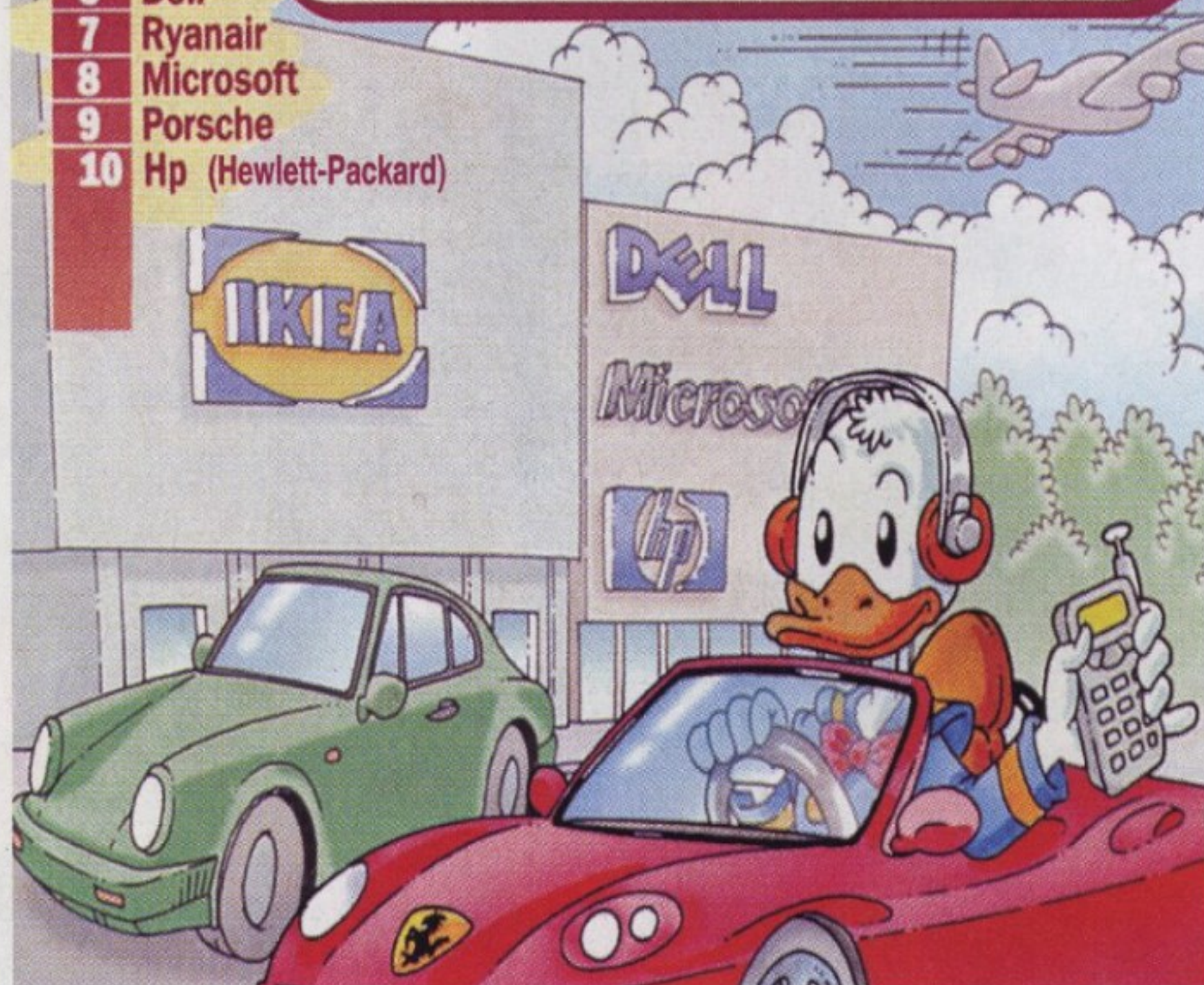
ЈЕДНИ СИЛАЗЕ, ДРУГИ СЕ ПЕЊУ

Довољно је да упоредимо 17. место ове топ-листе да бисмо видели колико се променило расположење корисника Интернета током 12 месеци, од 2001. до 2002. године. Тамо где је био Авганистан стоји рок-група. Уопште, на читавој листи из 2002. године преовлађују музичари, певачи, телевизијске емисије, односно – забава ■

НАЈПОПУЛАРНИЈЕ СВЕТСКЕ МАРКЕ

Занимљиво је да топ-листа најтраженијих светских брендова на Интернету не садржи компаније као што су „Кока-Кола“ или „Макдоналдс“. Популарније су фирме које се баве комуникацијама, чак и уређењем куће ■

- 1 Ferrari
- 2 Sony
- 3 Nokia
- 4 Disney
- 5 Ikea
- 6 Dell
- 7 Ryanair
- 8 Microsoft
- 9 Porsche
- 10 Hp (Hewlett-Packard)

2001. година

- 1 Нострадамус
- 2 Напстер (програм за скидање музике са Интернета)
- 3 Светски трговински центар
- 4 Антракс
- 5 Осама бин Ладен
- 6 Талибани
- 7 All your Base Belong To Us (видео-игра)
- 8 Си-Ен-Ен
- 9 Еф-Би-Ај
- 10 Анђелина Џоли (глумица)
11. Big Brother (амерички „reality“ шоу)
12. Лоана (јунакиња поменуте серије)
13. Пентагон
14. Operation Flashpoint (видео-игра)
15. Мир (руска свемирска станица)
16. Планета мајмуна (филм)
17. Авганистан (филм)
18. Tomb Raider (филм)
19. Џинџер (ново превозно средство)
20. Return To the Castle Of Wolfenstein (видео-игра)

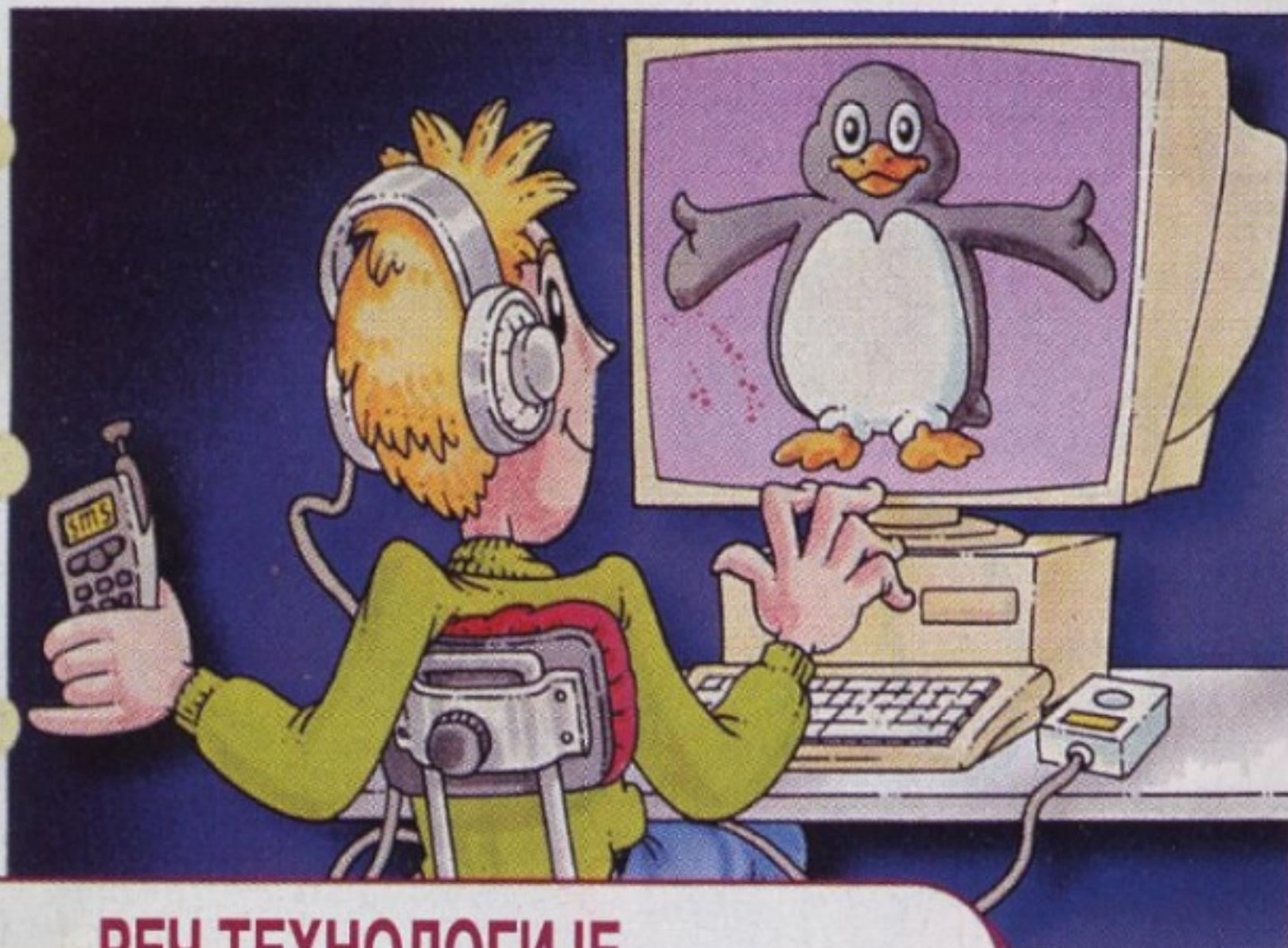
2002. година

- 1 Спајдермен (филм)
- 2 Шакира (певачица)
- 3 Зимска олимпијада
- 4 Светско фудбалско првенство
- 5 Аврил Лавин (певачица)
- 6 Ратови звезда (филм)
- 7 Еминем (певач)
- 8 Амерички идол (ТВ емисија)
- 9 Morrowind (видео-игра)
- 10 Warcraft 3 (видео-игра)
11. Натали Портман (глумица)
12. Dungeon Siege (видео-игра)
13. Trillian (софтвер)
14. Лас Кечап (музичка група)
15. Neverwinter Nights (видео-игра)
16. Battlefield 1942. (видео-игра)
17. Пинк (поп певачица)
18. Герет Гејтс
19. Loft story 2 (француска верзија „Big Brother“-а)
20. Икеа

ТО НОСТРАДАМУСА

Кад би Интернет био књи-
га, односно енциклопеди-
ја, најчитаније стране биле
би оне које говоре о фудба-
лу, љубави, филму и музици

- 1 mp3
- 2 sms
- 3 Winzip (програм за
компресовање)
- 4 Linux (бесплатни
оперативни систем)
- 5 ftp (протокол за
размену софтвера)
- 6 Dell (фирма која про-
даје компјутере online)
- 7 Xbox (Мајкрософтова
конзола за игре)
- 8 Realplayer (програм
за музику и филм)
- 9 Majkrosoft
- 10 Java
(компјутерски
језик)

РЕЧ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Интернет је за већину корисника начин да поне-
што и уштеде тако што ће скинути или слушати
музику у формату mp3 или послати бесплатно
sms поруку ■

СВЕ О...

Вести су најтраженија „роба“
на Интернету. Током 2002. го-
дине посетиоци претраживача
„Google“ највише су желели да
сазнају нешто о Светском фуд-
балском првенству, Ираку и
Садаму Хусеину. Појам снајпе-
ра такође је занимао посетиоце
Интернета, можда због тајан-
ственог снајперисте који је то-
ком 2002. године терорисао
становнике САД. Касније се ис-
поставило да је реч о двојци
криминалаца ■

- 1 Светско првенство
у фудбалу
- 2 Ирак
- 3 Снајпер
- 4 Лили (ураган)
- 5 Поплаве (лета 2002.
године поплаве су
нанеле зло широм
света)

ТРАЖЕ СЕ...

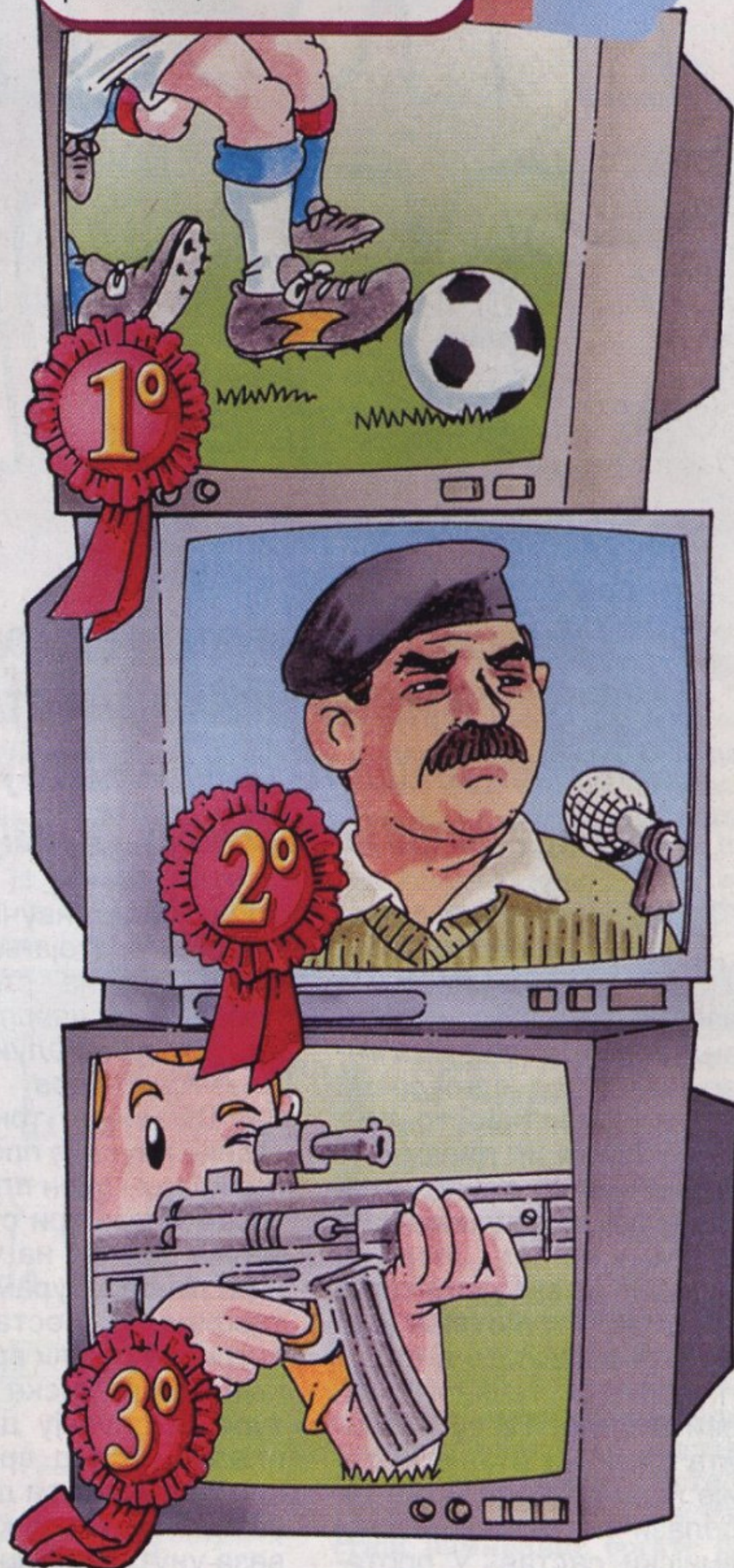
Филм, спорт, а нарочито музика: то су области које
људе чине славним. Погледајте, уосталом, топ-листе
најтраженијих личности на Интернету током прошле го-
дине ■

Жене 2002. године

- 1 Џенифер Лопез
- 2 Бритни Спирс
- 3 Шакира
- 4 Хали Бери
- 5 Џенифер Лав
- 6 Хајди Клум
- 7 Памела Андерсон
- 8 Сара Мишел Гелар
- 9 Кармен Електра
- 10 Ана Курњикова

Мушкарци 2002. године

- 1 Еминем
- 2 Бред Пит
- 3 Нели
- 4 2рас
- 5 Вин Дизел
- 6 Џош Хартнет
- 7 Бен Афлек
- 8 Дејвид Бекам
- 9 Роналдо
- 10 Жа Рул

Припремила М. Огњановић

ЧУДЕСНИ СВЕТ АТОМА

Пето стање Ма

*Само шест година после стварања првог
Бозе-Ајнштајновог кондензата у гасу,
његови млади творци добили су Нобелову
награду за физику. О чему се, заправо, ради?*

Недавно, у једном нашем веома гледаном квизу, такмичар је требало да одговори на питање колико стања има материја? Његов одговор да их има четири (чврсто, течна, гасовита и плазма) — оцењен је као тачан. Али, шта би рекла данашња наука?

Одавно се зна да материја постоји у три стања која се такође називају и фазе: (1) чврста, (2) течна и (3) гасовита фаза. То су различита физичка стања материје кроз које она може да пролази не мењајући свој хемијски састав. У проте-

клум веку научници су открили постојање још четири додатна стања: (4) плазму, (5) суперпроводнике, (6) суперфлуиде и (7) Бозе-Ајнштајнов кондензат. Штавише, током 2000. године наука је пронашла и (8): кварк-глуон плазму!

Само прва три стања материје постоје на уобичајеним температурама и притисцима. За осталих пет потребне су или врло високе или врло ниске температуре. У случају две врсте плазме, услед врло високих температура долази до уништења и свих хемијских веза унутар материје.

Плазма је материја слична гасу у коме су атоми материје изгубили барем један од својих електрона, па се ствара смеша слободних електрона и позитивно наелектрисаних јона. То може да се догађа само на температурама вишим од неколико десетина хиљада степени или услед протока јаке електричне струје кроз гас. Сунце и већина звезда састоје се углавном од плазме. На Земљи се она јавља приликом севања муња или се добија у неонским и флуоросцентним лампама.

Суперфлуиди су течности које теку без отпора, па

могу да прођу кроз поре посуда у којима се држе. Само је код хелијума откривена ова особина и то када се охлади на температуру која је врло близу апсолутне нуле ($-273,15^{\circ}\text{C}$).

Суперпроводници су чврсте материје чији електрони могу слободно да се крећу. Зато, када једном потече, струја тече стално и без помоћи неког спољног извора енергије. Многи метали овако се понашају на температурама блиским апсолутној нули. Али, има материјала који такве особине поседују и на температурама за 100 степени вишим од апсолутне нуле.

Плазма од кварк-глуона састоји се од кваркова који се слободно крећу у „мору“ глуона. Ово стање материје преовладало је у васиони у првим десетомилионитим деловима секунде

њеног постанка. Тада је температура била виша од 1 милион милиона степени Целзијуса. Данас, у природи, ове врсте плазме има још врло мало. Али, научници је добијају вештачки, у машинама за убрзавање атомских честица, акцелераторима. Убрзавају тешка атомска језгра готово до брзине светлости и потом их сударају.

Шта је Бозе-Ајнштајнов кондензат?

Далеке 1924. године индијски физичар и математичар Шатјендра Нат Бозе послао је Ајнштајну један свој рад у коме је извео Планков закон за зрачење црног тела, а фотоне (кванте електромагнетног зрачења, па и светлости) посматрао као скуп потпуно истоветних честица. Ајнштајн је био задивљен, па је дао да се овај рад преведе на немачки и објави. Такође, проширио је Бозеове

кондензације атома у исто квантно стање. Сви атоми кондензата могу бити описани истом квантном таласном функцијом.

У физици, све атомске честице сврстане су у две основне групе: бозоне и фермионе (тако су названи

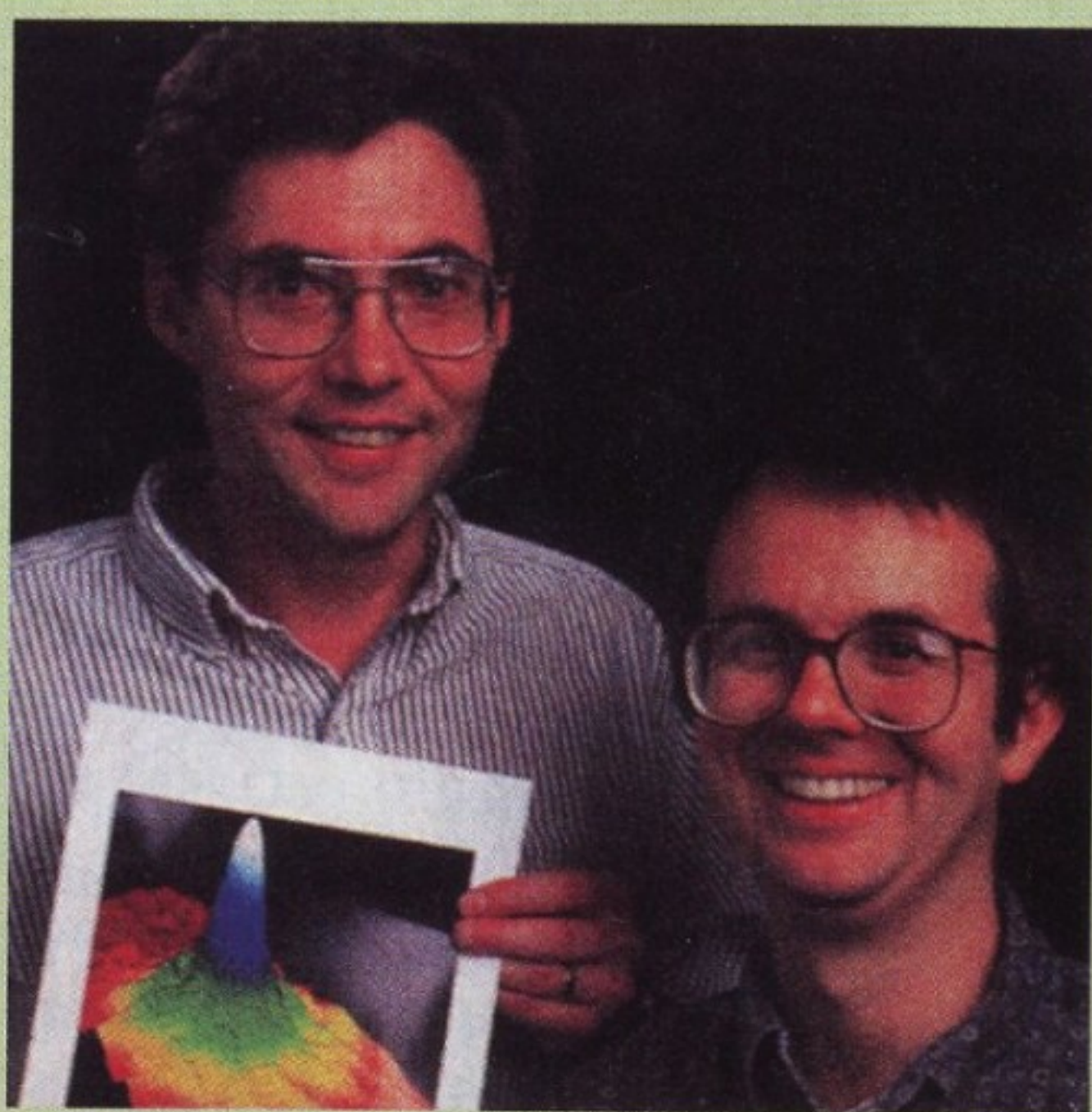
стању, са истим угаоним моментом или „спином“. Фотони спадају у бозоне, па је зато и било могуће направити ласере. Основне (недељиве) јединке материје – кваркови и електрони – спадају у фермионе. Али, атоми који садрже паран број кваркова

на такав начин да просечно растојање између атома постане веома мало, а да се при том атоми не групишу у молекуле нити се гас претвори у течност. До преокрета је почело да долази 1990. године када је физичар Карл Вимен са универзитета у Колораду запослио Ерика Корнела да ради на решавању овог задатка. Коначно, 5. јуна 1995. године, уз помоћ сарадника, успели су да добију први Бозе-Ајнштајнов кондензат у гасу ултрахладних рубидијумових атома. Гас рубидијума-87 прво су хладили (успоравали атоме) ласерима користећи технологију која је 1997. године такође награђена Нобеловом наградом. Онда су наставили успоравање његових атома испаравањем у магнетним замкама (нарочито магнетно поље). Како су смањивали атомске моменте, расла је њихова таласна дужина, да би коначно дошло до преклапања таласних функција атома. Добијени кондензат састојао се од 2000 атома охлађених до само 20 nK (нано Келвина). То је једва двадесет милијардитих делова степена Келвина изнад апсолутне нуле!

Откриће је у читавом свету покренуло праву лавину нових покушаја да се створи ово јединствено стање материје и да се што боље проуче његове необичне особине. У септембру 1995. године Волфганг Кетерле са сарадницима направио је на МИТ-у – Масачусетском технолошком институту – кондензат од 500.000 натријумових атома. Крајем 1996. године успео је да забележи интерференцију између два кондензата који су се ширили, што је био јасан доказ да су сви атоми имали исту таласну функцију. За ове успехе поменута три физичара добила су Нобелову награду за физику 2001. године.

До сада је више десетина научних тимова успело да створи различите ВЕС. Они ће наћи примену у атомским ласерима, у којима се зраци фотона замењују зрацима атома, као и за проучавање неких основних физичких процеса. Постоје претпоставке да би ВЕС могао да се користи у рачунарима будућности. – ВЕС се сада разграно у различите правце, укључујући атомску оптику и суперфлуиде – каже Кетерле ■

Горан Војиновић

После седамдесет година доказали су постојање „петог стања материје“. Карл Вимен (горе лево), Ерик Корнел (горе десно) и Волфганг Кетерле (доле, са синовима)

прорачуне на овакве честице, али које имају и масу и показао да би оне, на довољно ниским температурама, требало све да се кондензују. То значи да се сведу на исто квантно стање. Од тада, пуних 70 година, физичари су се мучили да направе Бозе-Ајнштајнов кондензат и потврде претпоставку двојице научника. Неки стручњаци називали су га и *петим стањем материје* у лабораторији.

Бозе-Ајнштајнов кондензат, скраћено ВЕС, јесте скупина атома који су на врло ниским температурама престали да се крећу у различитим правцима, изгубили су своју посебност и практично се понашају као један атом. У њему је Де Брољијева таласна дужина атома блиска величини средњег међуатомског растојања, што доводи до

у част Ш. Бозеа и Е. Фермија). За разлику од фермиона, бозони су честице које не поштују Паулијев принцип искључивости и могу да се окупе у истом квантном

и електрона су бозони. Само од оваквих атома могуће је добити кондензат и то на врло ниским температурама.

Суштина и тешкоћа добијања ВЕС-а је у хлађењу гаса

**Васа Ешкићевић, сликар
Прве армије, на положају
1918. године**

студентском колеги Плављанића, семинарски је одштапан 1970. године у новосадском Зборнику за ликовне уметности. То је, уједно, досад једини целовитији рад о животном и уметничком путу сликара који је послужио као основ ове белешке.

Из гардеробе у Беч

Животопис Васа Ешкићевића, сликара који је уметничко школовање окончао тек у четрдесет првој годи-

није дуго задржао и у јесен 1884. године стиже у Београд, већ као седамнаестогодишњак. Радозналост и жеља за потпуно другачијим исказивањем одводе га код чувеног позоришног власуљара Араничког што ће се показати као пресудно за даљи ток његовог живота и рада. Али, ко зна колико би свом мајстору помагао у чешљању глумаца пре изласка на сцену Народног позоришта да се једном није догодила невоља с кулисама, и то касно поподне, пред сам почетак најављене представе. Требало је одмах направити и исликати нову, али мајстора, данас

ВАСА ЕШКИЋЕВИЋ, СЛИКАР, ИЛИ ПРИЧА ПРОТИВ ЗАБОРАВА

ВИХОРИ ВОЈВОЂАНСКОГ БРИЦЕ

Малобројни су примери да неко уложи толико снаге да би остварио своје дечачке снове или како је берберски калфа, сасвим ненадано, седамдесет година након смрти поново привукао пажњу јавности...

Прича о неправедно заборављеном сликару Васи Ешкићевићу могла би да почне с краја, и то бар због два догађаја.

Први се збио одмах по сликаревој смрти, 3. фебруара 1933. године у Новом Саду. Тек што су посмртни остаци шездесетшестогодишњег Ешкићевића изнети из стана, на прагу је упаљена огромна свећа, виша од метар и по, а широка петнаестак центиметара. Запалио ју је један од мноштва његових јунака, водоноша Аксентије Јакшић. Био је то тек мали дуг за сва доброчинства која је сиротом старцу годинама чинио сликар занимљивог „Портрета чича Аксентија“.

Осам

Други се догодио тридесетак година доцније, а кумовао му је пензионисани банкарски чиновник, већ зашао у седму деценију. Реч је о Теодору Плављанићу, тада не свакидашњем студенту треће године историје уметности Филозофског факултета у Београду. Готово лично повређен забором који је наткрилио лик и дело, по његовом мишљењу, значајног уметника у историји српског сликарства, сео је и написао семинарски рад. Смрт га је, међутим, спречила да дипломира и да рад о Васи Ешкићевићу допре даље од Катедре за историју уметности. Ипак, захваљујући Миодрагу Јовановићу, историчару уметности и много, много млађем

ни, умногоме подсећа на биографије какве би неки писци волели да измаштају.

Рођен у Иригу 13. јануара 1867. године, у земљорадничкој породици која је словила за угледније, није му се дало да након основне школе оде у гимназију. Отац Коста, прави виртуоз у украшавању пушака и пиштоља, дао је сина на берберски занат иако се он у школи и те како истицао цртањем, а кући забављао прецртавањем ликова српских јунака из календара и других илустрованих листова.

Пуне четири године учио је Васа Ешкићевић у Иригу за брицу, месец-два потом радио као калфа, а онда одјездио за Нови Сад. Ни ту се

би рекли сценографа – нигде!

Ешкићевић се срамежљиво понудио да он то сам учини, а после више него добро обављеног посла, осмелио се да присутнима покаже неке своје радове које је дотада скривао на дну кофера. Онда су га многи саветовали да више не дангуби у позоришној гардероби и да пође за Беч, на право школовање. И, у јесен 1887. године Васа Ешкићевић одлази у град у који су махом хитали сви који су веровали да своју сликарску обдареност управо ту могу најбоље да усаврше.

И у Бечу је Ешкићевић на-

ставио с двоструким животом: дању је радио као берберски помоћник, а ноћу учио сликарске вештине код Јосифа Фалте. И тако пуне две године, када коначно, и заувек, оставља чешаљ и маказе и посвећује се сликању. Наравно, ваљало је преживети, те дневну светлост користи да, по поруцибини, угљеном ради портрете према фотографијама. Ноћу неуморно обилази познатије сликаре и учи помажући им у атељеима.

Рјепинов ученик

Није остао поуздан траг које су то новине, и поводом чега, прве објавиле похвалан текст о умећу Васе Ешкићевића, али се зна да је одлучујуће допринео да негдашњи берберски калфа најзад крене путем о коме је толико сањао. Наиме, напис је допао у руке проти Теофану Кардишевичу, представнику руске православне цркве у Пешти. И чим је сазнао да је Ешкићевић, хитајући из Беча на летњи распуст у Ириг, стигао у варош преко пута Будима, понудио му је помоћ. Саветовао га је да пође у Русију на школовање, а он, прота, у почетку ће га, док не добије стипендију, материјално помагати.

Двадесетшестогодишњи Ешкићевић кренуо је у јесен 1883. године у Русију. О томе је доцније, у писму уреднику „Народне енциклопедије“, овако сведочио:

„Дошао сам у Москву, а после неколико дана већ сам био у Петрограду где се у Духовној академији састанем с протом Кардишевичем, као што смо се у Пешти договорили. С протом одем код вицепрезидента Императорске академије уметности, покажем му своје радове и он ми препоручи да ступим у државну Уметничку школу, како бих стипендију могао добити, јер за Академију нисам имао предспрему. Чим сам ступио у школу као редован ђак, одмах сам и државну стипендију добио. Школу сам завршио за три године, свих пет разреда, и после тога ступим у Уметничку школу кнегиње Тенишеве, где су се само одабрани ђаци примали и бесплатно учили, под руководством великог руског уметника и професора Императорске академије уметности Илије Јефремовича Рјепина.

У тој сам школи провео нове четири године и 1900. издржим конкурсни испит и ступим као редован ђак у петроградску Академију уметности, где се одмах упишем и на педагошки курс који по-

сле две године свршим с одличним успехом и добијем диплому за наставника цртања у средњим школама. У исто време завршио сам и нижи општи курс Академије и пређем на виши, професора Рјепина, и као његов ђак проведем у Академији још пуних шест година и у јесен 1908, после одлично положених научних предмета и на основу изложене велике конкурсне слике „Забајкалски козаци у манџурским кланцима“, добијем диплому уметника и сребрни знак...“

Васа Ешкићевић имао је пуних четрдесет једну годину кад је окончао студије.

Задаци ратног сликара

Ко зна колико би Ешкићевић остао у Русији, где је по завршетку студија радио још шест година, да 1914. није букнуо Први светски рат и он се одмах обрео у нападној Србији. Хтео је у борбу с пушком, али је Врховна команда знала да такви људи у таквом времену поседују много убојитије оружје.

Не чуди стога што је већ 20. августа 1914. године у Ваљеву издат „Упут за употребу ратних сликара придодатих штабовима виших јединица на војишту“. У дванаест тачака детаљно је наведено шта им ваља чинити, а ми наводимо само прве четири:

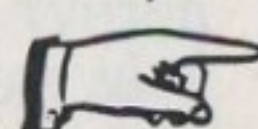
Васа Ешкићевић: „Легенда о повлачењу српске војске за Драч и Валону 1915“, 1916, уље на платну

„Да би се најважнији моменти борбе као и осталих ратних догађаја сачували за Историју и у сликама, придају се штабовима виших јединица на војишту ратни сликари.

Ратни сликари могу бити само она лица која имају диплому академских сликара.

Ратни сликари не треба да пропусте ниједан важнији моменат борбе који би био од вредности за Историју. Ради тога потребно је да они са најживљим интересовањем – по потреби и са личним пожртвовањем – прате ток борбе старајући се да се што више унесу у суштину њену и да понесу што јаче импресије из ње.

Ратни сликари дужни су носити са собом своје фотографске апарате и са њима снимати важније моменте борбе као и остале ратне епизоде, а нарочито трагове свирепства и варварства која буде непријатељ остављао за собом, као и остала значајна документа чију садржину треба сачувати...“

Пошто су сва места ратних сликара попуњена још пре доношења „Упута“, Васа Ешкићевића,

с обзиром да је знао руски језик, распоређују у Руски инжењеријски одред у Ћуприји. Из тог времена сачуване су његове фотографије, драгоцен документ о првим ратним годинама у том делу Србије. Следи мукотрпно повлачење преко Албаније, кратак боравак на Крфу, а потом опоравак у Риму и Паризу где неуморно обилази галерије и музеје, али и где не оставља на миру своју палету о чему сведочи неколико сачуваних слика.

И, коначно, пред сам пробој Солунског фронта, бива постављен за ратног сликара Прве армије. Слика све што види на бојишту и око њега, бележи драме и војника и збегова, не пропушта да уграби времена и за портрете ратника, али и пределе који остају за војском. И тако све до Новог Сада где настаавља да се бави претежно ратном тематиком и у времену већ поодавно освојене слободе. Чак дуго година не скида ни војнички шињел, ратни призори као да су га заувек заокупили.

Заоставштина и колекционари

Свестрано надарен, несуджени војвођански брица био је везан и за музику и до краја живота радо је и често свирао виолину, у младости је писао песме (цетињска „Луца“ објавила му је цео циклус), дуго година био дописник новосадског политичког дневника „Браник“, преводио Чехова, Горког... И, како бележи Теодор Плављанић, живео скромно, готово аскетски.

А у Новом Саду, где је живео до смрти никад се не оженивши, одударао је својом појавом. Дуга и узана глава с високим сведеним челом и бујном косом коју је покривао италијански шешир с једне стране мало подигнут и с крутом крагном коју готово никад није ски-

Васа Ешкићевић: „Пораз Бугара и Немаца на коти 1212“, 1917, уље на платну

дао, понајвише је, оставио је запис један његов савременик, подсећао на аутопортрет каквог сликара холандске школе.

Дело Васа Ешкићевића, сликара који је ипак незаслужено гурнут на маргину овдашње историје уметности, нипошто није за потцењивање. Велико је и различито, са не увек уједначеним вредностима.

У почетку, док је још био на берберском занату, непрестано је углавном вежбао израду портрета према фотографијама. Да ти радови нису били тек пуко вежбање за своју душу, сведочи и податак да је, управо захваљујући њима, успевао да сакупи новац за пут и школовање, прво у Беч, а потом у Русију.

Доба школовања и стварања у Русији готово је непознато иако су, како је записао, многи радови репродуковани у боји и познати у читавој Русији где је учествовао на многим изложбама. По повратку га, стицајем околности, заокупљају ратни мотиви, али ради и портрете и слика пределе, те иконоста се у, најчешће, војвођанским црквама.

Део његове сачуване заоставштине може да се види у београдском Народном музеју, Војном музеју на Калемегдану и Историјском музеју Србије. Многа дела су у приватном власништву, а недавно је име Васа Ешкићевића поново доспело у јавност која је сазнала да је велики колекционар његових слика, углавном оних с ратном тематиком, у поседу удовице лица с многих потерница склоног одевању у униформе српских ђенерала чији би надицак, ако у помоћ призовемо латински, могао да означава „познаваоца тајни у појединим струкама“ ■

Петар Милатовић

Како да ... хик ...
престанем да ... хик ...

ШТУЦАМ!!!

Не познаје године, ни друштвени положај, догађа се свима од 7 до 107 година и то од првих тренутака постојања

Људи, нажалост, најчешће штучају у друштву. Јер, у друштву једемо, пијемо, а нечије присуство може и да нас узбуди, уплаши...

Американац Чарлс Озборн, одгајивач свиња, и даље држи прво место као неприкосновени светски првак у штучању: несрећни пољопривредник штучао је равно 69 година и 5 месеци и тако победнички, али штучајући, ушетао у „Гинисову књигу рекорда“. Озборн је рођен 1894. године, а почео је да штуча као млад човек. Било је то 1922. го-

дине. Када би штучнуо, Чарлс би на располагању имао тек секунду и по одмора, а онда поново... штуч... и тако даље – 24 часа на дан!

Какав ли је био живот човека који је век провео штучајући ако се има у виду готово непрекидно трзање читавог тела и непријатни, па и непристојни, звук што је против његове

ПОДТИПНИ
ЗАБАВНИК

2. 5. 2003.

воље излазио из грла? Како је уопште јео, пио, спавао? Извесно је да је Чарлс Озборн после 1922. године наставио да штуца следећих седам деценија да би престао тек у фебруару 1990. године. Ни годину дана пошто је штуцање нетрагом ишчезло, Чарлс се у сваком смислу смирио – умро је.

Досадно, али не и смртоносно

Штуцање је за поједине писце био згодан разлог да своје јунаке пошаљу на „други“ свет. На филму је онај који штуца постајао предмет подсмеха, те је поменута непријатна појава често коришћена као изванредан комичан ефекат. Извесни чланови удружења људи који не могу да се ослободе штуцања, овај рефлекс сматрају неодољивим и врло привлачним, о чему сведоче бројне, истина чудновате, исповести забележене на страницама Интернета. Чини се да се филм ипак највише користио штуцањем. Чарли Чаплин је, на пример, посебно уживао да уз помоћ штуцања код публике изазива смех. Упечатљиве су сцене из филма „Светлости велеграда“ у којима главни јунак почиње да штуца када прогута пиштаљку. У стрипу је штуцање такође често коришћено. Сетимо се само увек пијаног и штуцању склоног Суперхика из стрипа „Алан

Форд“ (јунака који је, да подсетимо, узимао од сиромашних и давао богатима да би били још богатији) или Паје.

Лекари би се сложили да штуцање није смртоносно – иако је досадно – али ову чињеницу очигледно није имао у виду Сомерсет Мом: јунак његове приповетке „П. и О“, богати Енглец, умире штуцајући за време пловидбе по Индијском океану. Мада се већина људи штуцања стиди, има и оних који га сматрају крајње изазовним: неком врстом еротског зова! Ко не може да поверује да заиста има заљубљеника у штуцање, нека на Интернету посети веб страницу чији је назив Hiccup Lovers Website.

Једно је сигурно: штуцање не познаје године ни друштвени положај. Сви могу да штуцају, и то од првих тренутака постојања: како у мајчиној утроби, тако и у последњим данима, у дубокој старости. Труднице које су лекари прегледали уз помоћ ултразвука имале су прилике да чују и виде како њихова беба, већ у трећем месецу трудноће, почиње да штуца.

Звоно за узбуну

Без обзира на учесталост, званична медицина као да није много марила за оне који штуцају. Научници су, међутим, дошли до сазнања која говоре да штуцање може бити и нека врста звона за узбуну које упозорава да је човеково здравље доведено у питање. Исто тако, показало се да штуцање може бити и корисно, бар када је реч о бебама.

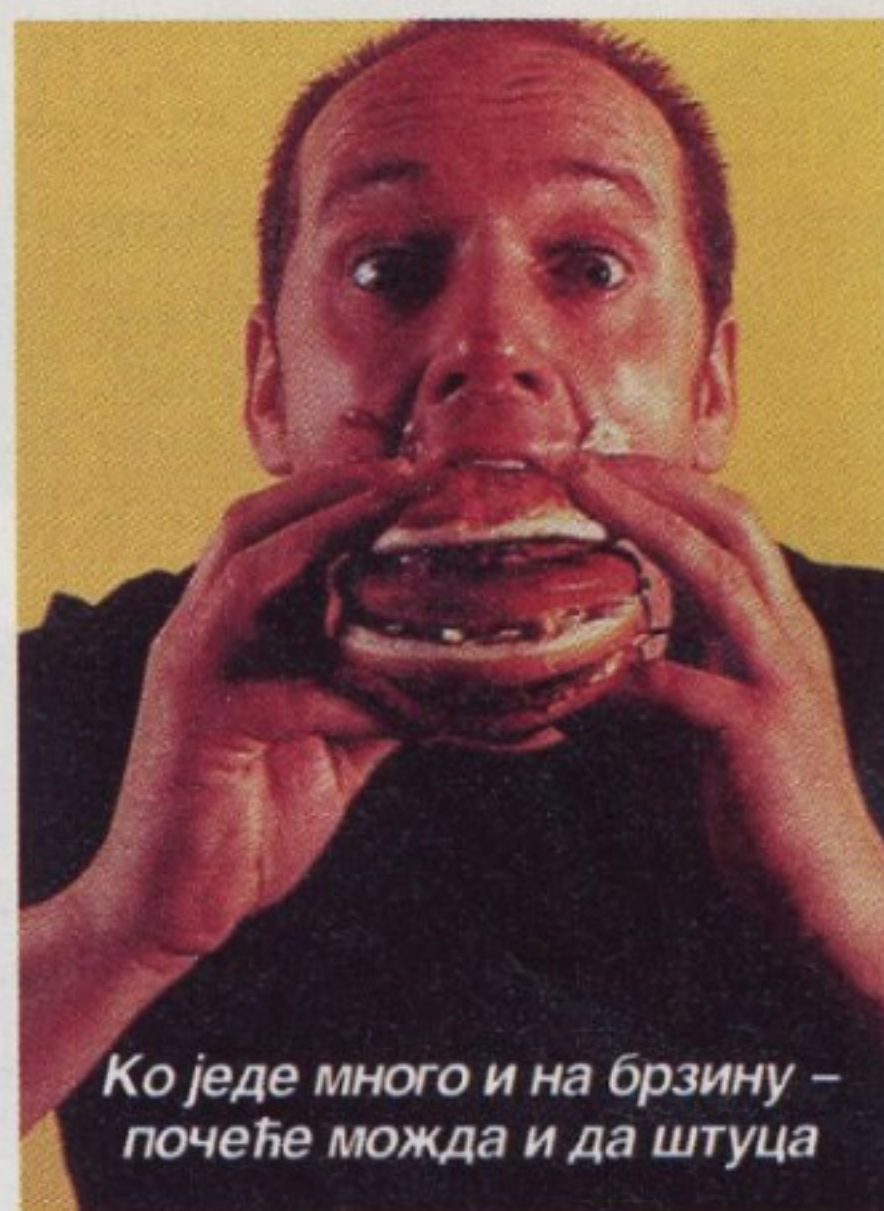
У енглеском језику штуцање означава ономатопејска реч: то је hiccuping. Да ли је штуцање овде некога подсетило на пуцање из кратке пушке зване штуц, па је тако и добило назив?

Било како да ову појаву називамо, не штуцају сви једнако иако је већини једнако непријатно. Постоји више начина на који људи то чине, подразумева се – против своје воље. Неки штуцају док се смеју. Други када плачу, односно, док јецају. Трећи, наизглед, из чиста мира, али врло видљиво: тресу се и као да сваки пут поскоче...

Штуцање је, заправо, респираторни спазам чија је главна одлика стезање дијафрагме, односно оних мишића у облику мембране који абдомен (трбух) деле од дупље грудног коша. Спазам изазива делимично затварање гласних жица. Тако настаје оно препознатљиво „хик“ (штуц) које се понавља неколико пута. И онда најчешће престаје. Али, не и код свих људи и не у сваком случају...

Епидемиолози сматрају да штуцање настаје услед прекомерног или пребрзог узимања хране, тачније када једемо на брзину. Чим неко за тили час поједе велику количину хране, стомак се брзо рашири, а будући да се налази непосредно испод дијафрагме, то изазива штуцање. Исти учинак имају газирана пића, али и снажна осећања. На

Нагле промене спољне температуре такође могу да изазову штуцање

Ко једе много и на брзину – почеће можда и да штуца

27 савета

1. Сисајте туцани лед
2. Пажљиво прогутајте кашичицу воћног сирћета или сока од лимуна
3. Притисните очне капке, тачније очне јабучице
4. Ставите коцкице леда на врат

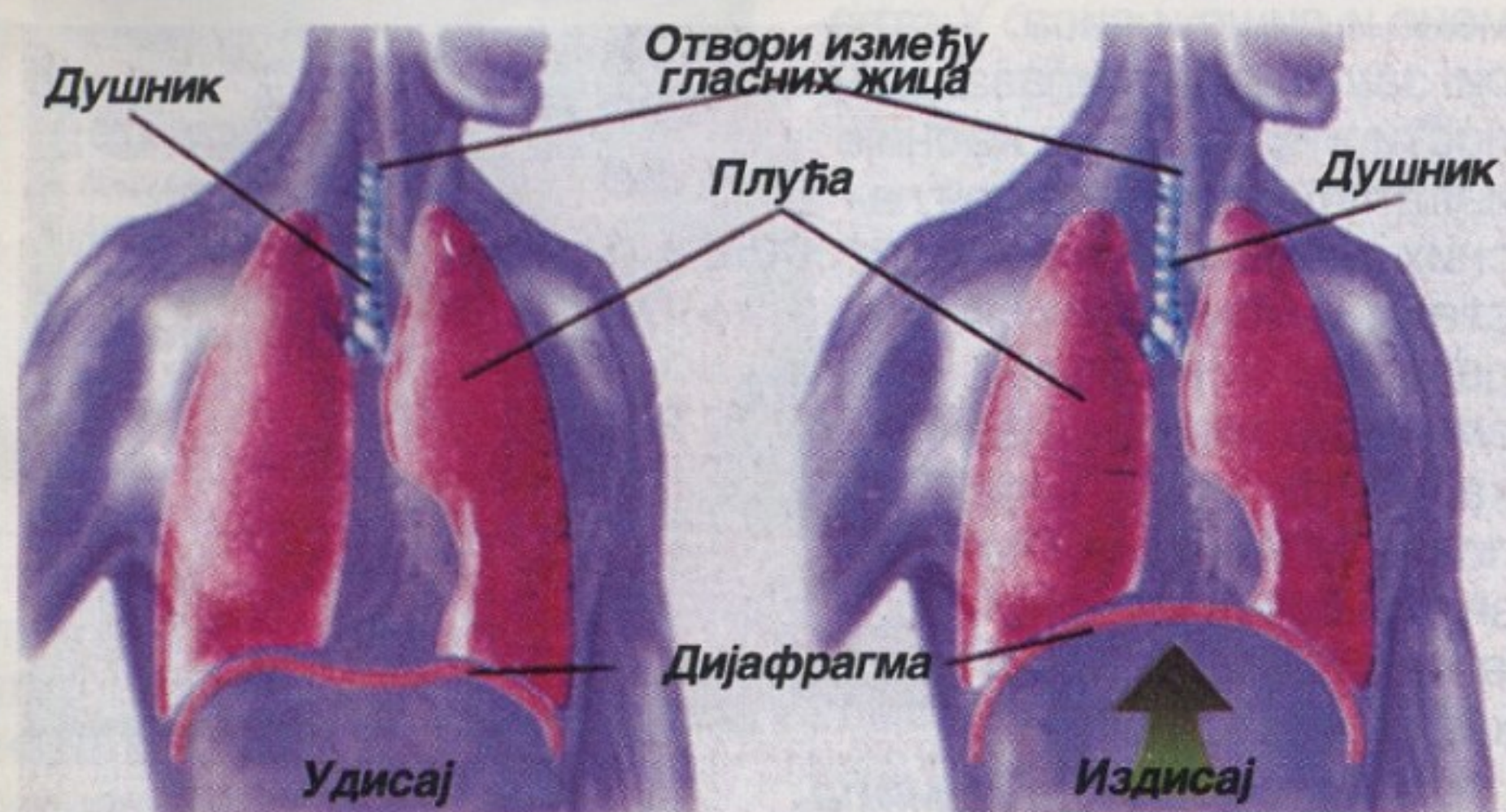
Нагните се напред и попијте воду кроз сламку запушених ушију

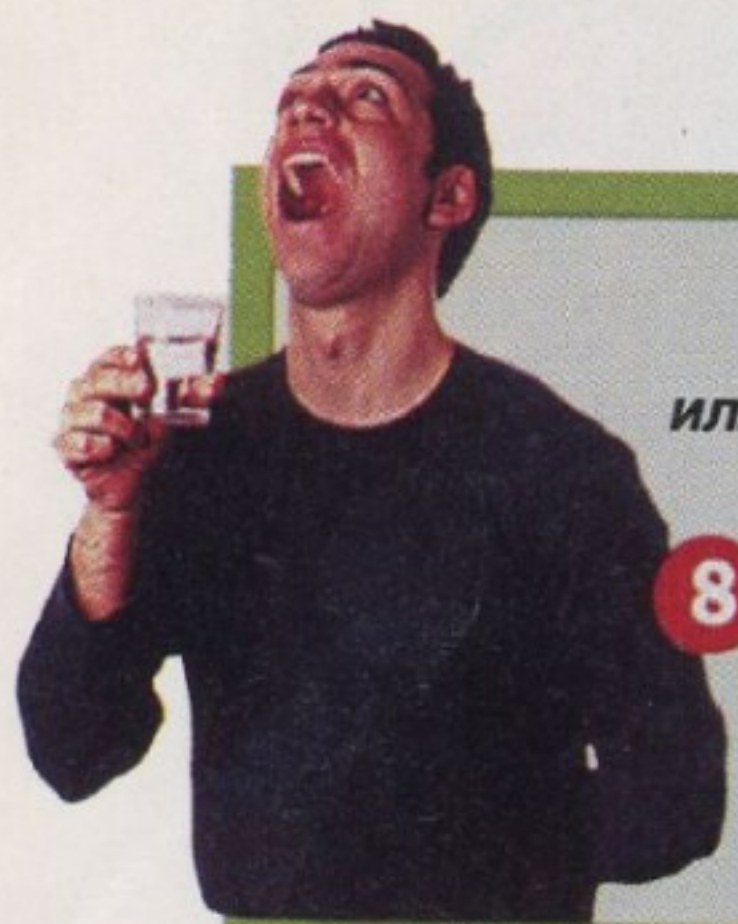

Притисните снажно домали прст с обе стране колико можете да издржите

Савијте ноге до груди (да бисте притисли дијафрагму)

Гргорите
топлом
или леденом
водом

8

Угризите
лимун
(претходно
га добро
оперите)

9

Поједите
кашичицу
шећера

10

11. Жваћите корен ђумбира
12. Удишите миришљаве соли
13. Задржите дах током 30 секунди, а затим попијте гутљај воде док сте превијени као да желите главом да дотакнете ножне прсте
14. После штуцања стегните нагло и снажно stomачне мишиће
15. Жваћите тврд хлеб

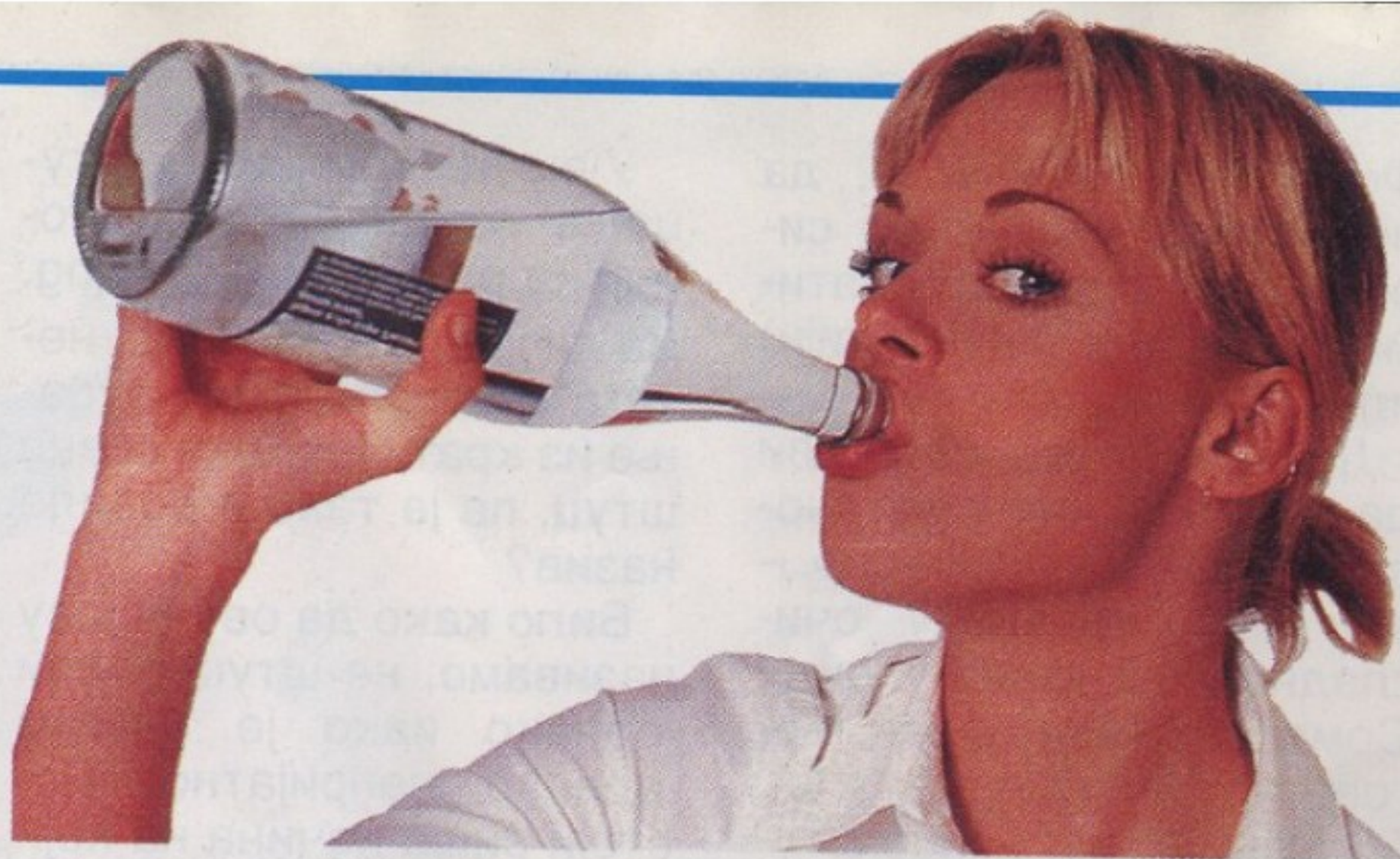

Престаните да дишете
и прогутајте десет
малих гутљаја воде

16

Нека
вас
неко
уплаши

17

пример, уколико уплаше-
ни због нечијег прекора,
од страха, или пак од
смеха, изненада прогута-
мо ваздух, проузрокова-
ћемо истоветну појаву.
Алкохолна пића која на-
дражују stomачну слу-
зницу такође могу да иза-
зову штуцање.

Хипократов лек

Одвајкада су људи по-
кушавали да се ослободе
штуцања. Медицина је на-
чинила крупне кораке у
том правцу, али ипак није
далеко одмакла. Најбољи
лек против „обичног“ шту-
цања стар је бар 2400 го-
дина и потиче из времена
античке Грчке. Хипократ
је, наиме, саветовао да
човек који штуца одјед-
ном снажно удахне ва-
здух и потом задржи дах
следећих петнаестак се-
кунди. То утиче на дија-
фрагму да се опусти.

Постоји и други, сличан
лек: нагло и снажно изди-
сање ваздуха после ду-
боког удисања. Људи су
измислили многе начине
на које могу да се ослобо-
де штуцања, али нису
баш сви делотворни. Тре-
ба имати на уму да је, уко-
лико штуцање траје дуже
од два дана, помоћ лека-
ра неопходна.

Сматра се да штуцање
може бити последица ви-
ше од стотину болесних
промена у организму. Ис-
траживања која су обави-
ли професори Медицин-
ског факултета у Балти-
мору, савезна америчка
држава Мериленд, пока-
зала су да од тешког и ду-
готрајног штуцања пате
углавном мушкарци, и то
они старији од 50 година.
Главни узроци штуца-
ња су stomачне болести,
на пример гастритис. Раз-
лог може бити и анорек-
сија, чак и упала срчане
марамце.

Газирана пића подстичу
дијафрагму и... хик!

Шећер и вода у таквим
случајевима неће бити ни
од какве помоћи, већ су
неопходни лекови. Нека-
да заиста није лако побе-
дити штуцање. Лекари
чак прописују и веома
опасне и јаке лекове као
што су неуролептици који
делују на рад мозга и...
ништа. Када ни лекови не
успевају да помогну, при-
бегава се хируршким за-
хватима.

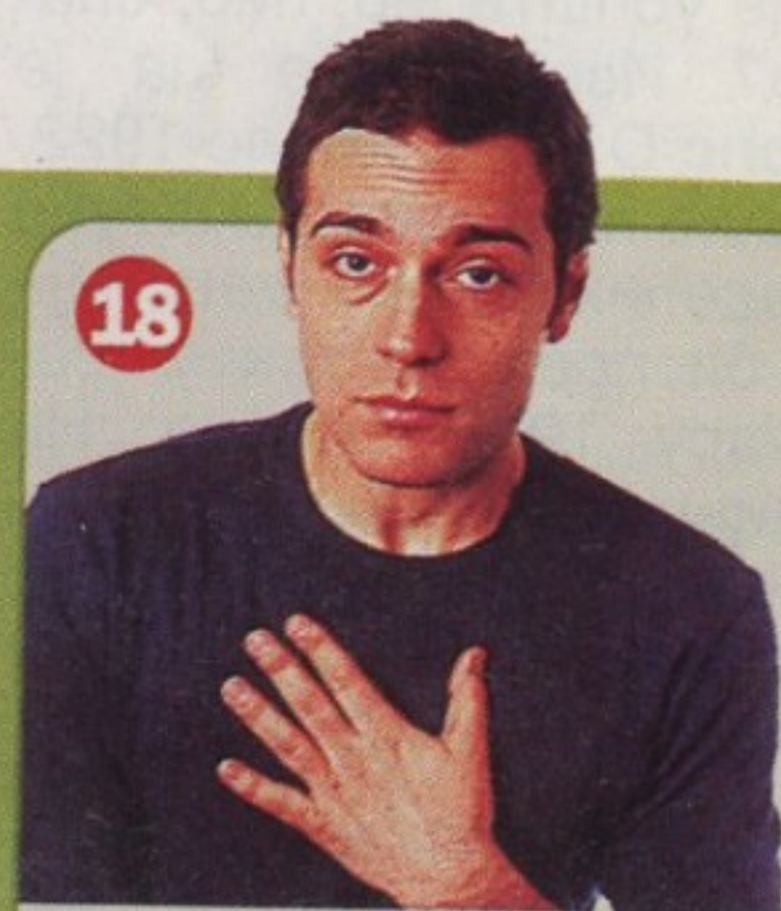
Кад беба штуца...

Италијански научници
дошли су прошле године
до закључка да штуцање
треба лечити сличним
лековима као и Паркин-
сонову болест, док лека-
ри Париске болнице сма-
трају да је штуцање сте-
зање респираторних ми-
шића који су пратили
отварање и затварање
малих органа, сличних
шкргама, још од водозе-
маца (који су, иначе,
преци сисара).

По мишљењу францу-
ског научника Кристијана
Штрауса, нервни ме-
ханизам древних
сисара очуван је
у потпуности до
данашњих дана
будући да је користан по-
себно у време сисања.

Тај механизам омогућава
новорођенчету да истовре-
мено и дише и сиса. У ства-
ри, зауставља силазак теч-
ности у бронхије, а касније
и у плућа. Затварање гла-
сних жица повезано је са
стежањем мишића за из-
дисање, а не оних који
служе за удисање вазду-
ха. Зато, кад беба
почне да штуца, то
значи да јој млеко ни-
је склизнуло у брон-
хије, а могло је ■

Припремила
М. Огњановић

18

Удахните највише
ваздуха што можете,
а онда останите тако
не дишући

19

Голицајте
перцетом
нос како
бисте
почели
да кијате

20. Запушите прстима уши снажно их притискајући
21. Док стојите у раскораку, попијте чашу воде
22. Ставите на лице папирну (искључиво папирну!) кесу и тако дишите неколико минута
23. Дубоко дишите уједначеним ритмом дисања
24. Брзо и снажно дишите
25. Сагните се снажно напред

26

Руке
позади,
тело напред
док пијете
гутљаје воде

Ухватите
језик
кажипрстом
и палцем
и вуците га
напред

27

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ОПАСНИ ПОЉУПЦИ

Ако сте алергични на неку храну, пољубац понекад може озбиљно да угрози ваше здравље.

Једној двадесетогодишњој девојци, која је алергична на ракове, позлило је када ју је пољубио њен младић након што је појео само неколико морских рачића.

Несрећној девојци натекло је грло, добила је грчеве, имала је мучнину, а преживела је само захваљујући томе што је хитна помоћ стигла на време.

— Пацијенте преосетљиве на неке намирнице треба упозорити на то да до алергијске реакције не долази само када поједу оно на шта су алергични — каже др Дејвид Стинсма са клинике „Мејо“ у Рочестеру, у америчкој држави Минесоти, и додаје да је довољно да додирну такву храну, да пољубе или дотакну некога ко је пре тога јео ■

КАКО ЈЕ КАНДЕЛАРИО ПОСТАО КАРЛОС

Судија аргентинског Савезног суда пресудио је у корист четрдесетдеветогодишњака који је одлучио да најзад промени име (Канделарио), непресушни извор несланих шала на његов рачун, тако рећи од дана када је рођен.

Сагласан с мишљењем да је сироти Канделарио — зато што му се крштено име поклапа са називом омиљене, жестоко љуте аргентинске кобасице — већ довољно пропатио, судија Силвио Песталардо сложио се да су разлози наведени у молби за промену имена правно ваљани.

Некадашњи Канделарио — сада и званично Карлос, како је пожељео да се убудуће зове — одрастао је у Тукуману, граду на сиромашном северу Аргентине из кога се, са шеснаест година, у потрази за бољим животом иселио у Буенос Ајрес.

Према сведочењу четири сведока и психолога, Канделарио је од првог дана по доласку у Буенос Ајрес где се запослио у станичном ресторану, због свог имена био изложен беспштедном исмевању колега.

У изјави датој под заклетвом психички изнурени Канделарио посведочио је како већ годинама избегава сваки сусрет с људима, чак и с пријатељима из детињства, а због имена кога се стиди и због кога деценијама живи отуђен од људског рода.

У жељи да Карлосу обезбеди нов почетак неоптерећен мучном прошлошћу, судија Песталардо забранио је сваки покушај новинара да сазнају нешто више о несрећном човеку ■

ГРИЖА САВЕСТИ

Заслугом оца који му због онога што је учинио није давао мира, али и мучен грижом савести, један канадски туриста недавно је поштом вратио циглу коју је приликом обиласка Великог кинеског зида понео са собом као сувенир (дакле, украо).

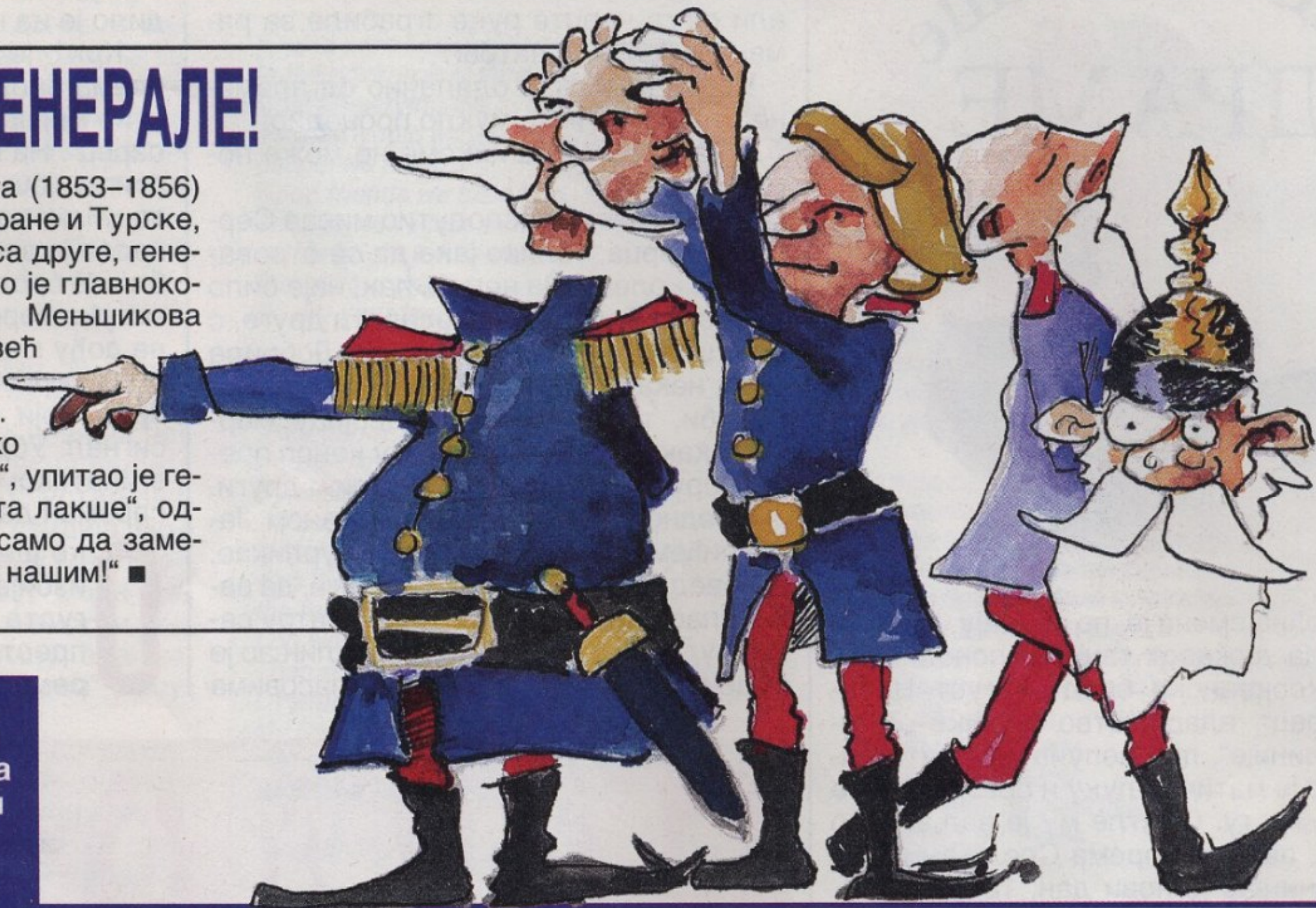
Према писању „Саут чајна морнинг поста“, покајник је брижљиво упаковану циглу упутио на адресу Одељења за одржавање Великог кинеског зида у Бадалингу, седамдесетак километара северозападно од Пекинга, одакле ју је и узео.

Мора бити да му је потом лакнуло. Није лако носити на савести грех да си померио с места циглу која је тамо стајала седамсто година и тако оскрнавио дело људских руку које се види и са Месеца. Све то, наравно, под условом да си од оних који уопште имају савест ■

ЗАМЕНИМО ГЕНЕРАЛЕ!

За време Кримског рата (1853–1856) између Русије са једне стране и Турске, Енглеске и Француске – са друге, генерал руске војске известио је главнокомандујућег Александра Мењшикова (1787–1867) да борбе већ предуго трају, те да је народ веома незадовољан. „Шта можемо учинити како бисмо што пре победили?“, упитао је генерал Мењшикова. „Ништа лакше“, одговорио му је он. „Треба само да заменимо њихове генерале са нашим!“ ■

Илустровали студенти треће године Факултета примењених уметности у Београду, одсек Графика и књига, код професора Растка Ђирића:
Ивана Флегар
Иван Настић
Владимир Атлагић
Небојша Петровић

ЋУТИ, ВИЛИ!

Карл Вили изведен је пред суд због увреде части. Уместо да ћути и одбрану препусти адвокату, овај тридесетшестогодишњи Тексашанин није затварао уста. Опомињао га је судија, адвокат га је вукао за рукав и терао га да седне и затвори уста, чак је и мајка завапила да се умири. Све је то било узалуд. Вили је скакао са столице, махао рукама и на сваку реч оптужбе муњевито одговарао.

Судија Џим Боб Дарнел није прибегао уобичајеном поступку – да избаци оптуженог – већ му је доскочио на неуобичајен начин. На тренутак је прекинуо суђење и, дошаптавајући се са стражаром, замолио за кратку паузу. Стражар је пренео његову жељу судији, убрзо се вратио и, ништа не објашњавајући, пришао Вилију. Широком лепљивом траком затворио му је уста и најзад га онемогућио да писне док се расправа не заврши ■

Тацио Нуволари, један од најбољих и најуспешнијих возача у историји аутомобилизма, последње од многобројних победа

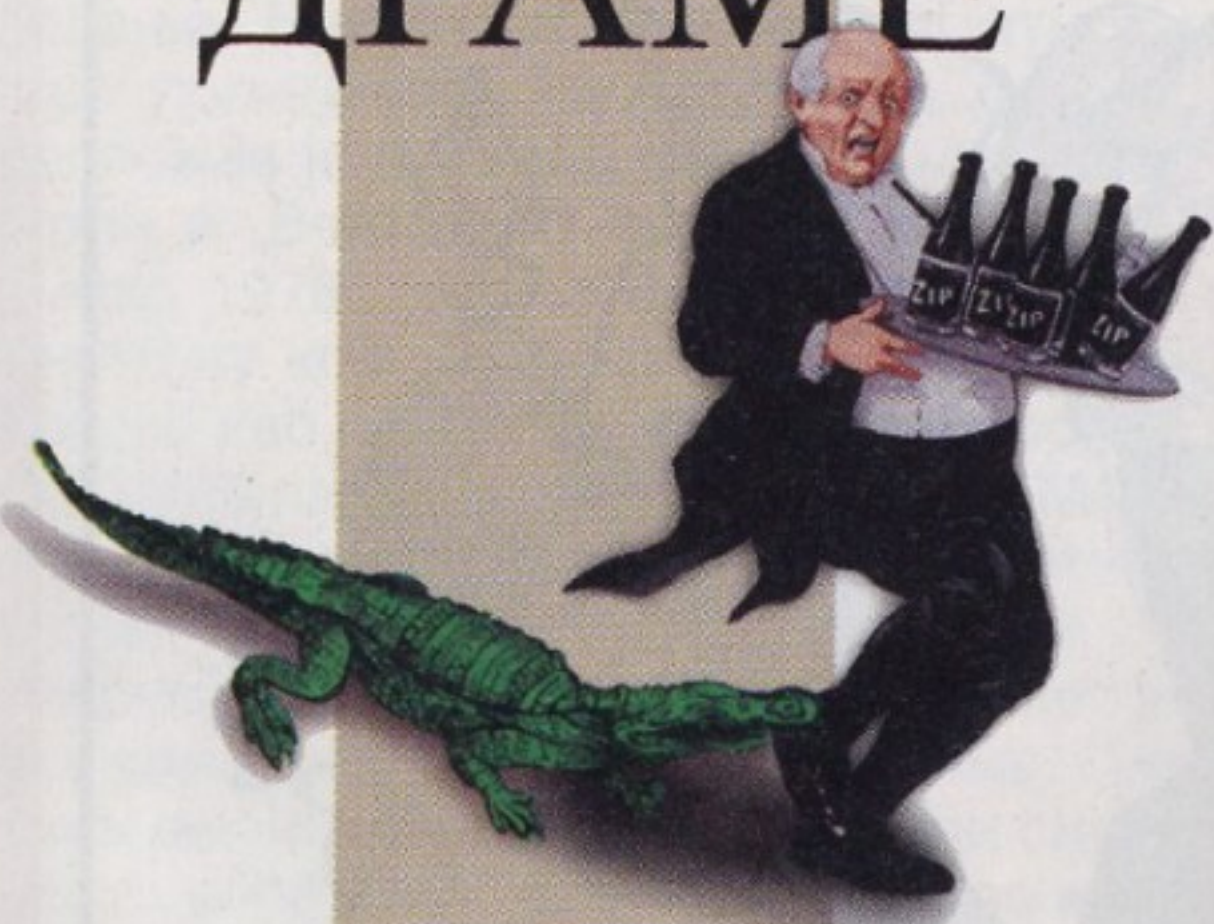

РЕКЛИ **СУ** И ОСТАЛИ
ЖИВИ

„ДОБРО МЕ ПОСЛУШАЈ: РАЊЕНИКЕ
НОСИ НА ЛЕЂИМА И НЕМОЈ ДА ИХ
ВОЗИШ. АУТОМОБИЛ ЈЕДНОСТАВНО
НИЈЕ ЗА ТЕБЕ!“

Официр Тацију Нуволарију који је
током Првог светског рата возио
амбулантна кола

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Ноћна смена је, по обичају, преузела дужност тачно у поноћ. Прекоокеански брод „Аугуст Цесарец“, власништво ријечке „Југолиније“, пре непуне два сата напустио је матичну луку и браздао море према Трсту. Одатле му је ваљало до Плоча, па даље према Средњем истоку. Почињао је нови дан, 18. јун 1971. године, а већина од 36 чланова посаде налазила се у својим кабинама. Ту су била још четири путника, од којих три жене. Бродом је заповедао капетан дуге пловидбе Ивица Јаковчић, док је о машинама бринуо Сергије Загорац, стасити Сплићанин, човек вичан мору и невремену, неверама и незгодама.

За Загорца је ово било посебно путовање. Прво, била је то његова прва пловидба на непуне четири године старом „Аугусту Цесарцу“, а, друго, с њим је била и његова жена Добрила. Син се налазио код тетке у Француској и они су одлучили да сребрну свадбу, 25 година брака, прославе управо на броду. Заслужили су то након толико раздвојености баш због бродова. Обишавши све машине које су беспрекорно радиле, први официр строја за тренутак је сишао до кабине да својој Добрили пожели леп сан. Нису ни слутили да ће то бити њихов последњи сусрет.

Тачно у 1.35 часова стражар на палуби приметио је да је нешто блеснуло у средњем надграђу. Ватра! Одмах је дао знак за узбуну, а у машинском одељењу зазвонио је телефон. Други официр палубе јављао је првом официру строја да је на броду, у средњем надграђу, избио пожар и да би требало хитно укључити пумпу за гашење. Загорац се окренуо једном од својих људи и заповедио му да укључи пумпу, а он ће на палубу, да тачно види шта се и где то дешава.

Од призора умало није посрнуо: командни мост био је обавијен димом, пламен је сукљао са свих страна, брод је био у пламену. Истог тренутка сетио се Добриле којој је не тако давно пожеleo мирну и угодну ноћ. Као без главе појурио је према унутрашњости, тамо где су се налазиле кабине. И онда га је, након неколико корака, зауставио пламени зид. Црвено-црни језици палаци су из ходника. Направио је два-три корака пре него што га је

шеснаест

пламен лизнуо по рукама, обрвама и коси. Хтео је, ипак, да настави даље, али су га чврсте руке зграбиле за рамена и повукле натраг.

Човек који га је одвлачио од пламене стихије само је мукло процедио:

– Тамо се више никоме не може помоћи!

Бол је готово располутио мисао Сергија Загорца, толико јако да се стровалио на колена. За негоћ, пак, није било времена. Ваљало је спасавати друге, с немуштом надом да ће се Добрила ипак некако извући. Појурио је према палуби, таман да види двојицу морнара како панично спуштају коноп према мору. За њима су похитали и други.

Заједно с пристиглим капетаном Јаковчићем, Загорац је молио, урликао, заповедао да се брод не напушта, да ваља спасавати и људе и терет. Ватру само људи могу да зауздају, преклињао је надвикујући се с паничним гласовима

– Останите у вези с нама и одмах нам јавите о ком броду се ради! – следило је на крају заповести с копна.

„Крк“ је пуном брзином заплывио према броду у невољи и ускоро известио Ријеку да је у питању „Аугуст Цесарец“. На место несреће убрзо је пристигао још један „Југолинијин“ брод и то „Македонија“. Капетан Ђуро Њирић издао је заповест да се што више приближе броду у пламену, али да пазе на могуће морнаре у води, да им спасиоци не дођу главе.

На хоризонту се појављује још један брод који је очигледно примио SOS сигнал. Убрзо је утврђено да се ради о египатском броду „Канал Суец“. И он је спреман да помогне.

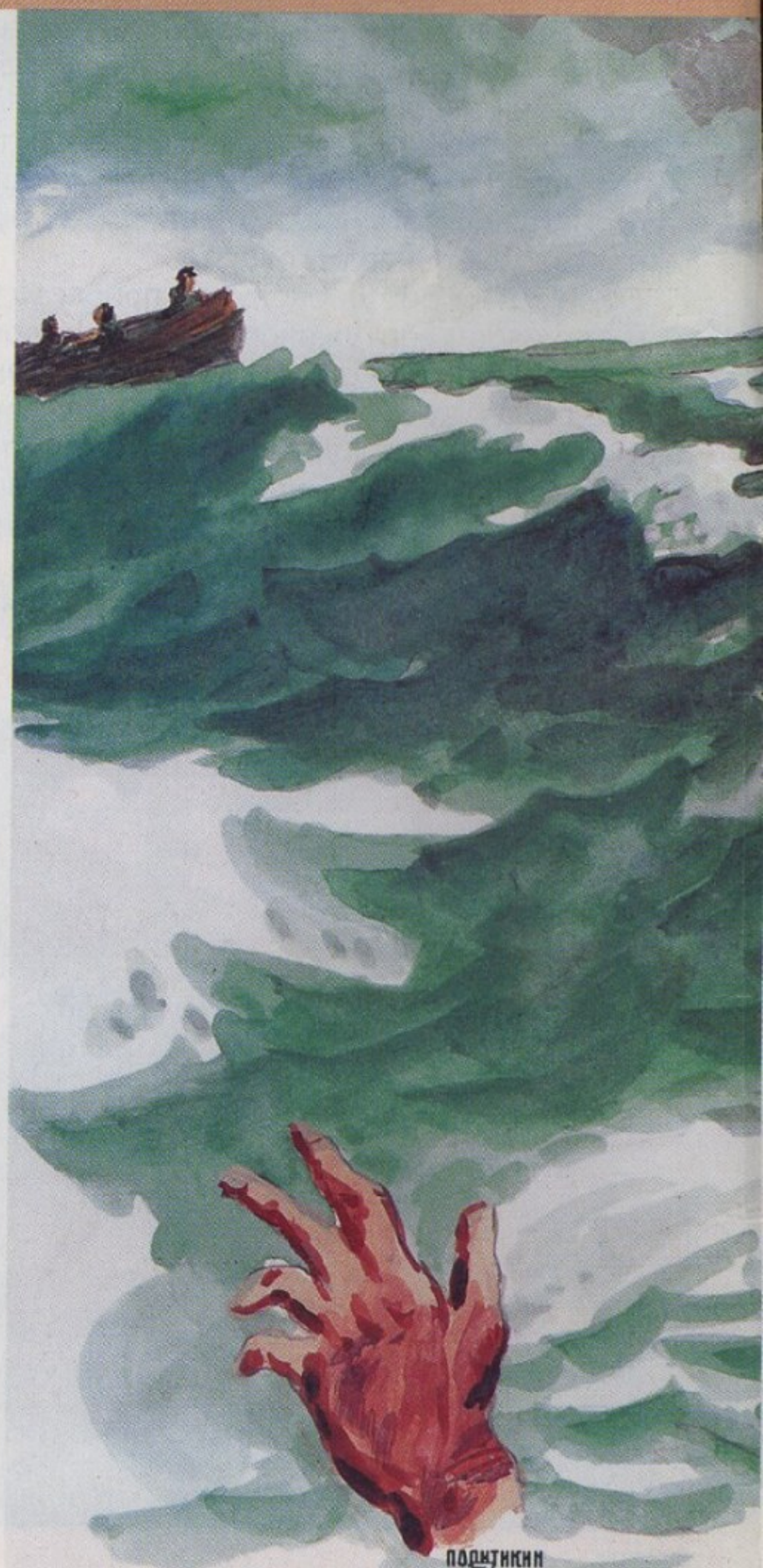
Око шест сати, четири и по после избијања пожара, борба за „Аугуста Цесарца“ и око њега не престаје. Ту су сад и морнари с реморкера „Титан“ и „Плутон“ из

ПАКАО КОД

Сат и по после поноћи на прекоокеанском броду „Аугуст Цесарец“ избио је велики пожар. Недалеко од обала Истре неки морнари су горели заточени у својим кабинама, неки су спас тражили у мору, а један број успротивио се ватреној стихији...

морнара и злослутним пуцкетањем пламена који се неумољиво ширио...

У 2.40 часова кормилар „Југолинијиног“ брода „Крк“ скренуо је свом заповеднику Анти Наварни пажњу да му се чини да тамо према истарској обали, у висини Пунте Чрне, гори неки брод. Капетан је двогледом за ноћно осматрање потврдио слутње свог кормилара, али није издао никакву заповест да брод крене према пламену. Једноставно, није знао шта је посреди, можда је у питању каква вежба, па да је не ометају. Ипак, од централе у Ријеци, радио-телеграфом затражио је даља упутства. Убрзо је стигло наређење да „Крк“ отплови према броду у пламену и покуша да му помогне.

ПОДТИКНИ

ЗАБАВНИК

2. 5. 2003.

ријечног предузећа „Лука“. Придружио им се и један реморкер „Бродоспаса“. Они, засад, могу једино да помогну морнарима који су спас од ватрене стихије потражили у мору и зато лагано претражују површину Јадрана. Египћани су изгледа најревноснији и највештији: на своју палубу већ су извукли тринаесторицу морнара. На „Крку“ су четворица, а тек пристигли торпедни брод Ратне морнарице „ТС-212“, под заповедништвом капетана бојног брода Петра Пека, успео је да из мора избави још једног морнара...

У међувремену на „Аугусту Цесарцу“ не јењава борба човека против ватрене стихије. Скоро пет сати капетан Јаковчић и први официр строја Загорац с преосталим морнарима, оним који су још веровали да свој живот могу сачувати једино спасавајући свој брод, чине

натчовечанске напоре да обуздају пожар. С надом да још није посве касно за оне заробљене у усијаним кабинама препуним дима.

У само праскозорје пожар је – херметичким затварањем два складишта да ватра не би захватила запаљиви терет – најзад угашен. Реморкери су убрзо „Аугуста Цесарца“ лагано одвукли до ријечке луке...

Драму прекоокеанског брода на домак Пунте Чрне у Истри чини се да су најпластичније описали капетан и први официр строја. Новинари су, прво, забележили изјаву Ивице Јаковчића одмах по приспећу у Ријеку. Овако:

„Око 1.30 часова осетио се мирис паљевине. Позвао сам другог официра Јосипа Рожмарића који је у то време био дежурни. Одмах је дигнута узбуна. Кад сам покушао да изађем, дочекао ме је јаки црни дим кроз који

се није могло проћи. На командном мосту било је стравично. Неки су успели с моста да се спусте конопцем, а ја сам скочио на палубу с осам метара висине јер више није било конопа.

Најтеже? Све је било страшно, али најстрашније ми је било када управник строја Серђо Загорац није могао да помогне својој жени која се налазила у кабини и у њој највероватније изгорела. На крми је била агонија, дим је гушио. Како је ко излазио, падао је. Само црни, црни, црни дим...”

Више него узбуђен, капетан Јаковчић је наставио:

„Сергије Загорац је срљао, као без главе, из опасности у опасност, пробијао се кроз дим и пламен за читавих девет сати борбе. Чинио је све да се пожар угаси, али није могао спасти жену. У последњем тренутку успео је да искључи струју на броду и то баш кад је вода почела да продире и захвата генератор. Тиме је спречио катастрофу која је могла да заврши с много више жртава. Успео је да заустави и машине. Пробијао се и тамо где је то изгледало немогуће. Неколико пута падао је у несвест, али није стао. Онда је теже озлеђен, али ни тада није стао и немо је одбијао да га пребацимо на други брод јер је било очигледно да мора што пре у болницу...”

Ћутљив, једва истискујући речи, Сергије Загорац новинарима је рекао следеће: „Знао сам да своју супругу више нећу видети живу. Али, исто тако сам знао да је сасвим неизвесно ко ће од нас у том хаосу сачувати главу. Чинио сам све што сам сматрао неопходним како би се пожар смирио. Очајан сам због несреће своје супруге, још сам се више ужаснуо кад сам видео како једног од мојих људи, мазача строја, покушавају да извуку кроз узан прозор кабине. Био је то крупан човек, висок око два метра. Никако га нису могли извући. Када је видео да су напори сасвим узалудни, замолио је другове да се више не муче с њим, нека спасавају друге. Њима заиста ништа друго није преостало, па су га пустили. Изгубио се иза окна кабине. Изгорео је. У силном болу који сам тада осећао тај ме случај још више узбудио и готово довео до очајања. Искрено признајем: само сам извесно време у тој збрци био свестан својих поступака. Све што сам даље чинио било је као у неком сну...”

* * *

У пожару на прекоокеанском броду „Аугуст Цесарец“ живот је изгубило десет чланова посаде и две путнице. Несрећа се догодила 18. јуна 1971. године на отвореном мору код Пунте Чрне недалеко од Коромачна у Истри. Узрок несреће – грешка у електромотору.

(Подаци за ову причу преузети су из књиге Мате Талијанчића „Плава гробница Јадрана“) ■

Приредио Петар Милатовић

седамнаест

ПУНТЕ ЧРНЕ

Илустровао Драгутин Њежић

ДИЗЕЛ-МОТОР „КОМОН РЕЈЛ“

Зову их HDi, dCi или „комон рејл“, а ради се о истој технологији „заједничке шине“ која је штедљиве дизел-моторе учинила не само још штедљивијим, него их је по другим особинама сасвим приближила бензинским

Тај заиста значајан напредак за аутомобилску индустрију дело је „Боша“. Ово познато немачко предузеће прави, између осталог, и пумпе за сабијање дизел-горива које су неопходан део сваког дизел-мотора. „Бош“ је крајем 1997. године произвео прву серију „комон рејл“ уређаја за италијански „Алфа Ромео“. Од тада нема значајније аутомобилске куће која их не уграђује. У чему се крије њихова тајна?

Ради се о посебном начину високог сабијања горива чије се убризгавање управља помоћу електронике. Вероватно знате да се у ди-

зел-моторима паљење смеше ваздуха и ситних капљица горива догађа већ при њиховом убризгавању под високим притиском. Зато дизел-мотори немају ни карбуратор, ни свећице за паљење смеше, као што је то случај код бензинских мотора.

Код уобичајених дизел-мотора цилиндри добијају гориво захваљујући пумпи високог притиска у којој за сваки цилиндар постоји по један клип. Положај папучице за гас одређује учинак ових клипова, то јест количину горива које се испоручује мотору ради сагоревања. Овај, у суштини веома једноставан, начин има два основна недостатка: недовољну тачност убризгавања одређене количине горива и релативно низак притисак (око 200 бара). Јер, што је притисак виши, то су и капљице горива ситније, па ће и сагоревање бити боље.

Раздвајајући поступак сабијања горива од његовог убризгавања, „комон рејл“ уређај отклонио је ове недостатке. Пумпа високог притиска сабија гориво у једну

шупљу цев (шину), заједничку за све цилиндри (отуда њен назив: комон рејл). Оно се потом из ње наизменично убризгава у различите цилиндри.

Овакав начин омогућио је да у „комон рејлу“ гориво непрестано може да буде под врло високим притиском од 1500 бара, а ускоро и 2000 бара, што је 10 пута више него у обичним дизел-моторима.

Притисак осигурава да је смеша ваздуха и горива врло уједначена, а тиме и много боље сагоревање и искоришћење његове снаге. Четири брызгалке снабдевене су електромеханичким вен-

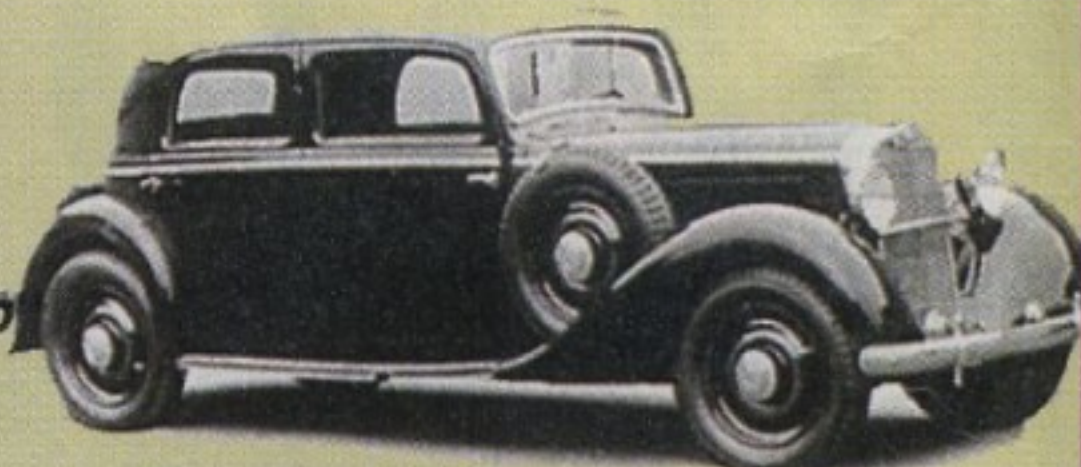
тилима који се отварају при сваком убризгавању. Висока тачност њиховог рада, добијена захваљујући електроници, још један је разлог што су мањи и потрошња горива и загађење околине издувним гасовима. И не само то.

Добра страна оваквих електронских брызгалки је њихова велика брзина деловања која омогућава вишеструко убризгавање горива. Уместо једног, убризгавање је подељено на пет узастопних која се ређају док се клип у цилиндру спушта. Прва два су слабија и служе да се подигне притисак у цилин-

РАЗВОЈНИ ПУТ

Године 1896, у Аугсбургу, Рудолф Дизел конструисао је први мотор на „тешко гориво“ који је брзо нашао примену у бродовима и железничким локомотивама.

Године 1936. „мерцедес 260D“ био је прва лимузина с дизел-мотором. Бучан и недовољно снажан, могао је да се подичи једино економичношћу.

Машина свесна свог постојања? РОЂЕН ЈЕ ДЕЧАК – РОБОТ

Сматра се да је Бејбибот једина до сада направљена машина којој је својствено учење, тачније – напредовање

Он никада неће постати умиљат, нити ће научити да пева, а још мање да црта... Али, њега зато никада неће моћи да оптуже да је клониран човек јер је реч о дечаку роботу. Направили су га недавно научници Одељења за информатику из Ђенове у Италији.

Робот новорођенче се кре-

ће, види и у стању је да одговори на питања, одговара на различите надражаје чак и оне који се не налазе у каталогу осам рачунара који га надзиру. Понекад може и мук да му припадне. Неки верују да је свестан сопственог постојања.

Најкраће речено, овај робот

- 1500 бара, што значи 1,5 тона по cm^2 , износи притисак убризгавања горива у „комон рејл“ моторима.

- 0,12 мм је пречник рупица за убризгавање смештених на крајевима бризгаљки. Дозвољено одступање при њиховој изради износи свега 0,003 мм.

- 200 милисекунди је време деловања електро-механичких бризгаљки.

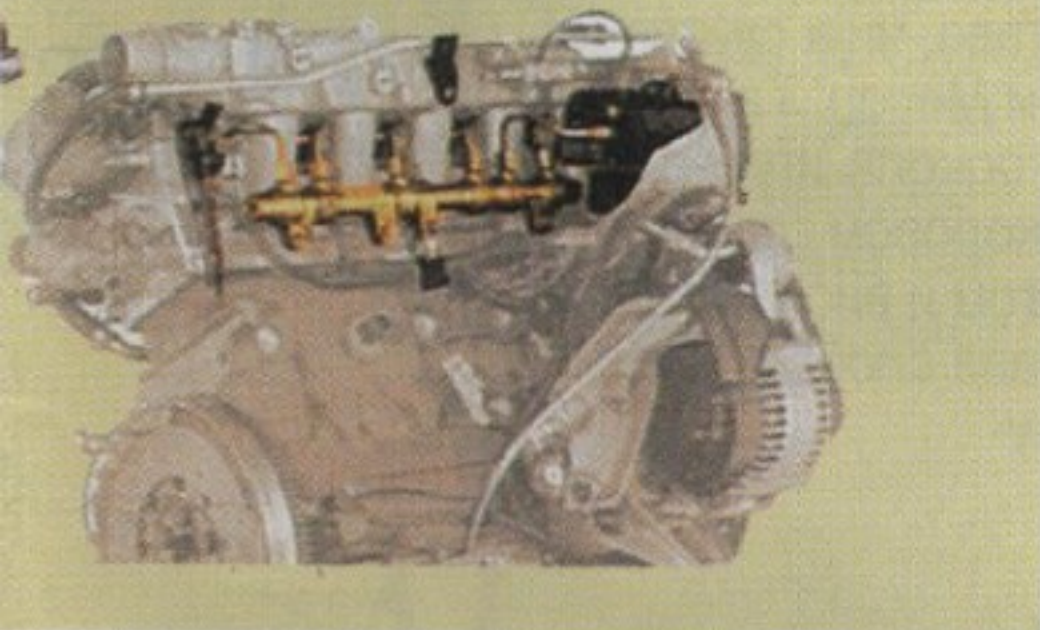
Пиезоелектричне бризгаљке потући ће овај рекорд у брзини „одговора“ бар четири пута.

- 10% повећања снаге обезбедила је дизел-моторима техника „комон рејл“.

- 20% мању потрошњу горива подарио је висок притисак који мотору дају бризгаљке „комон рејл“ уређаја.

дру, а смањи бука мотора. Затим следи главно убризгавање и на крају још два завршна. Њихов задатак је да одрже повећан притисак у цилиндру, дуж целог

И најзад: 1997. године „Бош“ је начинио први „комон рејл“ дизел-мотор за „Алфа Ромео“.

2 Заједничка шина или „комон рејл“

Замена за дотадашње шупљине, она је резервоар за гориво под врло високим притиском. Пумпа је непрестано снабдева горивом, а она га прослеђује бризгаљкама.

1 Пумпа високог притиска

Снабдева „комон рејл“ горивом. Код данашњих возила притисак који ствара достиже 1500 бара, то јест 1,5 тона по cm^2 . Ускоро би могла да прекорачи границу од 2000 бара. Што је притисак већи, ситније су капљице горива, а сагоревање боље.

хода цилиндра, и да тако побољшају „купловање“ мотора, то јест силу коју он преноси на тачкове. Јасно је да у свим овим и другим детаљима главну реч води један микропроцесор.

3 Бризгаљке

Убризгавају гориво непосредно у цилиндре мотора. Рад се заснива на електричним вентилима чије отварање и затварање одређује тренутак и количину убризганог горива. Њихова велика брзина омогућава вишеструко убризгавање, а тиме и бољу прилагодљивост („еластичност“) мотора.

Гориво високог притиска

Повратак вишка горива

Долазак горива

Електронска кутија

ПОДАЦИ ИЗ ДАВАЧА

Проток ваздуха

Температура ваздуха

Положај папучице гаса

Положај радилице

Ниво уља

Начин рада мотора

Атмосферски притисак

„Комон рејл“ притисак

4 Електронска кутија и давачи

Непрестано надгледа промену температуре, начина рада мотора, атмосферски притисак и тако даље захваљујући многобројним давачима. Ове податке прихвата један микропроцесор и на основу њих подешава убризгавање горива. Главно убризгавање зависи највише од положаја папучице за гас.

Због свега тога, од продајних нових возила у 2002. години 62 одсто било је са оваквим дизел-мотором насупрот

1970. години када је продаја аутомобила са дизел-мотором износила свега један одсто ■ Г. В.

понаша се попут детета: чини бројне грешке у понашању, али успева да учи на тим грешкама и на крају нађе право решење. Отац дечака – робота је млади италијански научник Ђорџо Мета који је свог Бејбибота назвао паметном машином. Робот је, наиме, у стању да научи готово све што и дете у првој години живота. Сматра се да је то једина до сада направљена машина којој је својствено учење, тачније – напредовање.

Није направљен према начелима која важе за остале роботе. Дотадашњи роботи примали су импулсе из електронских мозгова: уколико се нађу пред неким захтевом који њихови компјутери не пре-

познају, роботи се обично зауставе, укоче. С друге стране, Бејбибот је у стању да потанко и за тили час проучи оно што не познаје. Потом истом брзином бира решења која с лакоћом спроводи у дело.

Бејбибот има чак осам електронских мозгова и две микротелекамере које су заправо његове очи. Уши робота су осетљиви микрофони, док на глави има сензоре што брину о сналажењу у простору и о равнотежи. Главу помера на пет различитих начина, односно праваца, а тело – на чак дванаест. У механичкој руци Бејбибота крије се чак пет малих мотора.

Робот је, дакле, у могућности да уочи препреке на путу

и избегне их, претходно истраживши њихову слику. Такође, може да оцени да ли би неки предмет могао да узме у „руку“.

Најзад, остаје питање: чему ће служити Бејбибот? Одговор је помало неочекиван. Бејбибот би требало да пружи одговоре на питања која су у вези са људском психом и понашањем, а пре свега понашањем деце у најранијем узрасту.

Проучавајући реакције робота, научници би требало да закључе шта заправо најпресудније утиче на понашање новорођенчета, тачније, шта оставља последице на дечије физичко и душевно здравље ■

ПТИЦЕ (I)

Старо је и раширено веровање да душа после смрти напушта тело у облику птице, па је она симбол духа. Птице могу да буду и посредници између богова и људи, а понекад су превозно средство богова. У многим религијама небеска бића као што су анђели, керубини и серафими имају крила

КУКАВИЦА

Код нас је симбол љубоморе. И паразитизма и лењости зато што не прави гнездо већ своја јаја подмеће другим птицама. У Јапану је кукавица која се оглашава у праскозорје гласник краљевства ноћи. Она је и симбол неузвраћене љубави, а означава и брачно неверство. У позитивном смислу повезана је с кишом и плодношћу. Прво пролећно јављање кукавице обећава богатство ако у том часу при себи имате бар нешто новца ■

ВРАБАЦ

У Старом завету симбол је усамљености, а у Новом самоће и безначајности. У неким цивилизацијама повезују га с појудом и плодношћу. У Јапану је симбол привржености можда зато што га има свуда и не бежи ни од људи ни од других птица ■

ЛАСТА

Весник је и симбол пролећа као птица селица која се тада враћа из јужних крајева. У Кини је некада било уређено да се долазци и одласци ластавице тачно подударују с равнодневицама. Ласта је знак вечног повратка и наговештај ускрснућа. А пошто је готово непрекидно у ваздуху, у Африци је сматрају знаменом чистоте јер никада неће упрљати перје гацајући по земљи ■

ПЕЛИКАН

Због погрешног веровања да младе храни својим месом и својом крвљу, сматра се симболом очинске љубави. У хришћанској иконографији симбол је Исуса Христа за шта постоји разлог: пеликан живи уз воду и знак је влажне природе која, према старој физици, ишчежава под дејством Сунчеве топлоте и поново се рађа, па је постао лик Христове жртве и његовог ускрснућа ■

СОКО

У Египту је због снаге и лепоте краљ птица и симбол Сунца и мушке снаге у природи, па је посвећен богу Сунца Ра, а и утеловљење је Хоруса, бога ваздушних пространа, чија су два ока Сунце и Месец. Тај бог има облик сокола или човека са соколовом главом. Својом снагом и висином лета соко означава слободу духа и има исцељивућу моћ Сунца и рушилачку снагу рата ■

ЖДРАЛ

У Јапану се веровало да ждрал живи хиљаду година, па означава дуговечност и бесмртност. Његова белина симбол је чистоте, а глава румене боје трајности животне снаге. У Индији ждрал значи издају, а на Западу глупост и трапавост. Симбол је говора, који перјем, криком и свадбеним плесом спаја три темеља атрибута речи: лепоту – важи за најлепшу птицу, звук – он једини, кажу, извија глас док испушта крике, и покрет – његова љубавна игра незабораван је приказ ■

ПЕТАО И КОКОШКЕ

И петар и кокошке дуго су у разним обредима били жртвене птице, а у неким деловима света петлови се и данас жртвују како би њихова крв вратила земљи плодност. Из утробе кокошака читала се будућност ■

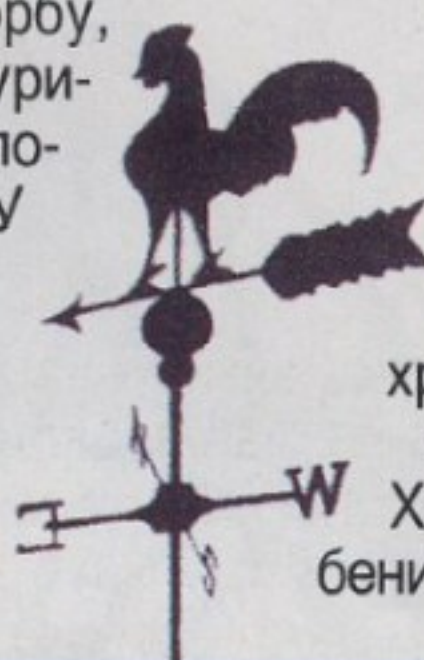
ПЕТАО

Означава храброст и борбу, мушкост и Сунце. Његово кукарицање објављује рађање дана и победу светлости над тамом. У хришћанству је симбол ускрснућа. На ветроказ се ставља да би штитио кућу. Петар је знамен Француске ■

КОКОШКА

Сматра се симболом материнске бриге и пажње. У хришћанству заједно с пилићима приказује Христа и његове следбенике и вернике ■

ГАВРАН

Због боје, жалбног крика и зато што се храни мртвим животињама, птица је рђавог предзнака. У Кини и Јапану симбол је синовље незахвалности. У Лаосу је вода коју гавран упрља нечиста за обредна прскања и ваља је захватити пре него што гавранови дођу да је пију. Он је и симбол проишлости. Симболизам ове птице пун је противречности: гавран је јунак који шири цивилизацију, видовит је и пророк, птица Сунца и таме, весник несреће и смрти, понекад заштитник ■

БРАНА

Због црне боје, птица је злокобног предзнака. Индијанци верују да њено црно перје сеје међу непријатељима смрт. У Јапану гласник је богова, а у Кини и мушки и женски принцип ■

ПАПАГАЈ

Симболизује пролеће и плодност, као и подражавање и подсмех. У хиндуизму се везује с Камом, богом љубави, с предсказањима и стварањем кише ■

СВРАКА

Симболика свраке на Западу мрачна је и појављивање те птице злослутни је знак. У Кини сврака зна за сва брачна неверства јер се огледало које муж даје жени претвара у свраку која ће мужу рећи ако га је жена, док је био одсутан, варала. Поистовећење свраке са огледалом није случајно јер ова птица воли и често сакупља сјајне предмете ■

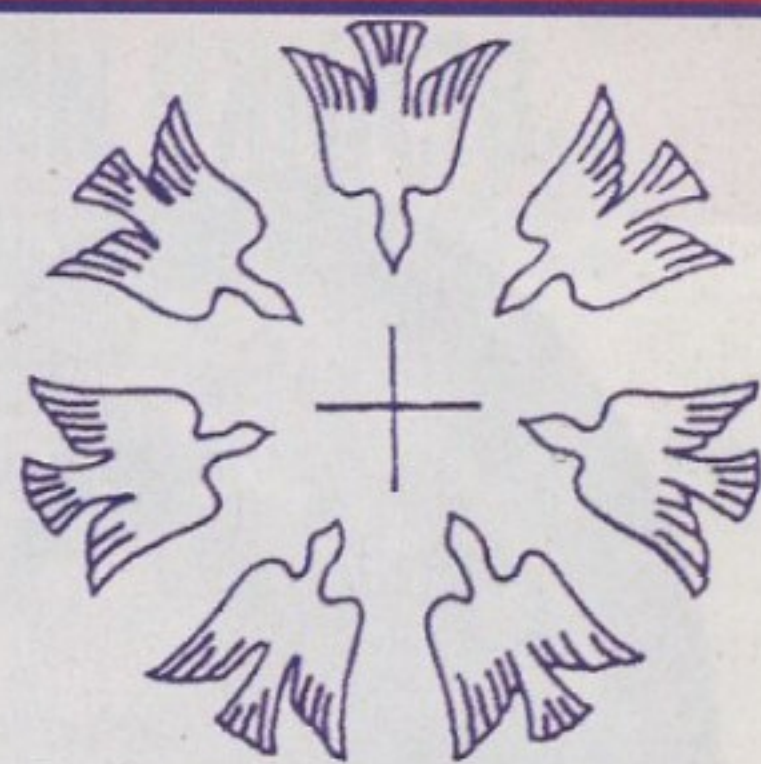

ПАУН

Краљевска птица с репом који је, када је раширен, у облику лепезе, у хришћанству симбол Сунца. Тај реп приказује небески свод, а „очи“ на њему су звезде. У будизму те „очи“ означавају предострожност, а за пера се мисли да доносе несрећу. Паун је у исламу космички симбол: када рашири реп, приказује свемир, пун Месец или Сунце у зениту ■

ГОЛУБ ЉУБАВИ И МИРА

Голуб је симбол душе, мира, невиности, племенитости и чистоте. Голуб и голубица знак су брачне среће и верности. У многим земљама сматра се светом птицом ■

СЕДАМ ДАРОВА

Бели голуб у хришћанству је симбол Светога духа, понекад и мучеништва за веру. Седм голубова око крста означавају седм дарова Светога духа: мудрост, раз-

умевање, савет, снагу, знање, са- милост и богобојажљивост ■

ГОЛУБИЦА ЗЕЛЕНИХ

Када је, после библијског Потопа, киша престала да пада, Ноје је из барке прво пустио гаврана и он се вратио не наставши суво копно. Не- што касније пустио је голубицу и она се вратила с маслиновом гранчицом у кљуну, знаком да природа поново буја. Та голубица с маслиновом гранчицом постала је међународни симбол мира и склада. Њу су за свој знак изабрали припадници покрета зелених, поборници заштите природе ■

КОНДОР

Код Инка је поштован као отелотворење богова ваздуха, а његова пера била су на великој цени као украс приликом верских обреда. Код свих народа на подручју Анда, где ова птица обитава, она је симбол Сунца ■

ЛАБУД

Од древне Грчке преко Мале Азије, словенских и германских народа до Сибира митови и предања славе лабудом, некадашњу птицу, чија су белина, снага и љупкост живо отелотворење светлости. Лабуд је симбол мушке, Сунчеве, оплођујуће светлости. У предању америчких Индијанаца ова птица значи поверење и потчињавање. У Кини и Јапану лабуд се повезује с јесењим Месецем и гласник је добрих вести ■

ПАТКА

На целом Далеком истоку симбол је брачне везе и среће, па се у брачну собу често ставља слика с паром патака. У Америци је за преријске Индијанце непогрешив водич који се подједнако добро сналази и у води и на небу, а пачја пера употребљавају се у неким обредним свечаностима ■

ГУСКА

Када су египатски фараони поистовећени са Сунцем, душом је приказивана у виду гуске јер је гуска-Сунце изишло из првобитног јајета. У Египту се, као и у Кини, веровало да је гуска гласница неба и земље. Када Кинези у књижевности спомињу дивље гуске које плачу, мисле на избеглице, људе који морају да напусте своја огњишта ■

РОДА

Птица је повољног знамења и симбол синовљег поштовања и љубави. У неким крајевима веровало се да доноси децу по свој прилици зато што је птица селица чији се повратак подудару с буђењем природе, а довољно је велика и снажна да у кљуну понесе бебу. Приписује јој се и моћ да погледом изазове зачеће ■

Бојана Дожић

ВЕЛИКО ИМЕ – ПЕРИКЛЕ

НАЈКРЕ МЕТУЉУ

Када следеће године будете гледали Олимпијске игре у Атини, сетите се да је ту негде сен најсјајнијег Атињанина који је икада живео и који је пре више од два миленијума овом граду удахнуо дух и дао му стил и лепоту

Највећа је срећа на свету родити се у право време. Свака генерација вероватно има своје Цезаре, Августе, Наполеоне и Вашингтоне који, ако се нађу у друштву које их не прихвата, било да је незрело или труло, не стичу ни славу ни моћ и завршавају непознати или на вешалима.

Перикле је био један од ретких срећника. На његовој страни биле су све повољне околности. Родио се обдарен свим особинама преко потребним његовом времену и историја, која је увек наклоњена срећницима, његовим именом назвала је најславнији и најцветнији период атинског живота. *Периклово доба* златни је век Атине.

У сну лав

Био је из племена Акамантиде, и са очеве и с мајчине стране из веома угледне аристократске куће и лозе. Његов отац Ксантип, поморски официр који је адмиралско знамење зарадио у бици код Саламине, командовао је флотом у победоносној борби против Персијанаца код Микале. Мајка му је била Агариста, праунука атинског политичара Клистена који је збацио тиранина Хипију, Пизистратовог сина.

За његово рођење везана је једна легенда: Агаристи се у сну јавило да је родила лава само неколико дана пре него што је родила Перикла. Он нимало није личио на лава. Био је здрав, али крхак и главе велике и несразмерне, у облику крушке или лука. Зато сви његови ликови на глави имају шлем јер уметници нису хтели да му се ругају како су то чинили зли језици Атине.

У породици су одлучили да Перикле од самог почетка добије принчевско образовање и он је рано прионуо на учење испољивши изузетну интелигенцију и марљивост. Историја, економија, књижевност, стратегија, природне науке, музика... постале су му свакодневни насушни хлеб.

Учили су га најбољи професори међу којима се истицао филозоф Анаксагора коме је ученик заувек остао одан. Анаксагора му је усадио понос и мишљење јаче од обичне демагогије и узвишеном достојанству његовог карактера дао замах и високи циљ.

Као бог са Олимпа

Од првог тренутка када је ушао у политику, а ушао је веома рано, Перикле није направио ни једну једину грешку које, због плаховитости, обично чине почетници. Уместо аристократске странке, партије богате мањине, одабрао је демократску сиромашне већине, странку народа, супротно својој природној склоности која је била аристократска.

двадесет два

Једни мисле да је надимак Олимпљанин, а Олимп је планина на којој живе грчки богови, добио због сјајних грађевина којима је украсио Атину, а други због способности коју је показао као државник и војсковођа. А можда је слава његовог имена произишла из многих особина које су овога човека красиле.

У Периклу је заиста било нечега што као да је долазило од богова. Можда је начин на који је говорио доприносио оваквом утиску. Перикле није био говорник заљубљен у своје речи, као Цицерон и Демостен. Ретко је држао говоре и према величини свог начина мишљења удешавао их је као какав музички инструмент.

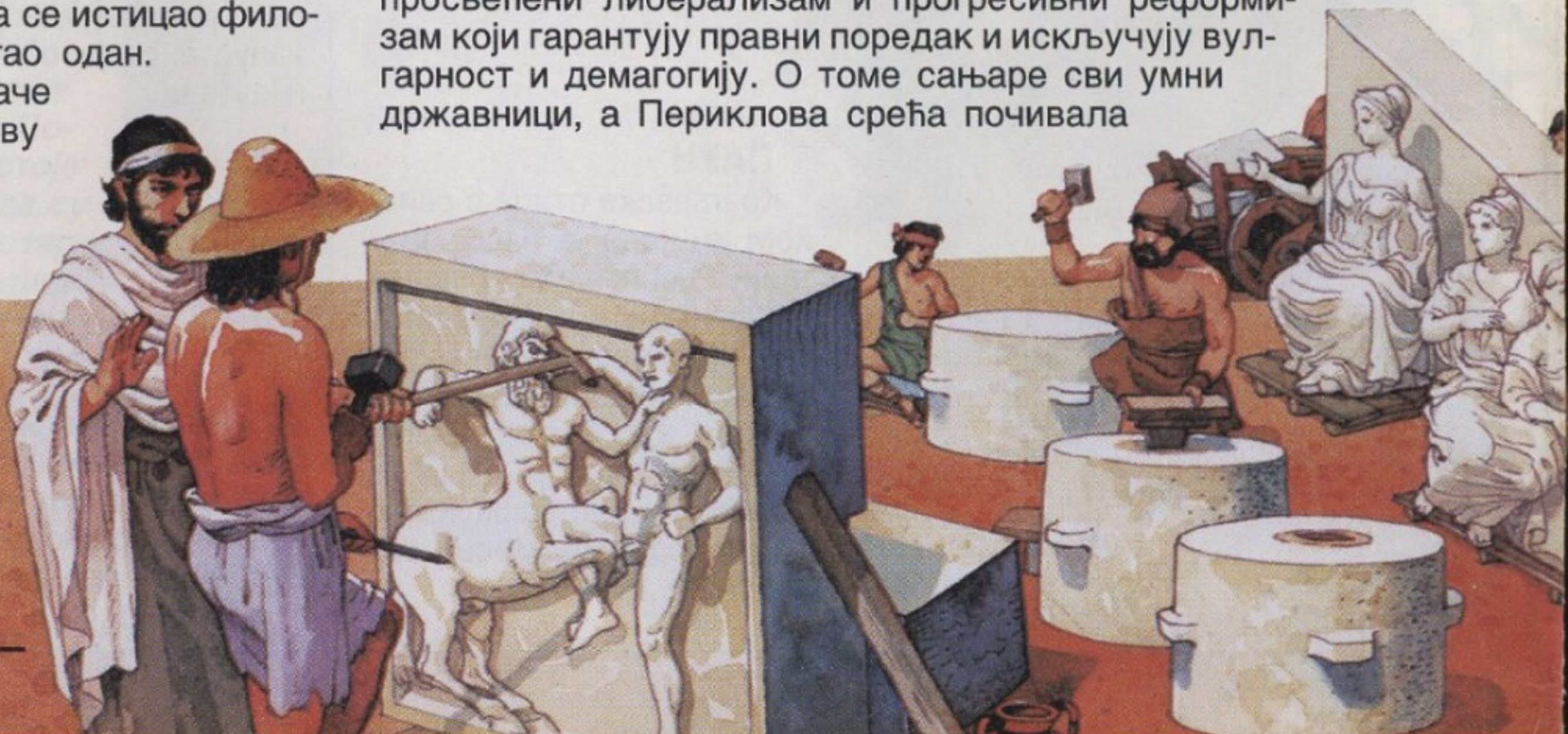
Трудио се да „затезе жице“, да му беседе буду кратке и језгровите, и послушкивао је своје речи да би их одмеравао, не да би се њима опијао. Циљ његових говора није био да одушеве, већ да убеди. У њима је било геометријске логике кипарства и архитектуре тог доба. И били су без страсти: само чињенице, датуми, цифре и силогизми.

Частан, непоткупљив

Перикле је био частан човек, али не на начин Аристиде који је желео да од поштења начини религију. Перикле је био поштен сам по себи, сви су знали да је непоткупљив, и из политике је заиста изишао са истим иметком с којим је у њу и ушао. Али, према другима је у том погледу био много попустљивији.

И Атињани су га, верује се, баш због тог здравог разума скоро четрдесет година заредом, од 467. до 428. године пре наше ере, бирали на највише положаје и његовом звању *стратега аутократора* (самодршца) дали већу власт него што је дозвољавао Устав.

Он је био прави демократа, без трунке лицемерја, и демократију никада није злоупотребио. За њега је најбољи режим био просвећени либерализам и прогресивни реформизам који гарантују правни поредак и искључују вулгарност и демагогију. О томе сањаре сви умни државници, а Периклова срећа почивала

ЋНИЈИ ДИМА

је у чињеници да је Атина, после Пизистрата, Клистена и Ефијалта, била у стању да га оствари и имала владајућу класу способну да га изведе.

Кобан расистички закон

Демократија, потврђена законом, наилазила је у великим економским разликама међу класама на још по-неку тешкоћу да би се потпуно остварила. Перикле је завео „квинтину“, петодневну плату војницима, да позив под оружје за сиротињу не буде више пропаст породице, као и малу плату судијама да ова осетљива дужност не би постала монопол богаташа.

Право на држављанство проширио је на многе категорије људи који га, из ових или оних разлога, нису имали. А завео је, или се дао наговорити да заведе, врсту расизма забраном да се озаконе деца рођена са странцем или странкињом. Необјашњива мера која ће се њему самом обити о главу.

Највеће Периклово политичко оружје били су јавни радови. Могло му се да их изводи колико му душа жели: мора су била слободна, атинска флота моћна и велика, трговина је напредова-

ла пуним једрима, а новац се из државне благајне преливао. Сви велики државници су и велики градитељи.

Оно по чему се Перикле разликује од свих осталих није број и величина грађевина, а било их је и много и великих, већ техничко савршенство и уметнички, истанчани укус онога ко их је предузео. А имао је и праве људе да његове замисли спроведу у дело. Мајсторе какви су били Иктин, Фидија, Мнесикле. Само, Перикле их је одабрао, довео у Атину и надзирао.

Његов и наш Партенон

Под његовом влашћу подигнуте су зидине да с копна заштите град и луку. Видевши у тим бедима неосвојиву тврђаву, Спарта је послала војску да их поруши. Бедем је одолео. Своје суграђане Перикле је теже убедио да се сагради Партенон, највеће вајарско и архитектонско наслеђе које нам је стара Грчка оставила.

Процењено је да ће изградња таквог комплекса и храма коштасти астрономски, а Атињани, мада љубитељи лепог, нису били спремни да одреше кесе. Перикле их је навео да то ипак учине. „Добро“, рекао им је помирен са судбином.

„Онда дозволите мени да га саградим о свом трошку. То значи да ће на фронтону уместо имена Атина стајати име Перикле!“ И завист и таштина постигли су оно што је шкртост спутавала.

Сматрали су га хладним, можда

је и био као сви људи опседнути политичким и другим амбицијама, али је платио данак најљудскијој од свих слабости – љубави. Изгубио је главу због једне жене. Испало је незгодно. Перикле је био ожењен и имао децу, два сина, и све дотад био је најврлији муж. А друго, заљубио се у странкињу сумњиве прошлости и погледа на живот.

Куртизана из Милета

Аристофан, најоштрији језик Атине, говорио је да је Периклова Аспазија бивша куртизана из Милета где је чак држала „кућу неморала“. Историчари ово не могу ни да потврде ни да оповргну. Када се доселила у Атину, Аспазија је отворила школу за девојке, сличну оној на Лезбосу коју је држала Сафо.

Аспазија није писала песме, али је била интелектуалка која се борила за самосталност жена. Хтела је да их изведе из кућа и уведе у јавни живот са истим правима која имају мушкарци. За оно време то је било револуционарно. Она је извршила велики утицај на атинске обичаје као прототип хетере (пријатељице) што је потом постала обична појава. Хетере су могле бити проститутке високог ранга, али чешће слободне, образоване и занимљиве жене.

Није познато да ли је Аспазија била лепа. Они који су јој се дивили причали су о њеном „сребрном гласу“, „златној коси“, „нози којој нема равне“. А све те атрибуте може да има и ружна жена. Чари је свакако имала јер сви су сложни у похвалама њеног префињеног стила, беспрекорног понашања и разумних разговора.

Прва дама Атине

Постоји прича да је, када ју је Перикле упознао, била Сократова љубавница. Како он није много држао до жена, Аспазију је радо препустио Периклу и остао јој веран пријатељ. Аспазијин салон посећивао је цвет атинског друштва. Редовни гости били су јој Еурипид, Алкибијад, Фидија, Протагора, Херодот. И умела је да их забавља тако лепо да је Сократ, мало претерујући, изјавио како је уметност доказивања и закључивања научио од ње.

Сигурно је да су Аспазијине интелектуалне способности више него физичке дражи привукле човека какав је био Перикле. Олимпљанин који овога пута није одолео искушењу да се спусти на земљу и понаша се као обичан смртник. Супругу је најљубазније замолио за развод. Она је радо удовољила.

Перикле је својој кући довео Аспазију, сада „прву даму Атине“, отворио је врата гостима, створио јој нови салон и, у паузи умних разговора, Аспазија му је родила сина. Али, авај! Он је био творац закона који је забрањивао озакоњење и давање држављанства плодовима веза са странцима! Сад је сам постао жртва тог закона, с много достојанства.

Нису му опростили

Аспазија га је, чини се, усрећила, али му није донела срећу у политици. Атињани, веома напредни у Парламенту, имали су о породици старинске назоре и нису одобравали пример аутократора који своју конкубину поштује као себи равну, љуби јој руку и упућује је у свој политички живот, намере и бриге.

Нашавши се повученији него што је иначе био, Перикле је почео да губи везу с народом који га је оптужио за честољубље и охолост. На то је Зенон све њих позвао да за добро Атине и они на такав начин буду честољубиви. Ипак, наставили су још много година да гласају за њега и бирају га за првог државника и вођу.

Последње три године његовог живота, док је и даље био први човек Атине, али више почасни него стварни, Атињани су Аспазију извели пред суд због ширења неморала и навођења њихових жена на блудничење, а Периклове најближе пријатеље оптужили за крађе и проневере. Ни једно ни друго није било тачно, нико од њих није осуђен, али је Перикле проживео тешке тренутке које је једва преболео.

Најлепша судбина

Умро је од куге 428. године пре наше ере, али се може рећи и да је отишао заједно са својом Атином нешто пре него што је, поразом у Пелопонеском рату, дошао крај првенству који је он сам дао овом граду-држави вештом унутрашњом и спољном политиком. Ово првенство Атине, блештаво и муњевито попут метеора, трајало је од краја Персијских ратова до почетка Пелопонеског. То је Периклово доба.

Перикле је имао привилегију да учествује у готово целој овој чудесној параболи и да јој своје име. И без обзира како се тужно завршила, у незахвалности сународника и личној трагедији – оба одрасла брачна сина умрла су од куге пре оца – његова судбина спада у најсрећније које је икада ико имао ■

Бојана Дожић

Свет у бројкама

С ЛОПТОМ У ВОДИ

28

минута игре – не рачунајући прекиде траје једна ватерполо утакмица у свету.

7

минута траје, дакле, четвртина ватерполо утакмице у свету, а после прве три четвртине следи кратак одмор.

9

минута играју ватерполисти у нашој земљи током државног првенства јер код нас утакмица траје 36 минута.

13

играча чини једу ватерполо екипу у свету, осим у нашој земљи, где један тим има 14 играча.

35

секунди може да траје напад за време утакмице ватерпола.

20

секунди траје казна коју мора да издржи ватерполиста искључен из игре због грубог фаула.

618

голова постигао је за репрезентацију Миљивоје Бебић и он је наш најуспешнији ватерполиста.

37

погодака на олимпијским

играма постигао је Мирко Сандић.

365

пута боје репрезентације Југославије бранио је голман, ватерполиста Александар Шоштар.

1549

утакмица, од 1927. године до данас, одиграла је југословенска ватерполо репрезентација.

73

медаље на највећим међународним такмичењима освојили су наши ватерполо репрезентативци.

6

пута су ватерполисти београдског „Партизана“ били прваци Европе.

144

гола у једном шампионату за „Бечеј“ је постигао Александар Шапић.

6

узастопних дуплих круна освојили су ватерполисти „Бечеја“.

3

златне олимпијске медаље освојила је ватерполо репрезентација Југославије ■

У ЗЕМЉИ ЦРНОГ ЗАСТА

II део

И ТЕ ВЕЧЕРИ...

ДОЛАЗИМ ИЗ КЕХМКАХА, МОЌНИ
ШЕИЧЕ! САЗНАО САМ ДА ЈЕ ЕМИРОВА
ПОЛИЦИЈА УХАПСИЛА ЈЕДНОГ
МЛАДОГ ЕВРОПЈАНИНА!

ПА ШТА?

ЈЕДАН ОД ПОЛИЦАЈАЦА, КОЈИ РАДИ ЗА
НАС, ПОВЕРИО МИ ДА СУ КОД УХАПШЕНОГ
НАЂЕНИ ДОКУМЕНТИ КОЈИ СЕ ТИЧУ
ВЕЛИКЕ ПОШИЉКЕ ОРУЖЈА!

ТРЕБА ПОМОЌИ ТОМ МЛАДИЌУ ДА
ПОБЕГНЕ И ДОВЕСТИ ГА ОВАМО!

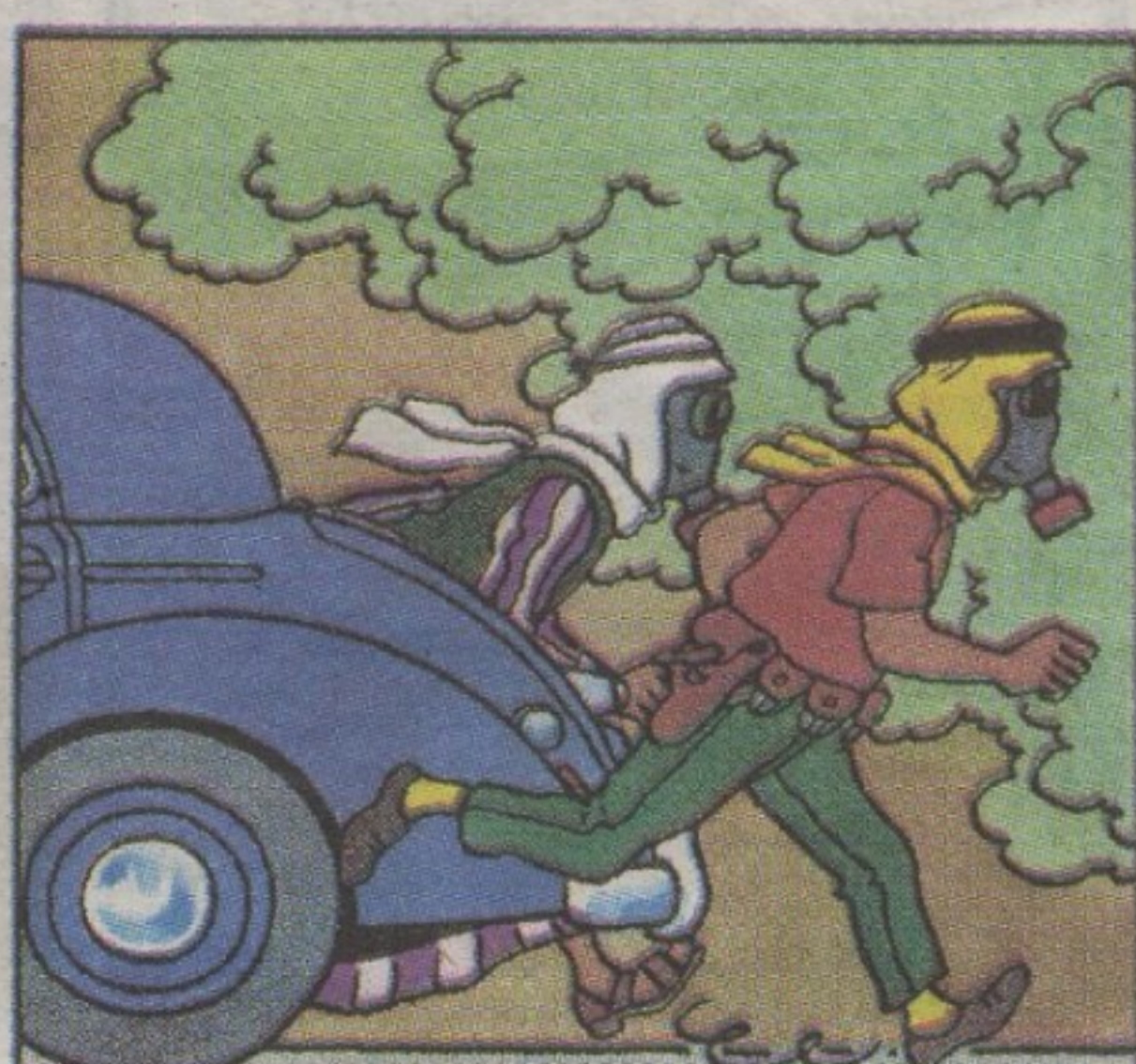

СЛЕДЕЋЕГ ЈУТРА...

ПОЋИТЕ ЗА МНОМ! ВОДИМО ВАС У
ЦЕНТРАЛНИ ЗАТВОР ГДЕ ЋЕТЕ
БИТИ САСЛУШАНИ!

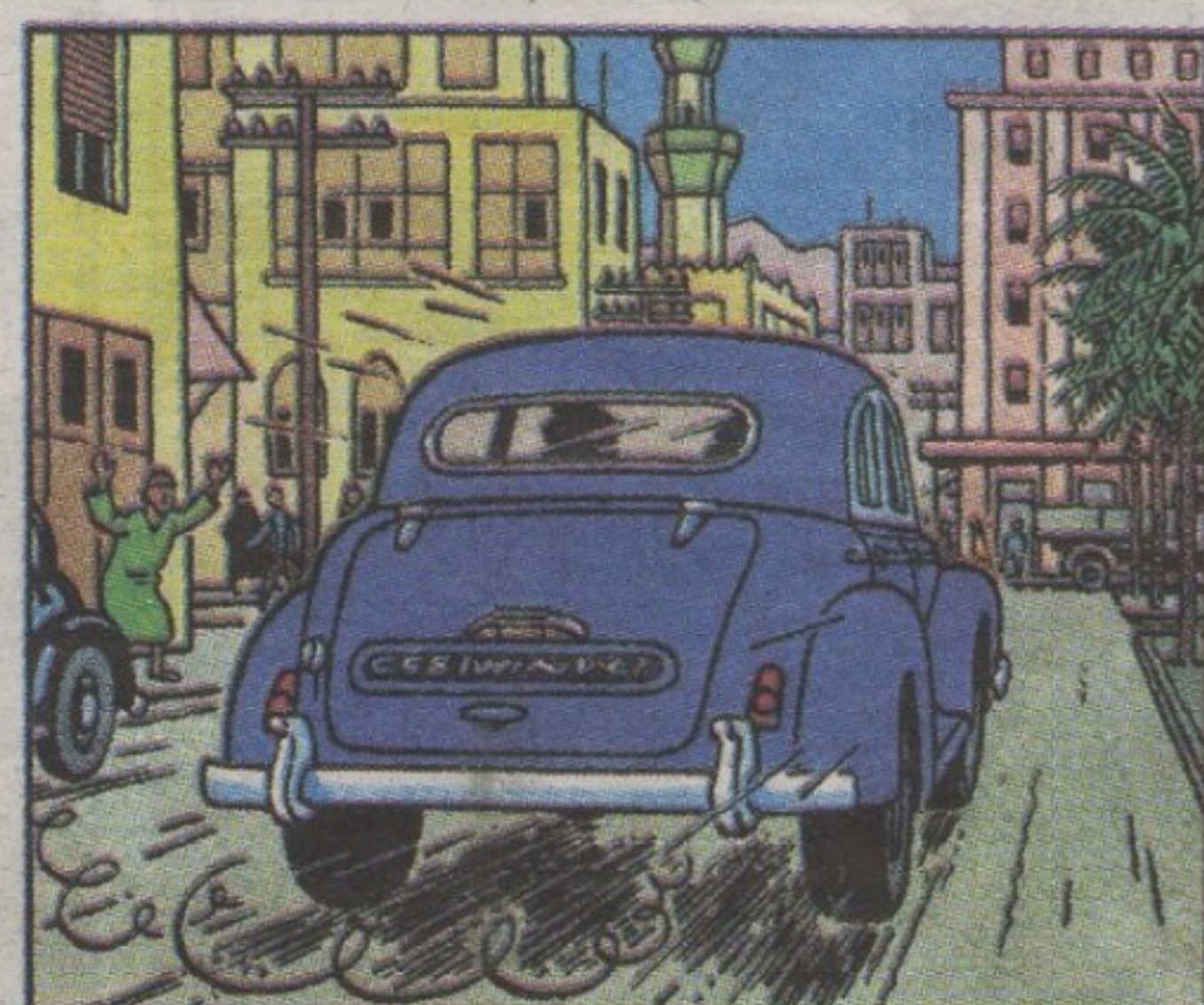
САД ЈЕ ТРЕНУТАК,
МУХАМЕДЕ! ДАЈ ГАС!

ЕВО ГА!

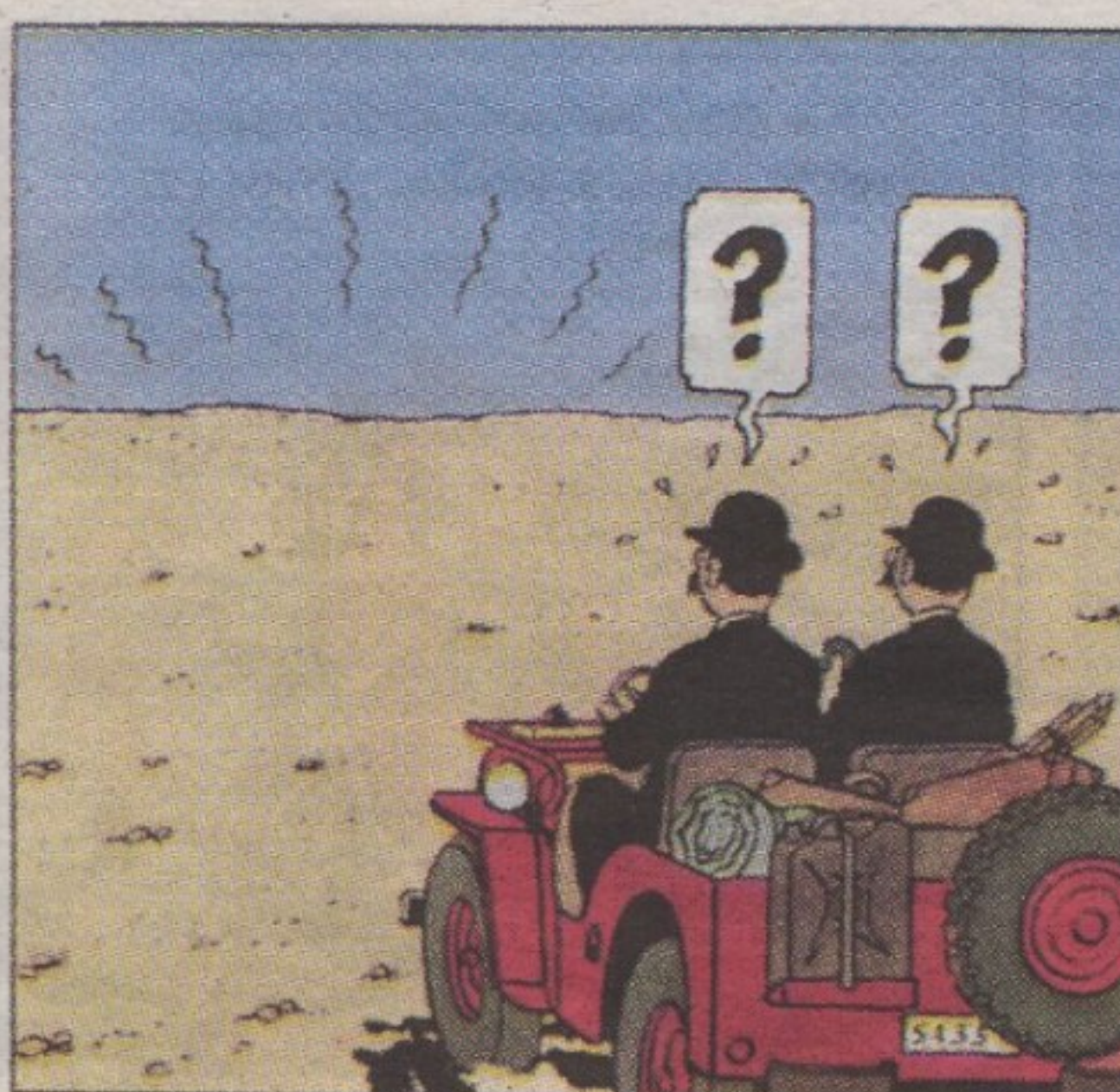

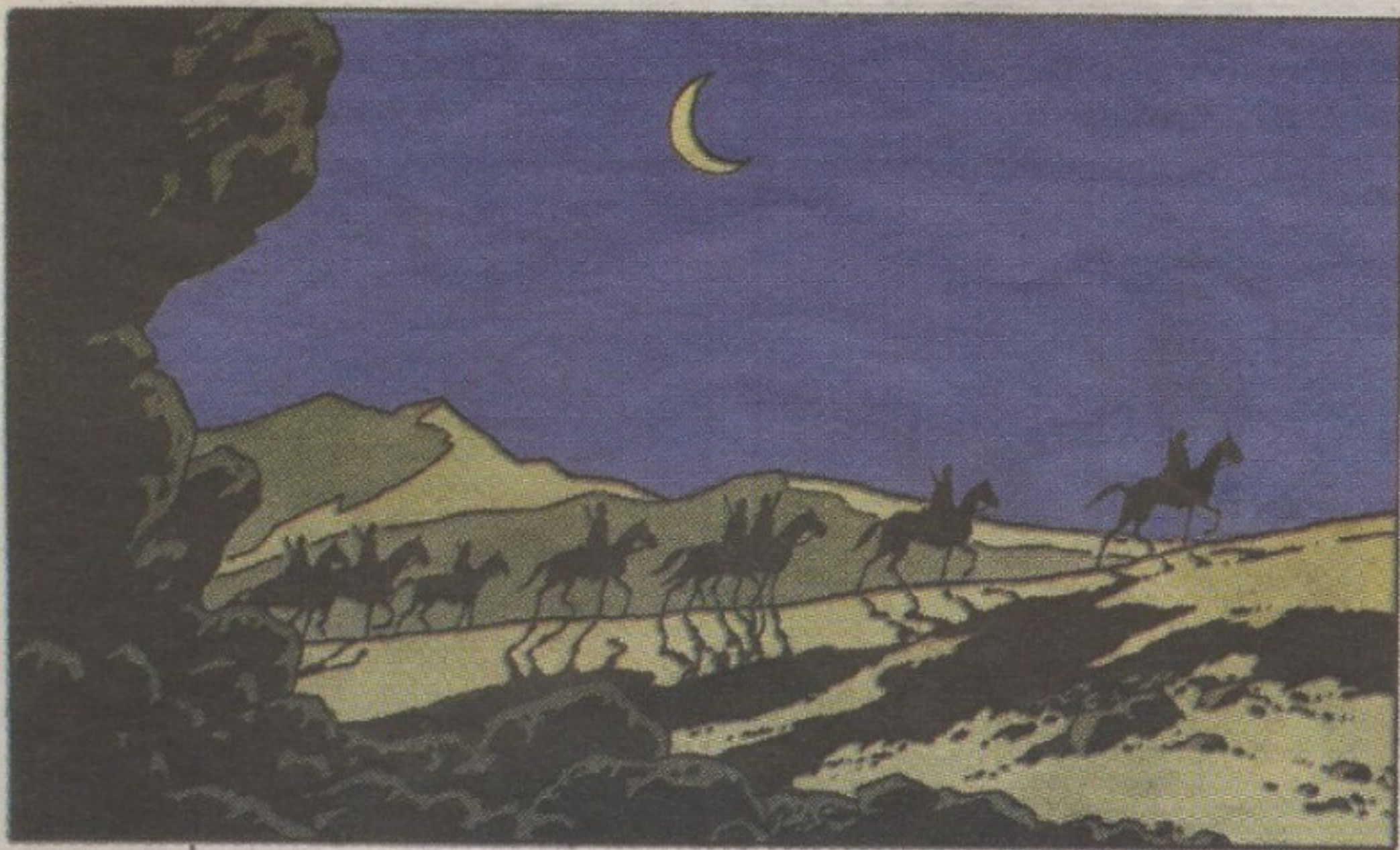
БРЗО!

ЗА ТО ВРЕМЕ...

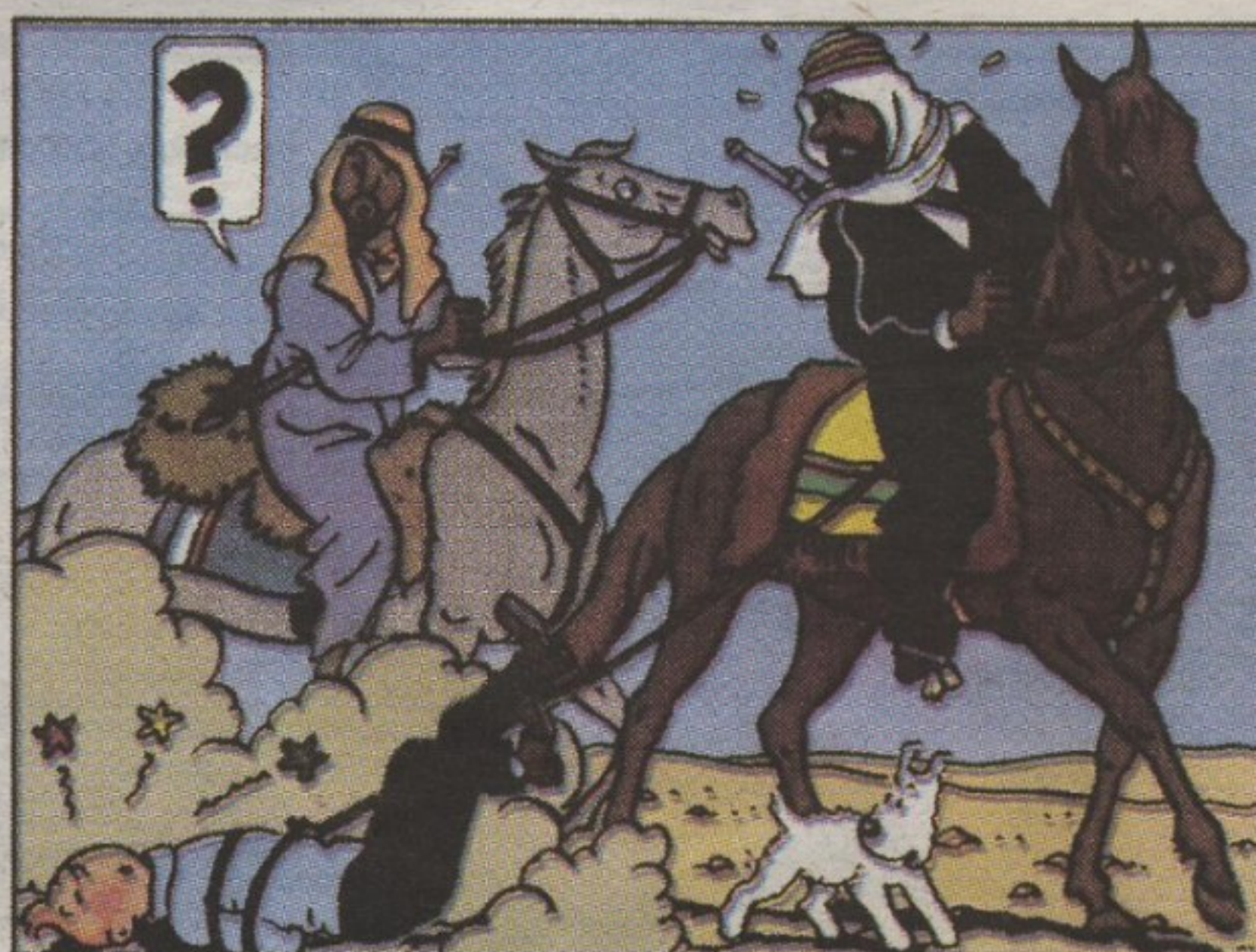

АЛАХ ЈЕ ВЕЛИКИ! ЕНО БУНАРА
БИР ЕЛ АМБИК!

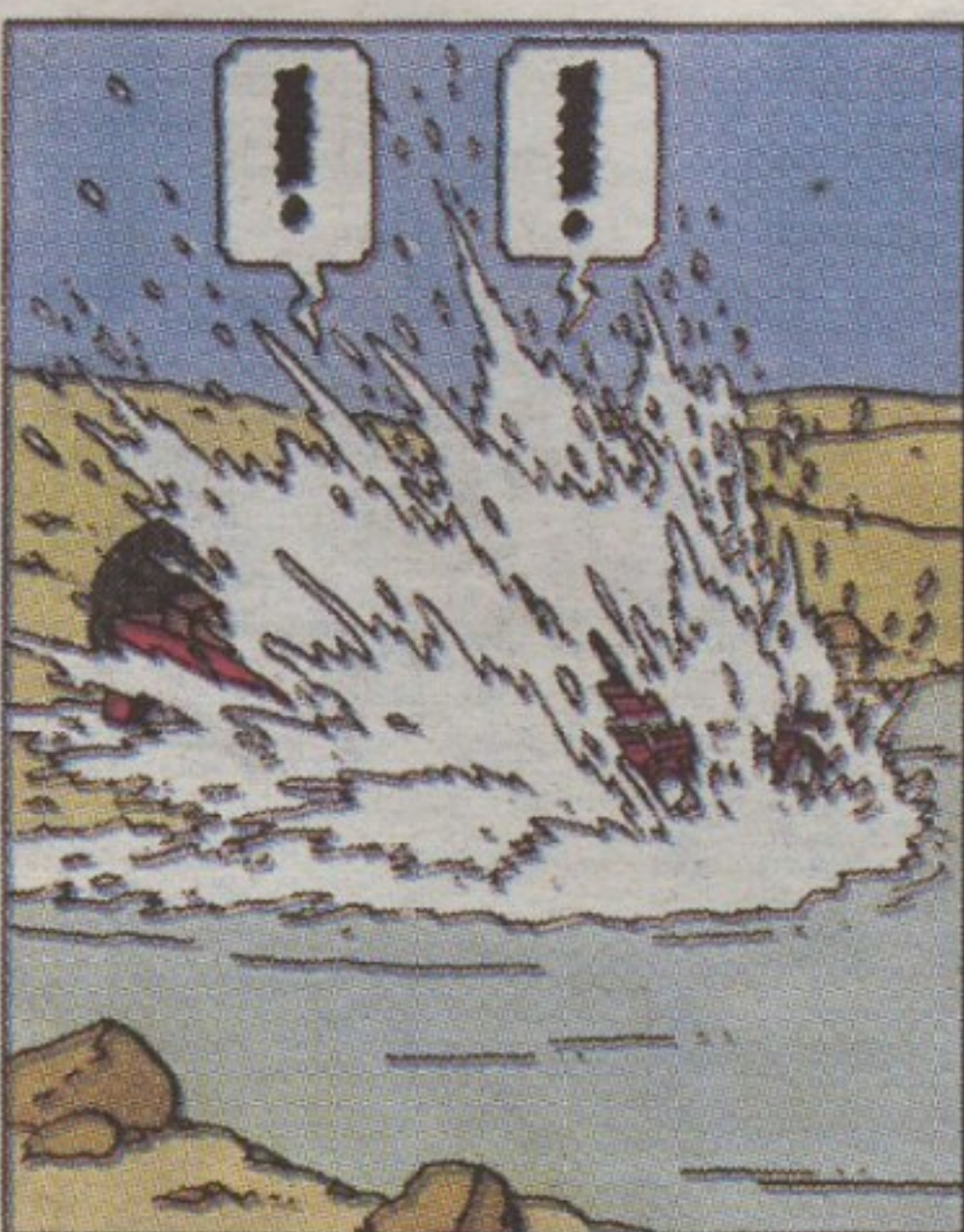
У ПРАВУ СИ...

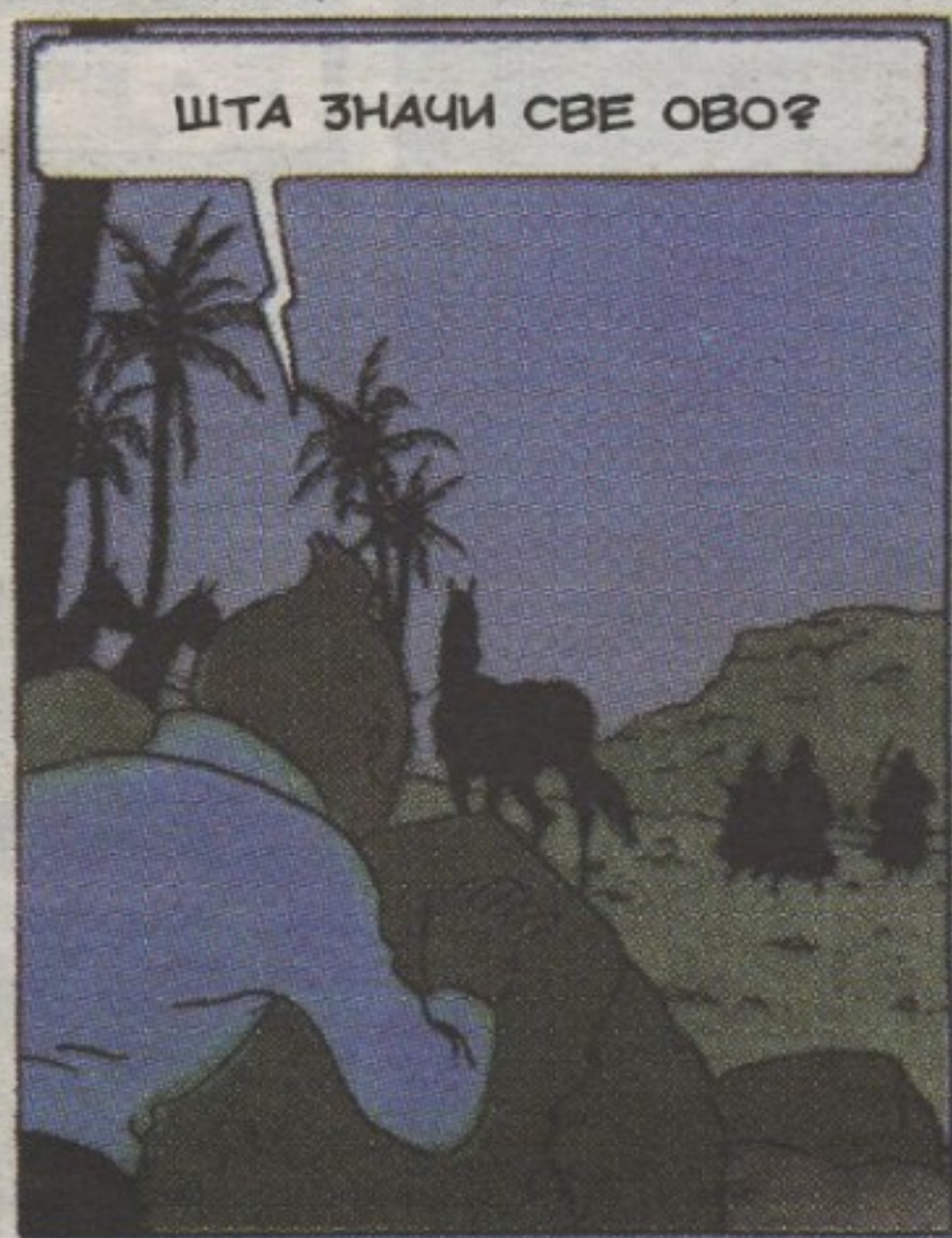

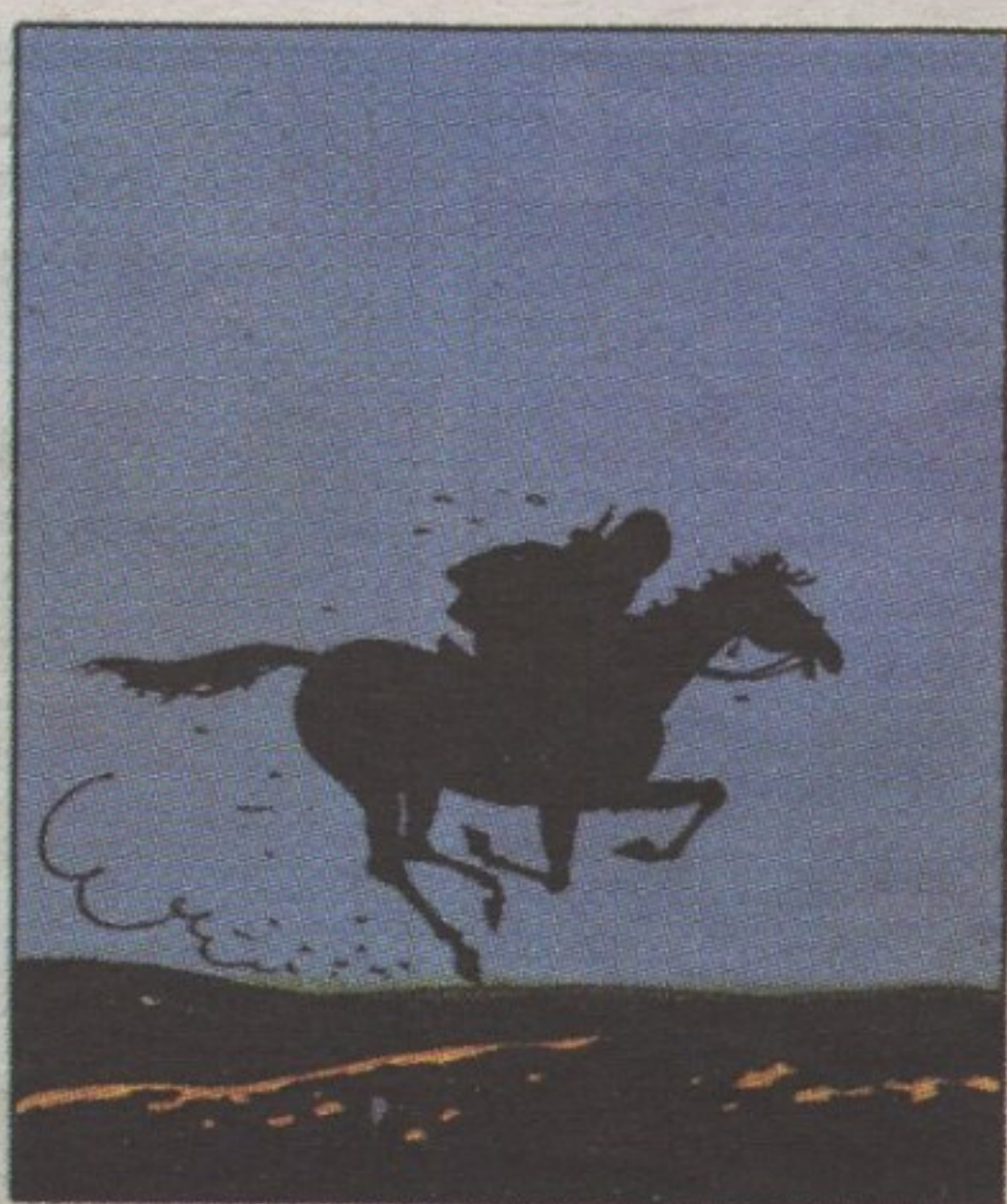
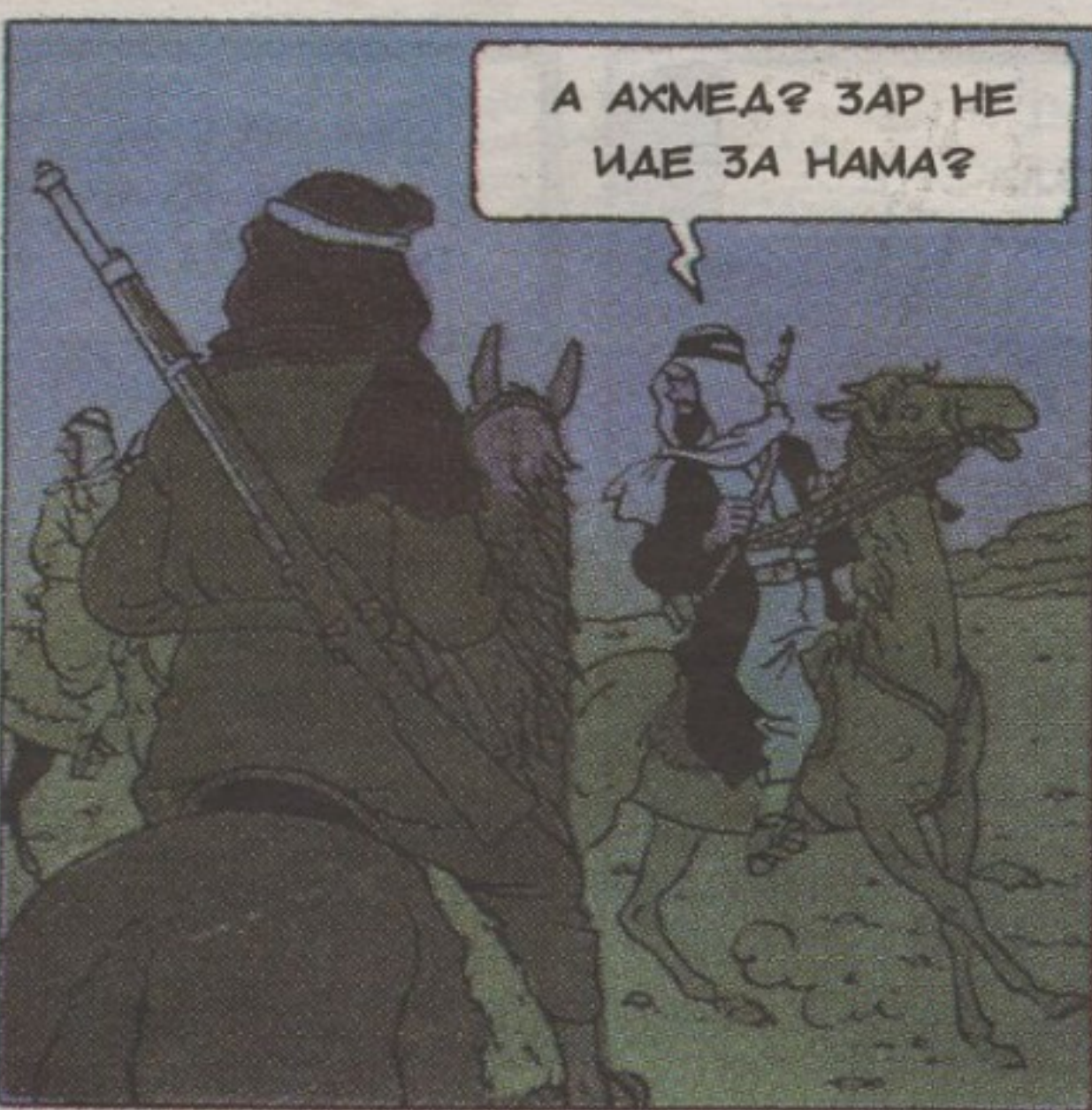
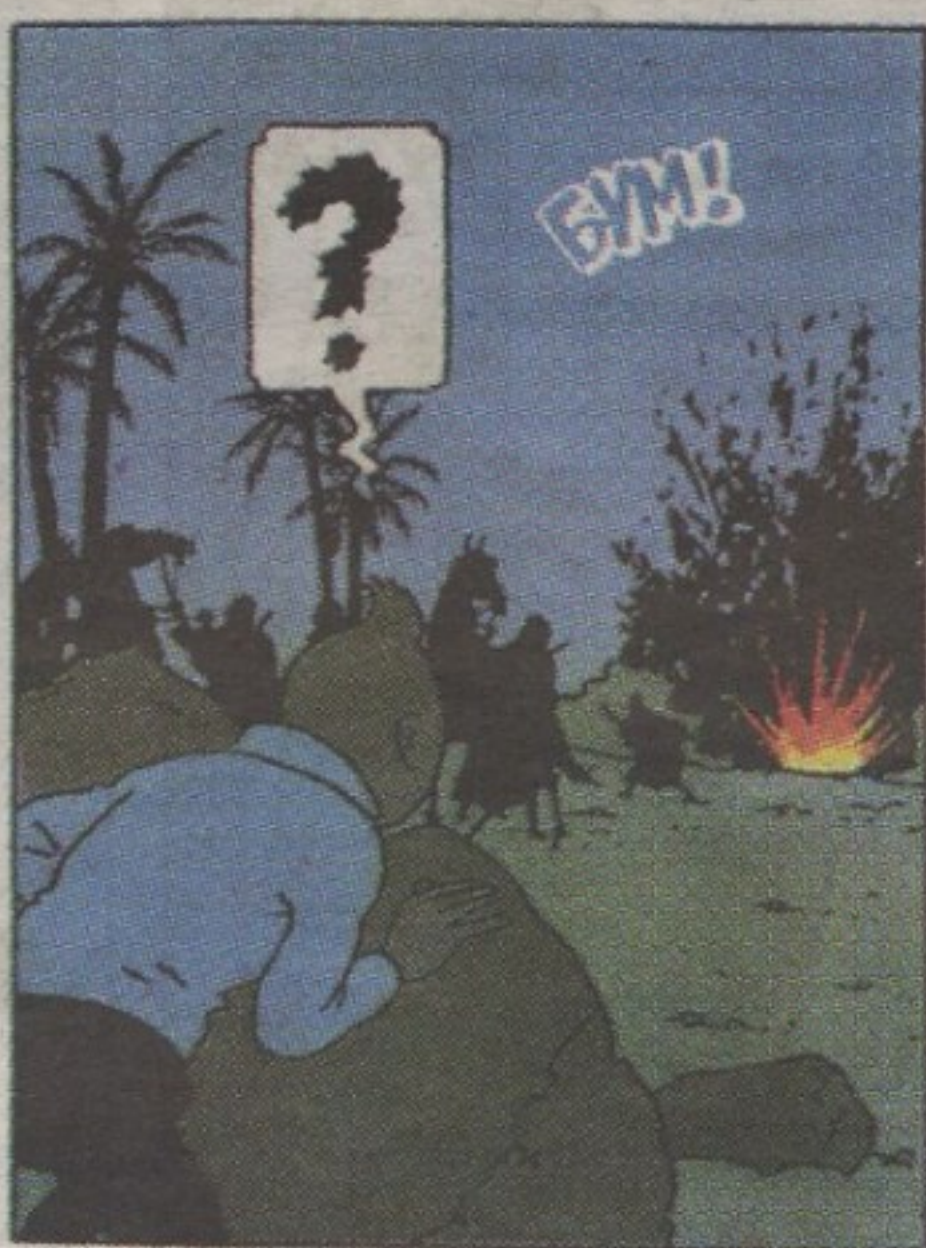
ВОДА! НАЈЗАД! УМИРЕМ
ОД ЖЕЋИ!

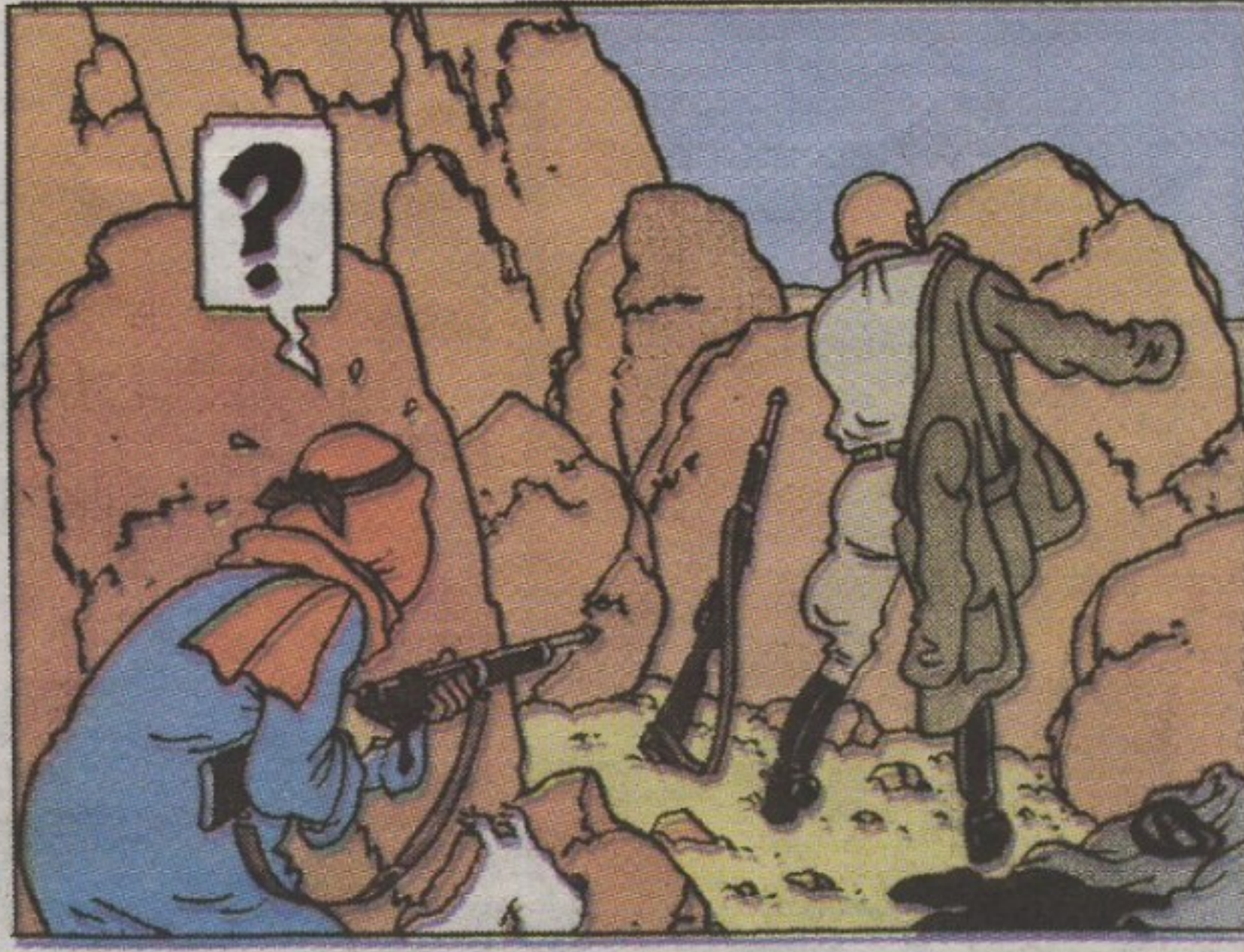
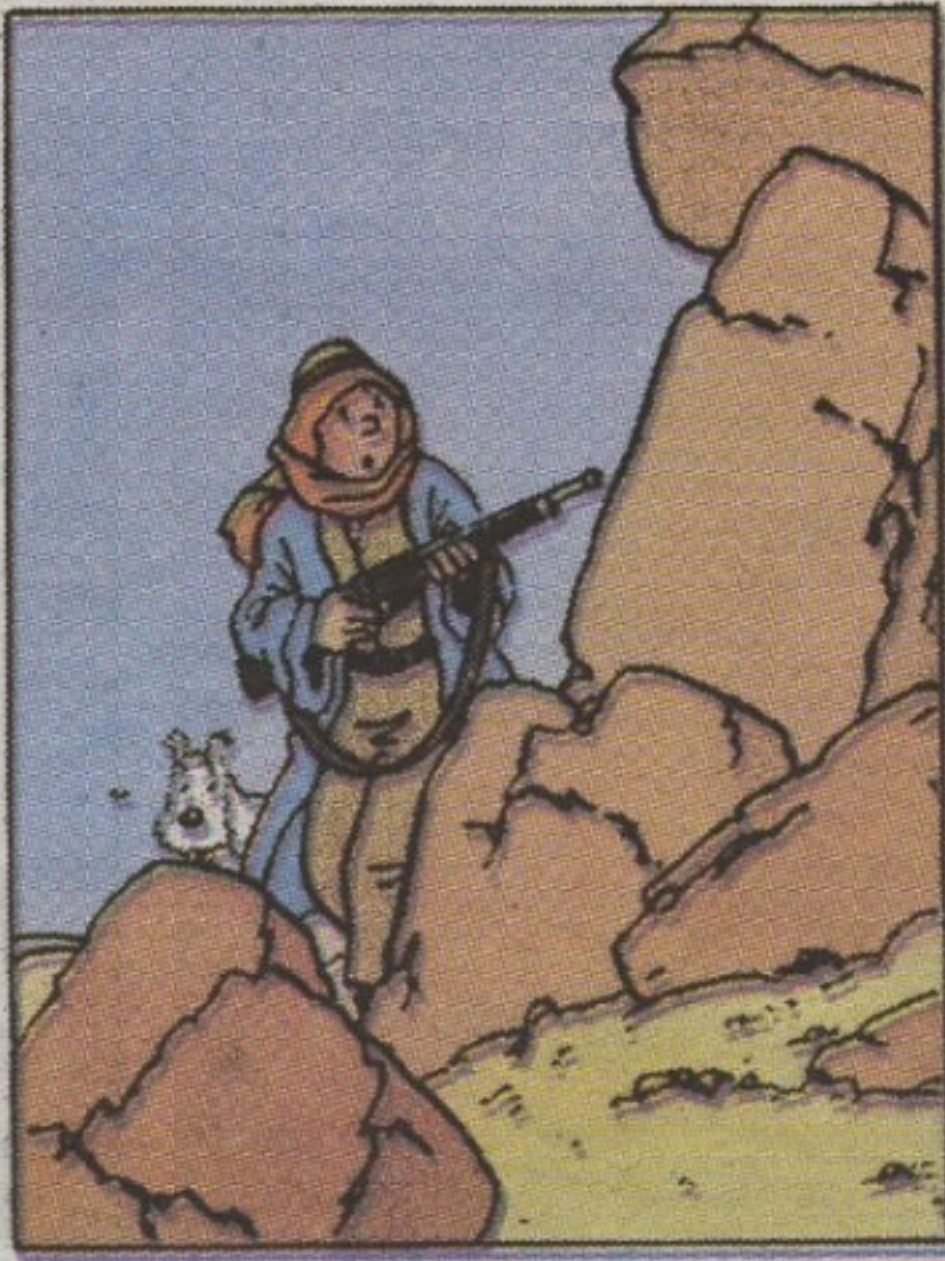
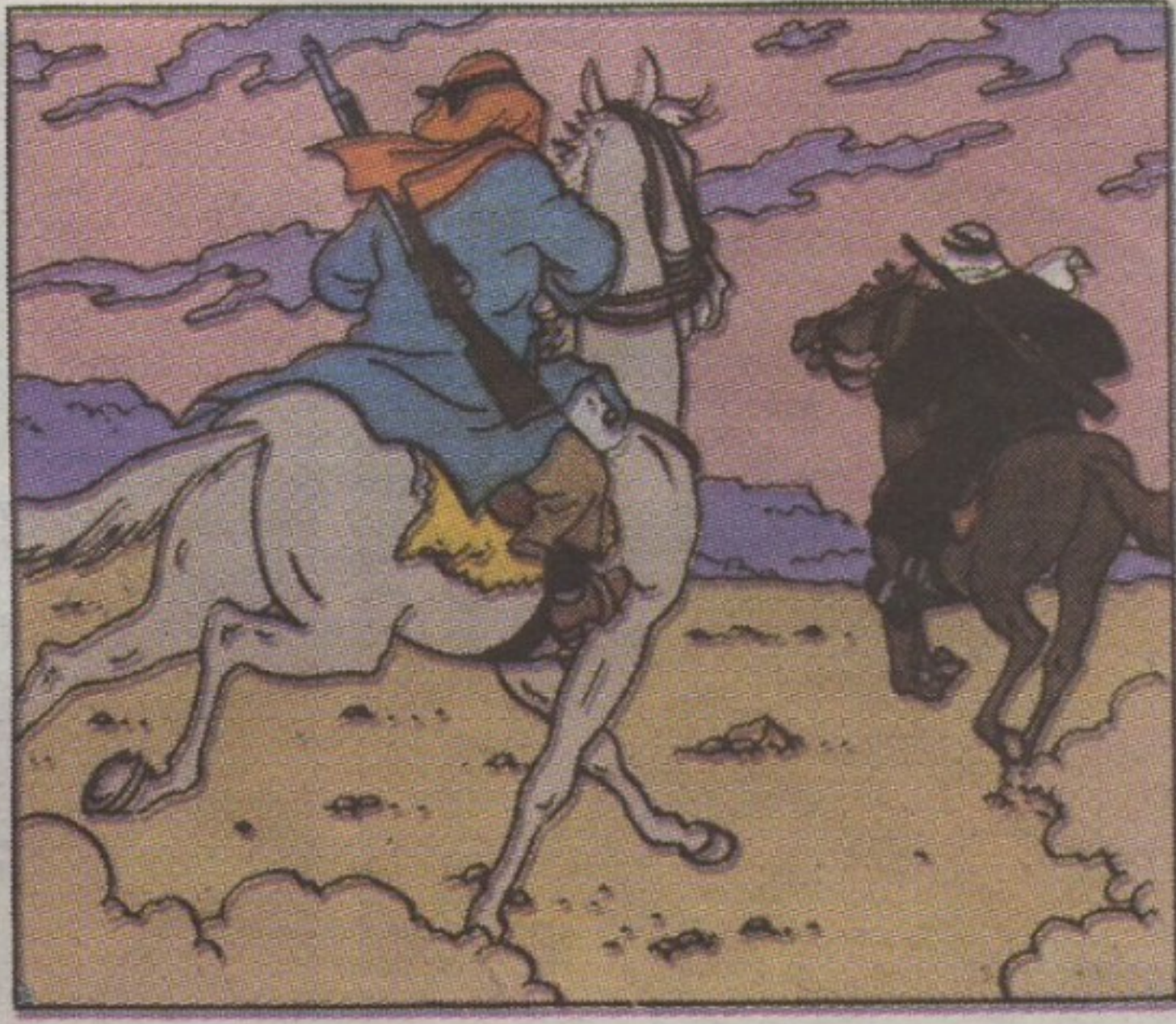

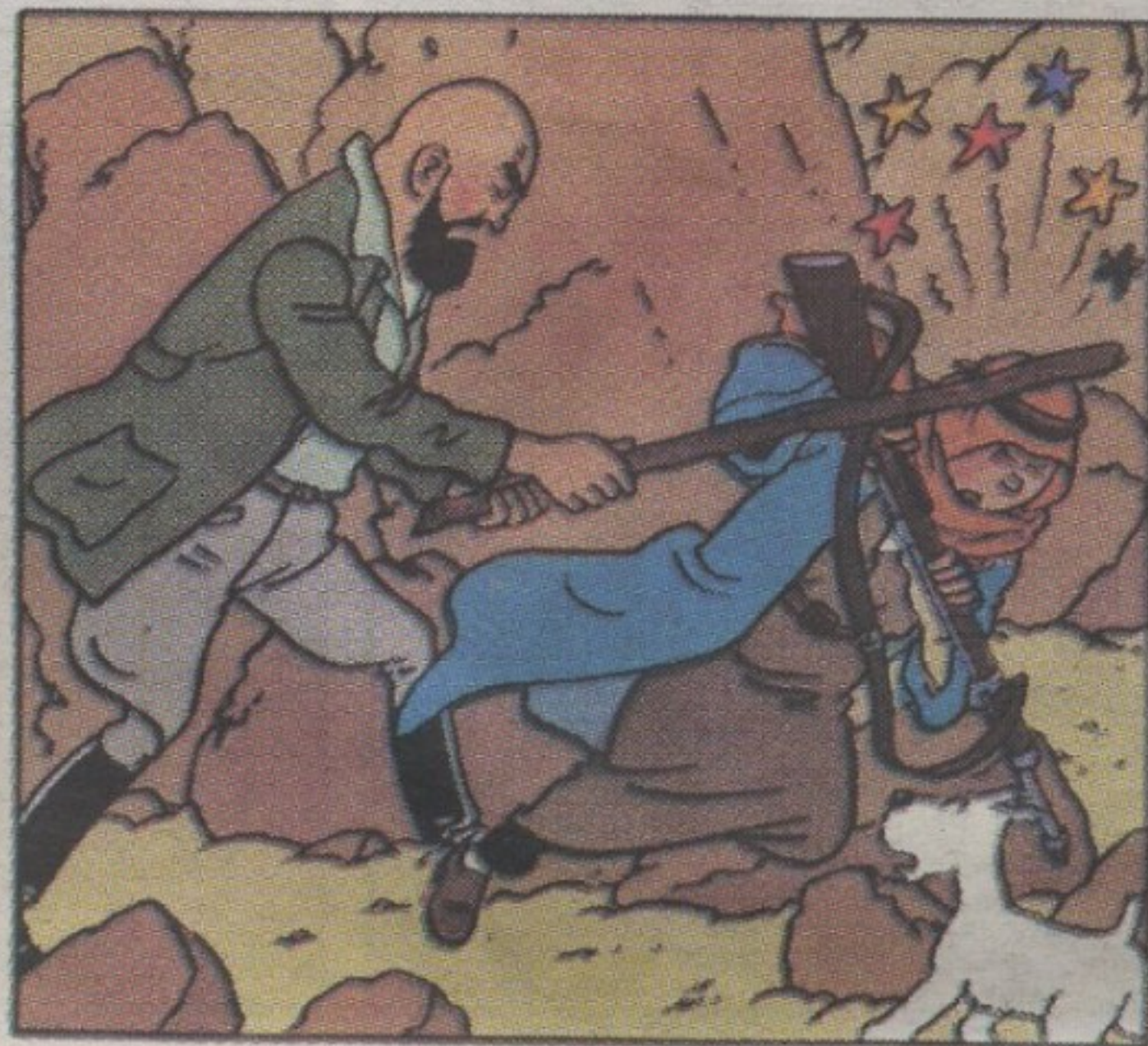
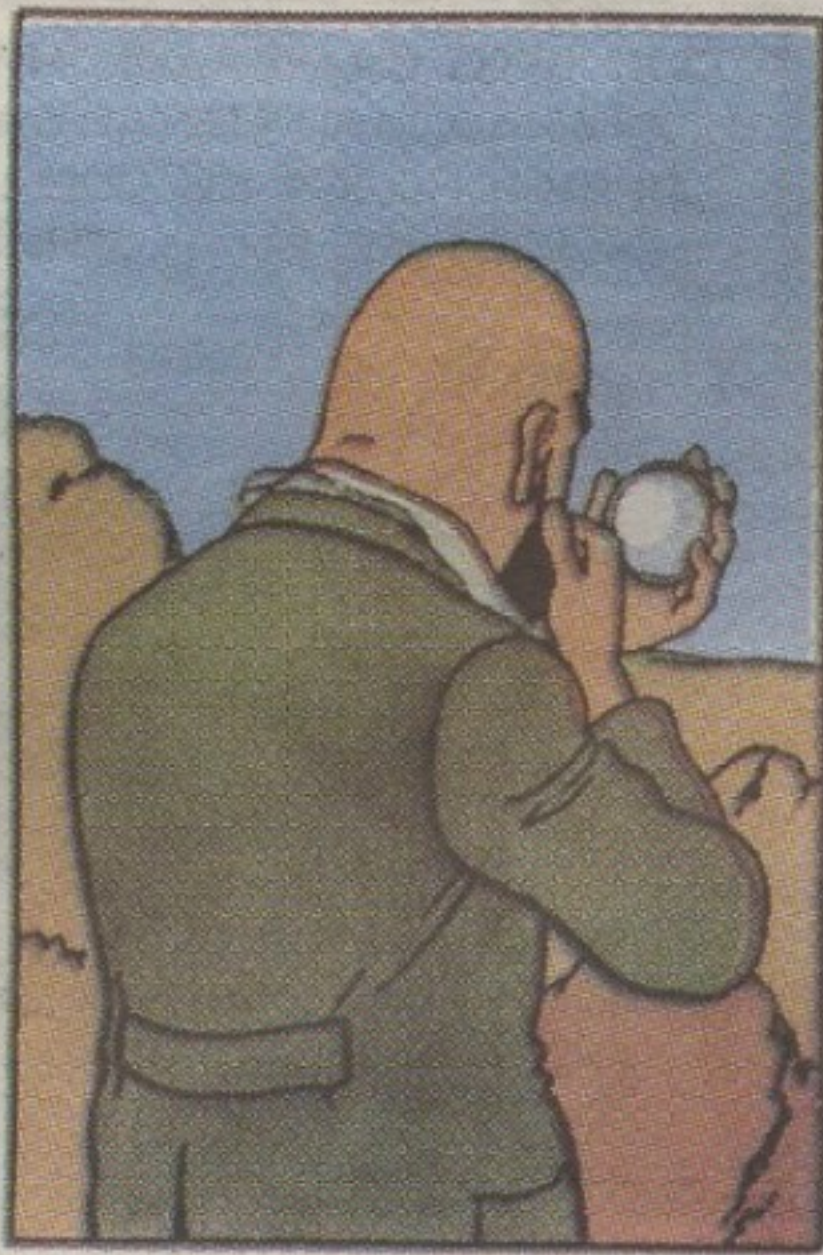

АУХ... КОЊИ! АКО
ПРИМЕТЕ КОЊЕ,
ПРОПАО САМ!

АЛИ ШТА ЋУ С ОВИМ
ОВДЕ? МЕТАК У
ЧЕЛО? САД НЕ СМЕМ
ДА ПУЦАМ! НЕКА...
НЕКЕ СЕ ТАЈ ТАКО
СКОРО ОСВЕСТИТИ!
ПОЗАБАВИЋУ СЕ ЊИМЕ
КАШИЈЕ!

УФ! ДОБРО ЈЕ, ПРОШЛИ СУ!
БИЛО ЈЕ ВРУКЕ!

А САД, БРЗО! ДА СРЕДИМ
ТОГ ТИНТИНА! МОЖДА
САМ ПОГРЕШИО ШТО ГА
НИСАМ
УМЛАТИО
КУНДАКОМ...

ДО ЋАВОЛА!

БУМ!

БИЛО ЈЕ И
ВРЕМЕ!

БУМ!

БУМ! БУМ!
БУМ!

КАКВА ЈЕ ТО
ГАЛАМА?

БУМ!

И ШТА САД?
ПРЕСТАО ЈЕ:
ВИШЕ НЕ ПУЦА!
ДА НИЈЕ НЕКА
КЛОПКА?

ЈЕ ЛИ ТО
ПОСРЕДИ? ЧУЈЕМ
ТОПОТ КОПИТА...
МОЖЕ БИТИ ДА ЈЕ...

ПА ДА! ОДМАГЛИО ЈЕ СА ОБА КОЊА,
ПОКВАРЕЊАК!

И САД САМ У
БЕСПУЉУ КАО И
ПРЕ... САМО С
ЈЕДНОМ
ЧВОРУГОМ ВИШЕ...

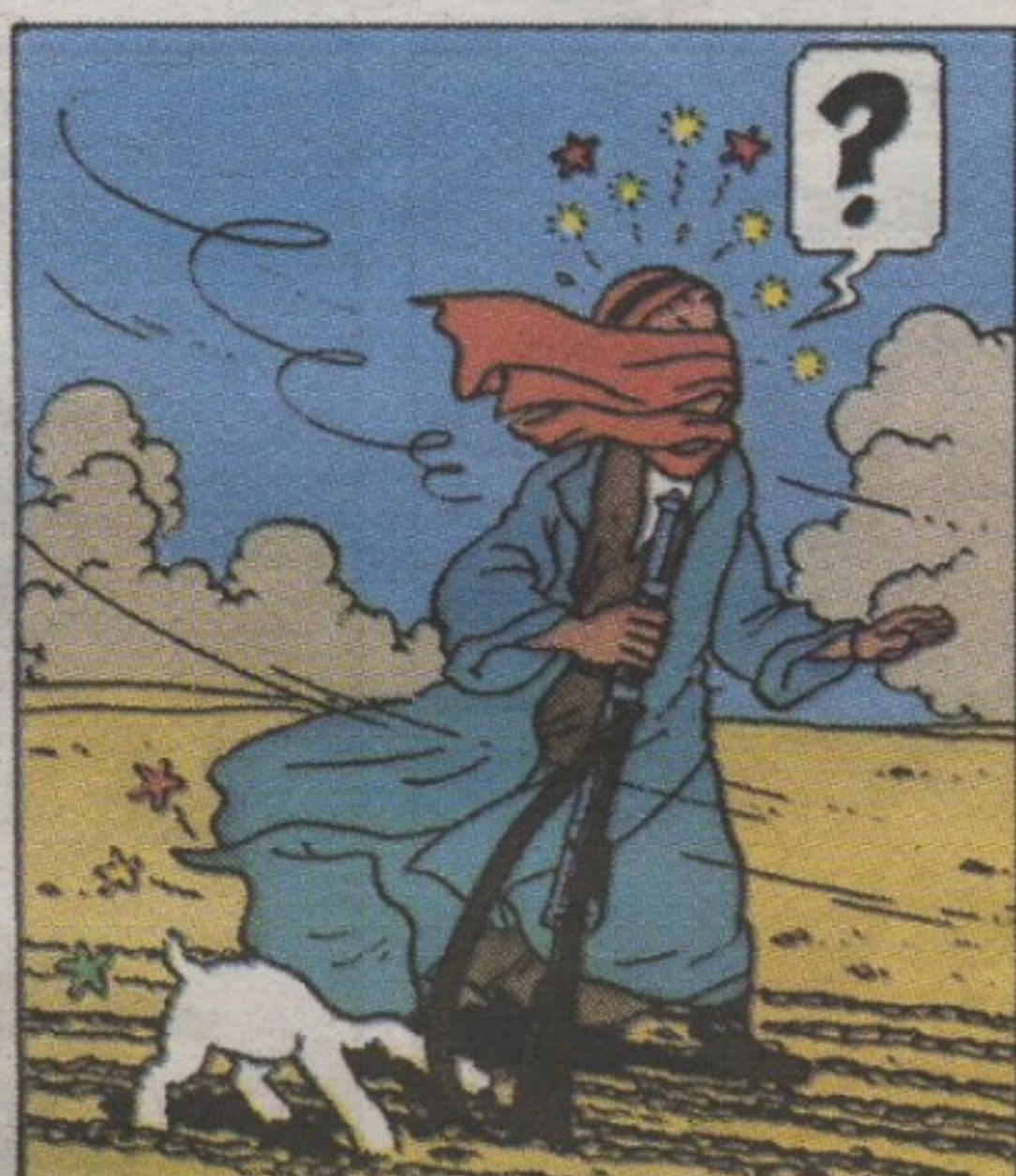
ХАЈДЕ, СРЕЊКО,
НА ПУТ! САМО НАМ
ЈЕДНО ОСТАЈЕ...

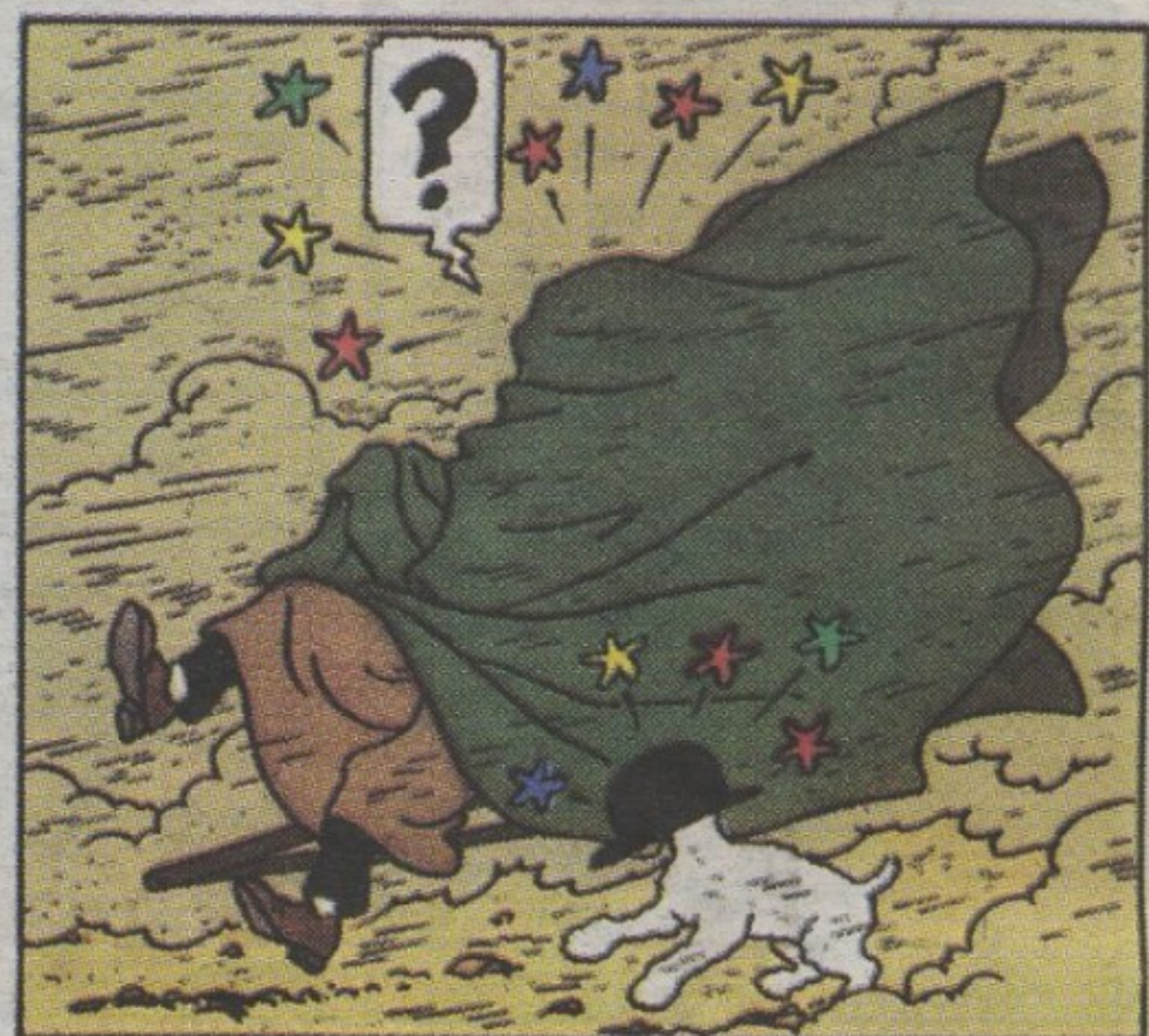
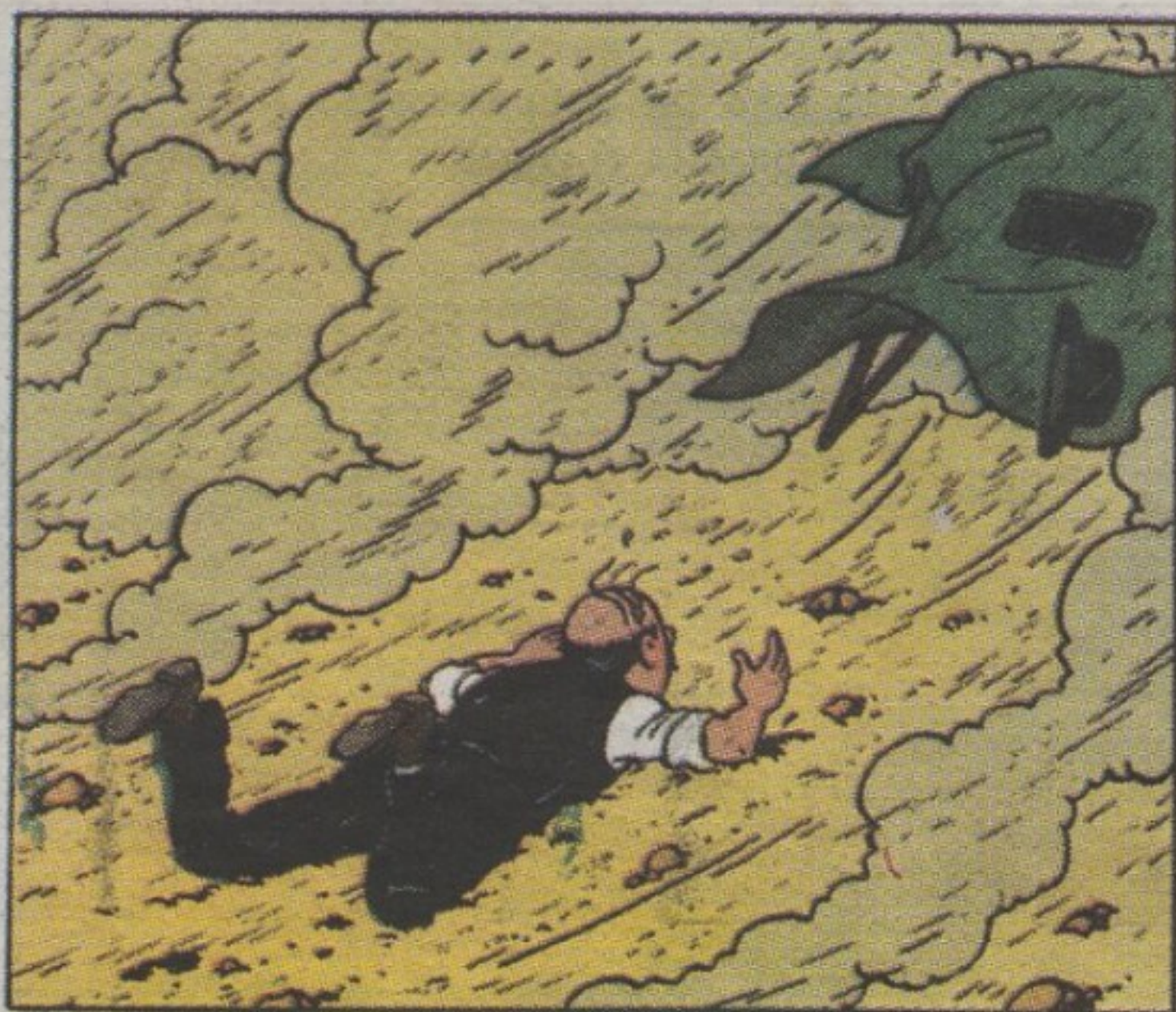

...ДА СЛЕДИМО ТРАГОВЕ ТОГ
БАНДИТА...

АКО ГА ИКАД
ВИШЕ СРЕТНЕМ,
НЕКУ ЖАЛИТИ
ЗУБЕ!

ЧУДЕСНИ СВЕТ

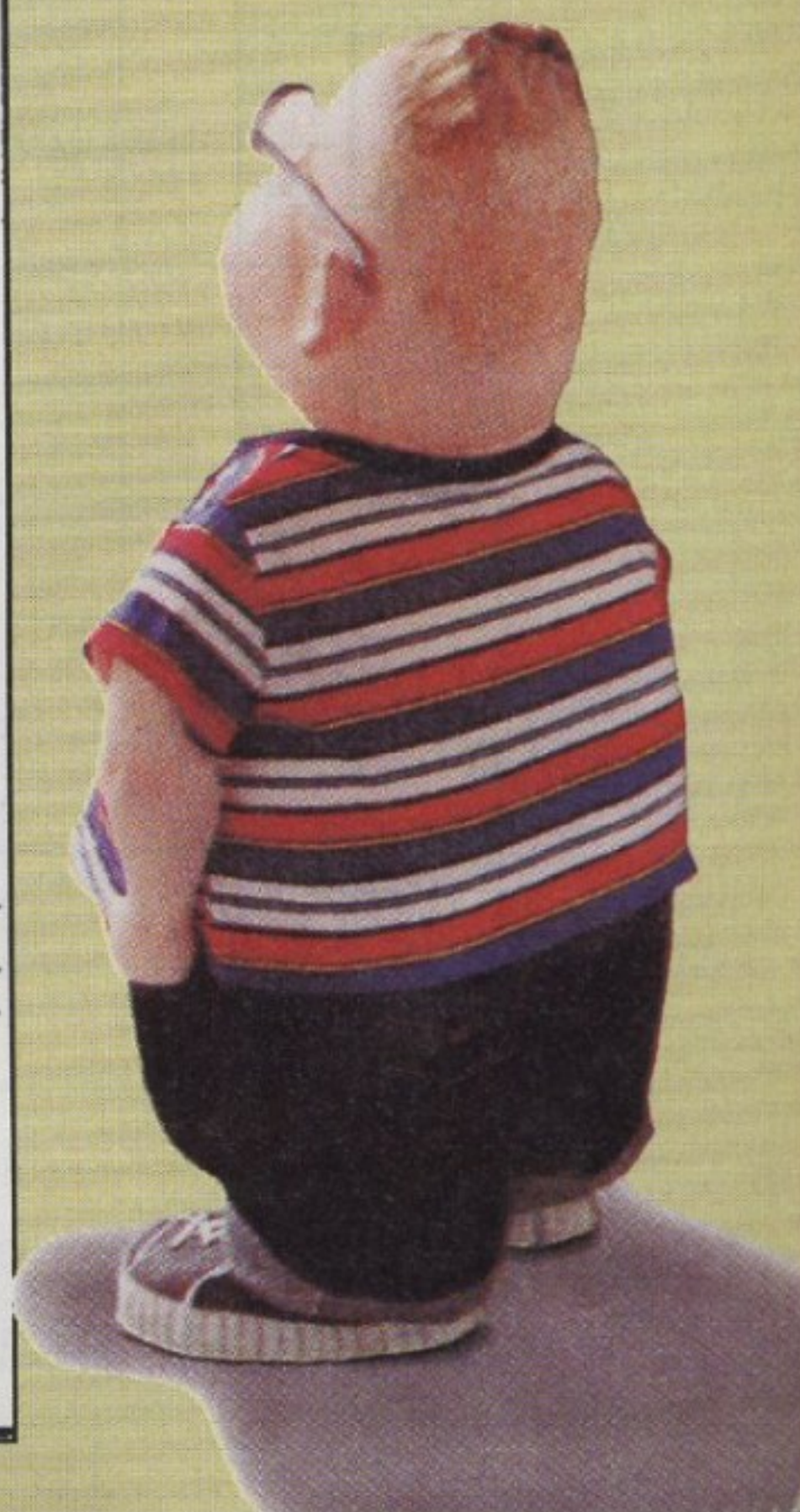
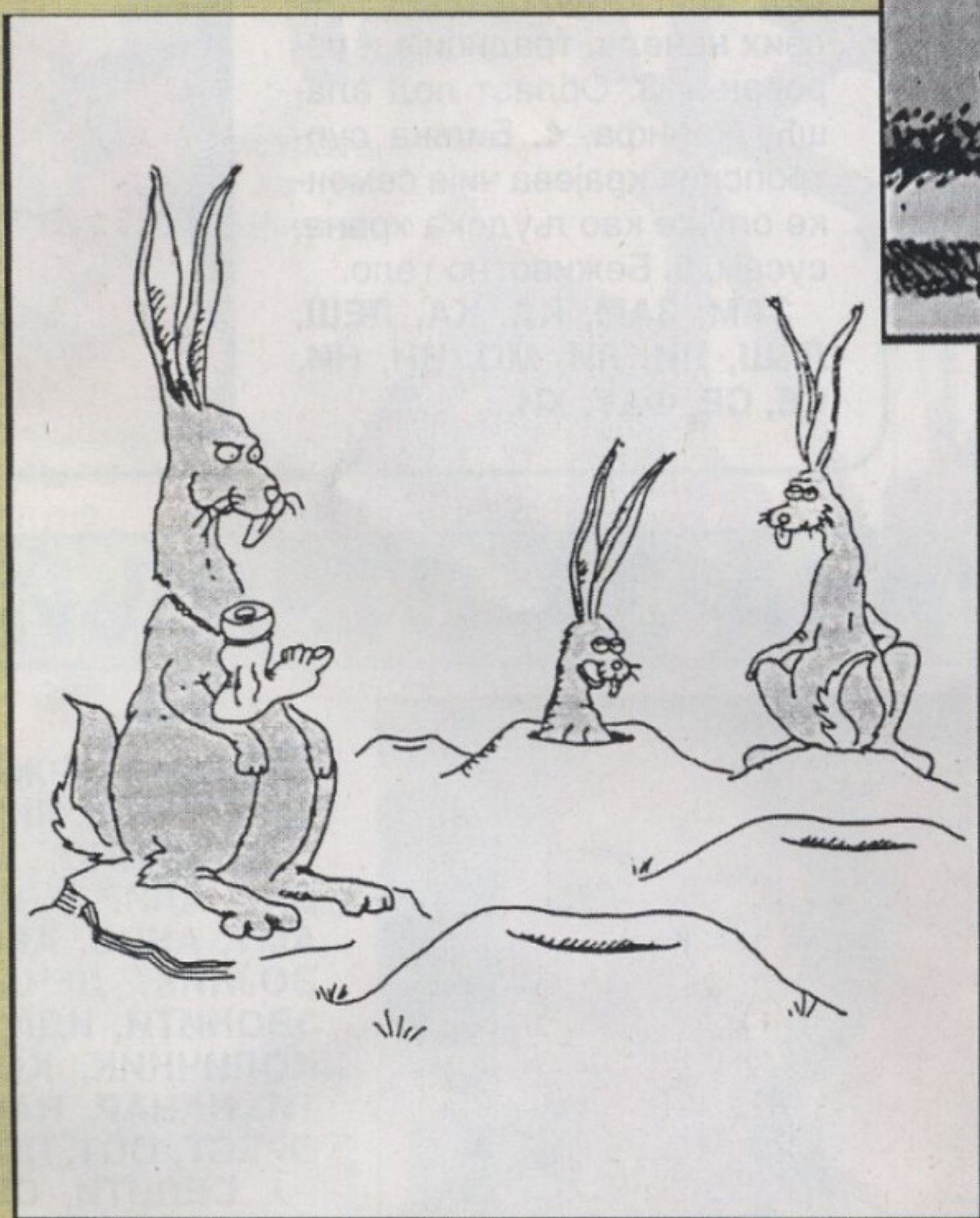
ТЕРИЈА ЛАРСОНА

Рани радови

„ОДГАЗИО САМ
ЈЕ ОД МАЛИХ
НОГУ... БИЛО ЈЕ
У ПОЧЕТКУ МАЛО
НЕРАЗУМЕВАЊА,
АЛИ ТО СМО
РАШЧИСТИЛИ!
НЕ ПРАТИ МЕ
ВИШЕ У ГРАД,
А ЈА ЈОШ
НЕ УЗИМАМ
ЧИНИЈУ С
ХРАНОМ ДОК
ЈЕДЕ!“

„ОН
ТВРАДИ
ДА
ТО
ДОНОСИ
СРЕЌУ!“

ПОМИЦАЉКА

Спортске појмове помакните лево-десно тако да у две узастопне усправне колоне добијете још два одговарајућа појма.

**ВЕЛЕСЛАЛОМ
ВАТЕРПОЛО
КОПАЧКА
КАРТИНГ
СТАТИВА**

СЛОГОВНИ УГАО

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Позната тенисерка рођена у Новом Саду (слика), 2. Потпуно одрицање свих начела, традиције и веровања, 3. Област под влашћу калифа, 4. Биљка суптропских крајева чије семенке служе као људска храна, сусам, 5. Беживотно тело.

ЗАМ, ЗАМ, КА, КА, ЛЕШ, ЛЕШ, ЛИ, ЛИ, МО, НИ, НИ, СЕ, СЕ, ФАТ, ХИ.

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

Име и презиме наше глумице са слике упишите у смеру стрелице, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа и уцртавајући црна поља која недостају.

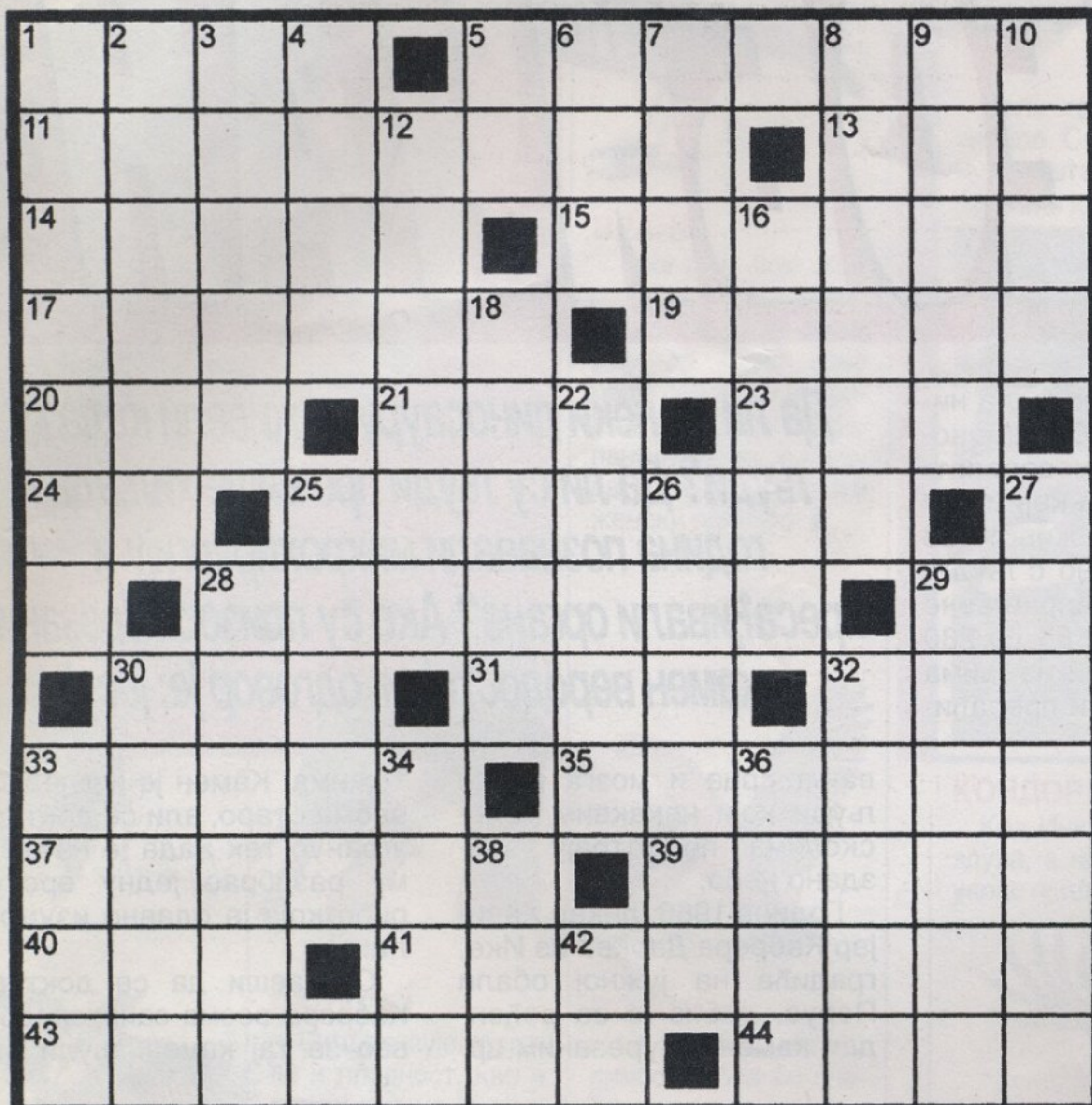
ВОДОРАВНО: АГАМЕМНОН, АЛАН, АМ, АНАЛЕ, АРСЕ, АРТ, АТР, ВОЛУЈАК, ЕРО, ЕСТРАДА, ЕТАПЕ, ИКАМО, ИЛИН, ИНСИСТИРАТИ, ИПСИЛОН, ИРАН, ИСТРАНИН, КЕЛ, КИДАТИ СЕ, ЛАЗА, ЛАПОР, НАСКИТАТИ СЕ, НОСАЧИ, ОСУТИ ОТКРИТИ, ОТО, ОЦАРИНИТИ, РАК, РЕ, РЕДАР, РОКСАНА,

САВЕЗНА ДРЖАВА, СИ, СТО, ТИМОТИ ДАЛТОН, ЧИКА ■

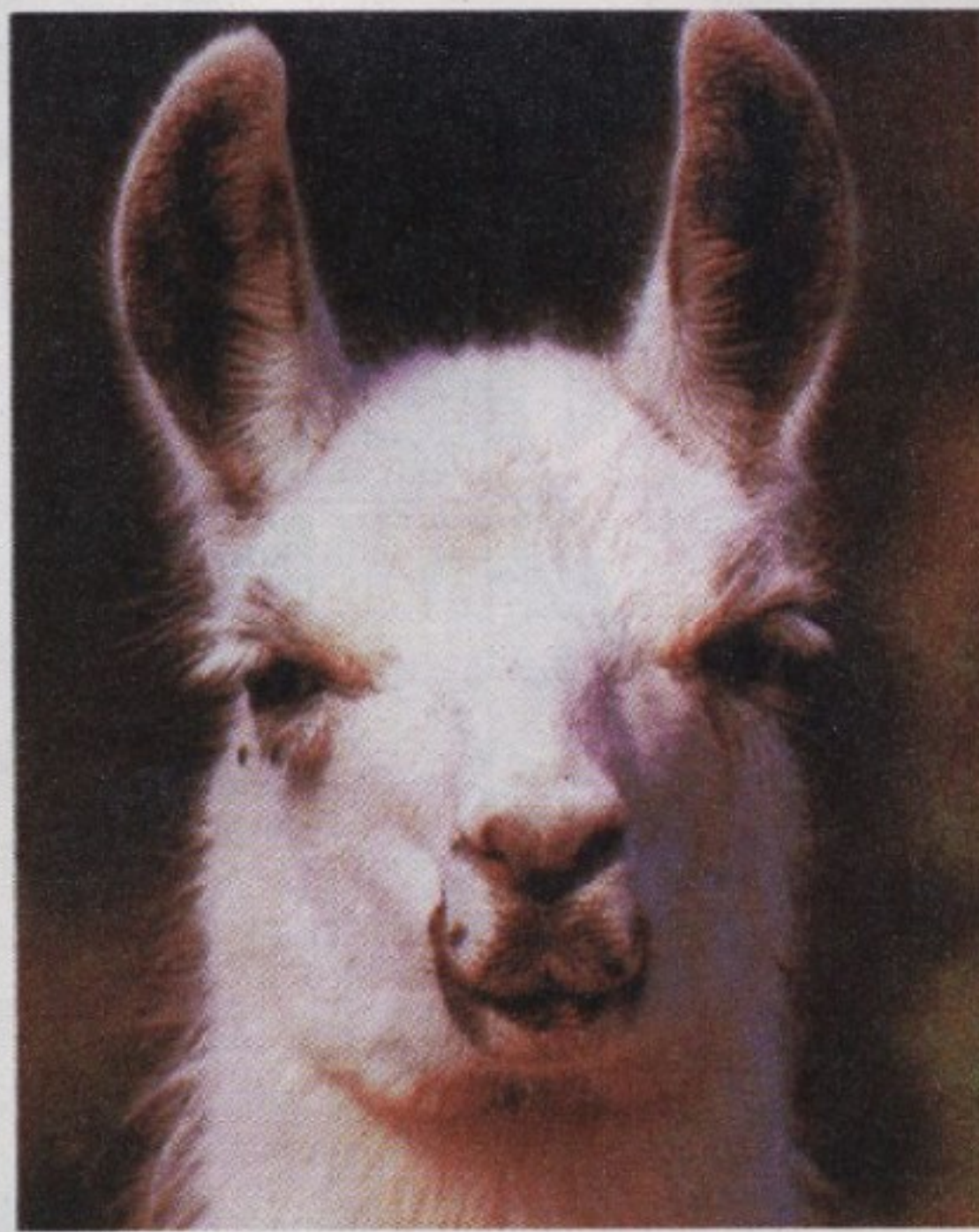
УСПРАВНО: АДАМ, АКИРА, АЛАДИН, АЛИР, АЛИСА, АМИН, АМОН РА, АМТ, АНИС, АРИ, АСЛИ, АТА, АТОМ, ВОЈНИК, ДЕЧАНИ, ДУЋАНИ, ЖАК, ЗВОНИТИ, ИДА, ИРСКИ СЕТЕР, ИСТ, КОЛИЧНИК, КОСАРА, ЛАЛА, НАКОТИ, НАНАР, НАПОРИ, НОВ, ОНАГЕР, ОРЕСТ, ОСТ, ПОВЕРИТИ СЕ, РЕЗАТИ, РЈ, СЕЛИТИ, СЕТНО, СКЕЛА, СОБЕ, СПИРАЛА, СР, ТАЦИТ, ТЕТАК, ТОР, ТОС, УН ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРРАВНО: 1. ЈУЖНОАМЕРИЧКА ЖИВОТИЊА СА СЛИКЕ, 5. Чешки композитор, Беџих, 11. Црвена боја која се добија из корена броја, 13. Енглески писац, Сомерсет, 14. Део високе зграде, етажа, 15. Климаво, 17. Врста живахног плеса, 19. Скровито место, 20. Погодбени везник, 21. Који припада нама, 23. Рударско-енергетски комбинат (скр.), 24. Символ тантала, 25. Онај који шири панику, 28. Афричка животиња, 29. Потврдна речца, 30. Један од исхода шаховског меча, 31. Северни јелен, лос, ирвас, 32. Име редитеља Расела, 33. Хотел за моторизоване путнике, 35. **АФРИЧКИ И АЗИЈСКИ СИСАР КОЈИ ПРИПАДА ИСТОМ РОДУ КАО И ЖИВОТИЊА СА СЛИКЕ**, 37. Провокација, 39. Напад, навала, 40. Град у Србији, 41. Такмичари у „белом спорту“, 43. **ВРСТА ЖИВОТИЊЕ СА СЛИКЕ**, 44. Мера за хартију ■

УСПРАВНО: 1. Неискрено хвалити некога у његовом присуству, 2. **ВРСТА ЖИВОТИЊЕ СА СЛИКЕ**, 3. Тихо, 4. Турски назив за град Азов (анаграм: КАЗА), 5. Својеручно (скр.), 6. Енглески филозоф, Џон, 7. Дивовско библијско племе, 8. Непрофесионалац, 9. Америчка глумица Ким, 10. Малајско беснило (анаграм: КОМА), 12. Македонско му-

шко име, 16. Део желуца преживара, 18. Водена наплавина, 22. Простран, комотан, 25. Покретање фигуре у шаху, 26. Пастири, 27. Човек слепо одан некој идеји, 28. Женско име, 29. Италијанска глумица Франческа, 30. Позивање, 32. Хладњак аутомобила (нем.), 33. Кинеска династија, 34. Женско име Лорета, Шарлота, 36. Велика количина нечега, 38. Столеће, 42. Символ нобелијума ■

Решења на страни 61

ПОДНИКНИ ЗАБАВНИК

(25.4.-2.5.2003.)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА

бр. 95/16

(У сарадњи са Round Records-ом)

1. (1) → **HOT HOT HEAT** – Bandages (4)
2. (6) → **COLDPLAY** – Clocks (5)
3. (8) → **SAINT ETIENNE** – Soft Like Me (3)
4. (2) → **LINKIN PARK**
– Somewhere I Belong (5)
5. (3) → **GUANO APES**
– You Can't Stop Me (6)
6. (9) → **JUNIOR SENIOR**
– Move Your Feet (4)
7. (4) → **THE CARDIGANS**
– For What It's Worth (7)
- 8.(10) → **THE CORAL**
– Don't Think You're The First (4)
- 9.(11) → **BLUR** – Out Of Time (2)
- 10.(13) → **MOBY**
– Sunday (The Day Before My Birthday) (3)
- 11.(–) → **GODSMACK**
– Straight Out Of A Line (1)
- 12.(16) → **QUEENS OF THE STONE AGE**
– Go With The Flow (2)
- 13.(15) → **SOMETHING CORPORATE**
– Punk Rock Princess (4)
- 14.(–) → **MADONNA** – American Life (1)
- 15.(–) → **ROBBIE WILLIAMS**
– Come Undone (1)
- 16.(18) → **THE THRILLS** – One Horse Town (2)
- 17.(–) → **EMINEM** – Sing For The Moment (1)
18. (5) → **NORAH JONES**
– Don't Know Why (6)
- 19.(19) → **TRAPT** – Headstrong (3)
- 20.(12) → **AUDIOSLAVE** – Like A Stone (7)
21. (7) → **GOOD CHARLOTTE** – Anthem (6)
- 22.(14) → **TURIN BRAKES** – Pain Killer (5)
- 23.(17) → **THE MUSIC**
– The Truth Has No Words (8)
- 23.(20) → **TOM JONES** – Black Betty (7)

Испали:

RED HOT CHILI PEPPERS – Can't Stop (11)
AVRIL LAVIGNE – I'm With You (7)
SUM 41 – The Hell Song (5)
PLACEBO – The Bitter End (7)

Листу уређује Ах-Неша.

THE ARC WEEKLY TOP 40 ARCHIVES
(20 најбољих диско песама):

1. **BEE GEES** – Stayin' Alive
2. **SNAP** – Rhythm Is A Dancer
3. **MICHAEL JACKSON** – Billie Jean
4. **REAL MCCOY** – Another Night
5. **MADONNA** – Holiday
6. **JAM & SPOON** – Right In The Night
7. **REEL 2 REAL** – I Like To Move It
8. **ROBIN S** – Show Me Love
9. **2 UNLIMITED** – No Limit
10. **ACE OF BASE** – All That She Wants
11. **TAG TEAM** – Whoomp (There It Is)
12. **VILLAGE PEOPLE** – Y.M.C.A.
13. **MICHAEL JACKSON** – Don't Stop 'Til...
14. **SISTER SLEDGE** – We Are Family
15. **BLACKBOX** – Ride On Time
16. **SNOW** – Informer
17. **LOS DEL MAR** – Macarena
18. **XL** – Fludand
19. **DJ MIKO** – What's Up
20. **BOYZ II MEN** – I'll Make Love To You

Људи и диносауруси раме уз раме постоје само у стриповима као што је „Породица Кременко“ и у неком филму научне фантастике. У стварности обично није тако: зна се да се човек појавио на Земљи милионима година пошто су диносауруси већ били изумрли.

И мада је наука пружила море доказа да су се догађаји баш тако одвијали, постоје особе које чврсто верују да је понеки диносаурус преживео и живео тако рећи до данас. И повремено се појави неки „доказ“ који им даје за право.

Такав „доказ“ била је и фотографија тек убијеног птеродактила, врсте крилатог диносауруса, код ногу

било тако постоји мада није без мана: 15.000 каменова са урезаним невероватним цртежима на којима су ове џиновске животиње приказане заједно с људима. Ове слике направљене су, наводно, пре 65 до 230 милиона година и на њима могу да се виде и пресађи-

Да ли су неки диносауруси живели када и људи? Да ли су људи пре више хиљада година познавали микрохирургију и пресађивали органе? Ако су призори урезани у камен веродостојни, одговор је: јесу!

вања срца и мозга као и људи који некаквим телескопима посматрају звездано небо.

Године 1966. лекар Хавијер Кабрера Даркеа из Ике, градића на јужној обали Перуа, добио је за рођендан камен са урезаним цр-

тежима. Камен је изгледао веома старо, али се доктор згрануо тек када је на њему разабрао једну врсту рибе која је одавно изумрла.

Сазнавши да се доктор Кабрера веома заинтересовао за тај камен, људи из

Један од „проналазача“ тајанственог камења

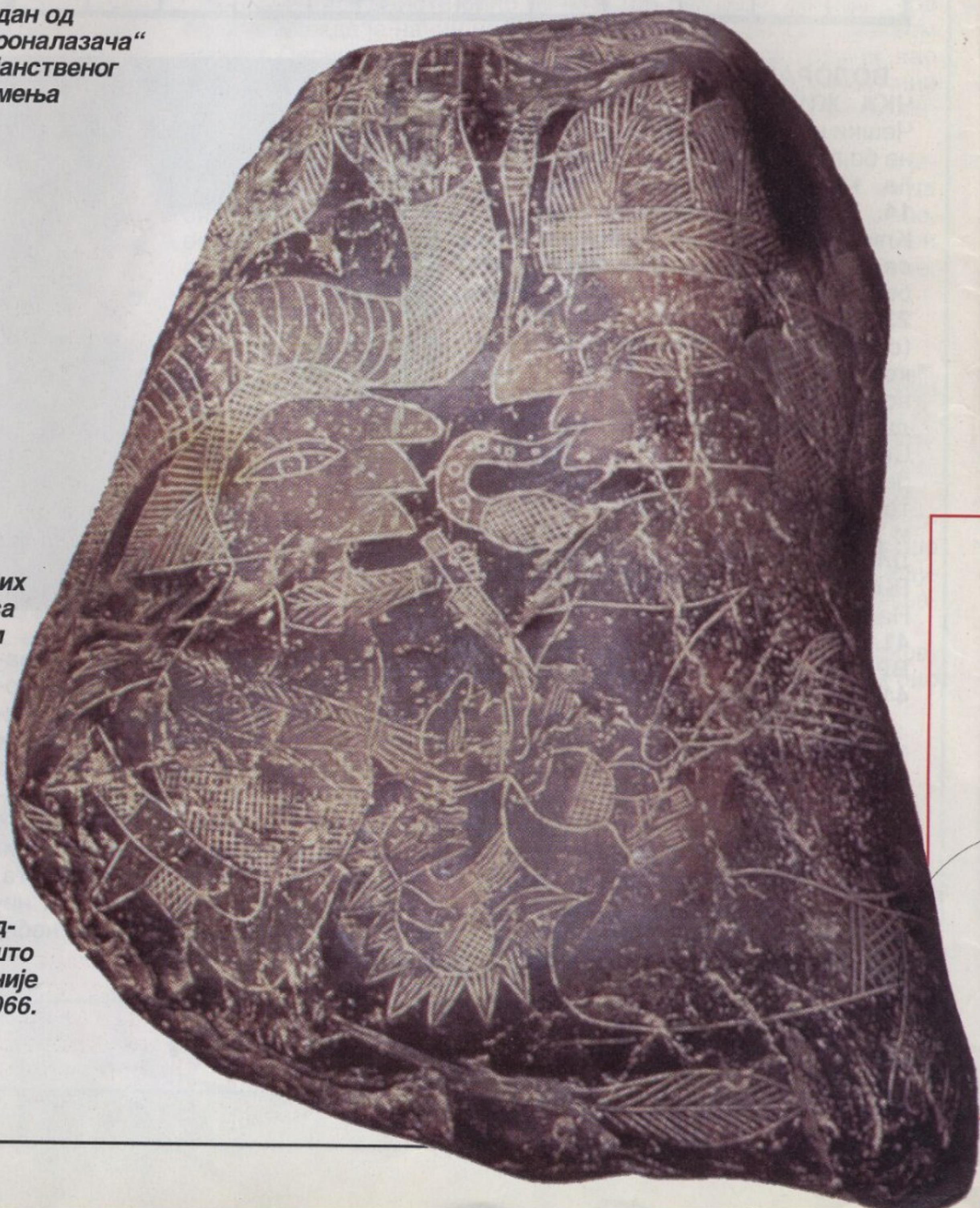
америчких војника у униформама из тамошњег грађанског рата који је вођен од 1861. до 1865. године.

Збирка доктора Кабрере

На крају је испало да је необична фотографија фалсификат, али је потрага за доказима да су се неки диносауруси провукли до наших дана настављена. Једна од верзија је да диносауруси нису живели баш донедавно, већ до праисторије човечанства.

А низ добро документованих доказа да је заиста и четрдесет четири-

Један од највећих каменова са урезаним цртежима нађен, као и остали, код градића Ике на јужној обали Перуа. Постоје процене да су цртежи стари више хиљада година само је чудно што ниједан није нађен пре 1966.

ПОКЛОН

варошице рекли су му да их има још и да су вољни да му их, чим их поваде, продају. И доктор је пристао.

У року од неколико година др Кабрера сакупио је, наравно плаћајући их, 15.000 комада таквог камења, направио уредан каталог и сместио их у за њих изграђен музеј у Лими, престоници Перуа. Музеј се зове Museo delle Piedras Grabadas, што би значило Музеј урезаног камења.

Да није превара?

На том камењу могу да се виде невероватни призори: цртежи трицератопа, стегосауруса, људи на леђима крилатих птеродактила, необичне летелице, разне справе и направе најсавременије технологије...

Сада, ако је човек измислио на површину Земље пре неколико милиона година, а диносауруси су потамањени бар 60 милиона година пре тога, како је могуће да је то камење веродостојно, ако то јесте? Према мишљењу Џоа Никела, америчког научника, стручњака за необичне, тајанствене појаве,

у обзир се могу узети три претпоставке:

Или је нека људска цивилизација заиста постојала у доба диносауруса, или су неки диносауруси преживели до појаве човека, или су призори на камењу урезани не тако давно, па се ради о некој врсти забаве или, можда, преваре.

Камење је вулканског порекла, величине од неколико центиметара до готово метра, тежине до 500 килограма, глатких површина. Ови подаци нимало не помажу да им се утврди старост, то јест, време када су цртежи у њих урезани.

Утврђивање старости радио-угљеником ради се само ако предмети садрже органске материје, а ниједан камен их нема. Старост стена углавном се утврђује

КО ЛИ ИХ ЈЕ НАПРАВИО?

Пре око 50 година археолог аматер Вал Хулесрод почео је страствено да скупља статуете од глине нађене у Акамбру код Сијера Мадре у Мексику. Неке приказују људске главе, неке животиње које личе на камиле, слонове и коње непознате у Мексику пре 3500 година када су статуете, наводно, начињене. Има их и у облику чудовишта

која, уз мало маште, личе на диносаурусе или, пре, митолошка бића. Како је доба када су настале крајње непоуздано, ова дела немају никакву вредност ■

Неки „саурус“ од глине нађен у Мексику

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
2.5. 2003.

Пресађивање срца (горе) и човек на птеродактилу. Ове слике нацртане су према онима с камења где су мање јасне на новинским фотографијама

проучавањем геолошког слоја у коме су нађене.

Порекло камења из Ике није познато, па ни ова метода није изводљива. Неки који су их нашли кажу да потичу из корита река, други да су из дубоких пећина, али неће да открију где се оне налазе.

Батинама на диносаурусе

Да ли је, према томе, невероватно камење из Ике право или лажно? Уколико је право, историја човечанства мораће изнова да се пише. Погледајмо детаљније све три претпоставке америчког научника Џоа Никела.

Претпоставка број 1. Нека људска цивилизација постојала је и у време када су живели диносауруси. То је и омиљена теорија доктора Кабрера који је убеђен да су слике на камењу урезане пре 65 до 230 милиона година и да су дело високо развијене цивилизације која се, с временом, претворила у варварску и примитивну. А камење је једино сведочанство степена те цивилизације.

Доктор Џо Никел сматра да је тешко могуће да је цивилизација толико развијена да је пре милиона година правила телескопе и примењивала микрохирургију као једини траг свог постојања оставила само грубе цртеже урезане у каме-

њу. И веома је необично што су ти људи, уз сву технологију коју су имали, диносаурусе ловили копљима и батинама што се такође види на цртежима.

Патина из кокошарника

Претпоставка број 2. Неки од диносауруса јесу живели када су се на Земљи појавили и људи. И мада је ово теоријски могуће, уопште не постоје фосили диносауруса који би били из времена било каквих људи док древних фосила има тушта и тма. Није их ваљда неко посакривао.

Чланови једне екстремне хришћанске секте сматрају да је планета Земља стара свега неколико хиљада година, па су људи и диносауруси заиста били савременици. Њихов једини доказ је буквално тумачење неког библијског штива које су напустиле све велике хришћанске религије.

Претпоставка број 3. Сlike у камену урезане су недавно, пре неколико десетина година. Вивијано Доменичи, новинар италијанског листа „Коријере дела сера“, бавио се овом појавом и боравио у Перуу. Ево шта он каже:

„Пре неколико година у једном перуанском археолошком часопису објављен је разговор с Басилијом Учужом, сељанином из Кајанга, села близу градића Ике. И он је признао да је, заједно с другима, резао слике у камењу које је затим продавао доктору Кабрери. Уследила је полицијска истрага и сељак је рекао да су „мотиве“ за цртеже узимали из стрипова, уџбеника, новина. Када би посао завршили, камење су стављали у кокошарник где се живина постарала да им да „древну патину.“

Испитивање камења које је у Барселони урадио Хосе Антонио Ламич из истраживачке групе „Хипергеа“ открило је на њему трагове шмиргл-папира, једну од потврда да је камење „лажно“.

На питање зашто су то урадили, сељак из Каланга искрено је одговорио: „Уређивање слика по камењу много је лакше од пољских радова!“ Да ли је рекао истину или ту ипак „нечег има“? ■

Бојана Дожић

ШТА СЕ
НОСИ
ВОЗИ
СЛУША

НОМАД У ЕЛЕКТРОНСКОМ КИМОНУ

У моди су скромност и неучљивост – једноставно опремљени станови, лажни накит, монашка одећа, изласци у неугледне рестораниће. Ове модне токове подгуркују водеће светске компаније дигиталних уређаја

Стручњаци високе технологије не престају да задивљују својим научним достигнућима, поготово када су дигитални уређаји у питању. Успех да рачунар, мобилни телефон, МРЗ, и видео-плејер, камеру и још штошта сместе у мали, а свемоћан и свестран уређај превазишли су новим подвигом. Дигиталне уређаје учинили су невидљивим. Искористивши чаролије high-techa, уткали су их у одећу, уградили у накит и намештај. Као и до сада, најуспешнији били су технолози водећих светских компанија попут „Филипса“■

Omnia mea...

Овај млади манекен, налик на монаха или номада, изашао је на модну писту с речима: Omnia mea mecum porto (Све своје са собом носим). Тако је изреком једног од седам старогрчких мудраца Бијанта приказао кимону „New Nomad“ фирме „Филипс“ у који је био обучен. Наоко једноставна, ова одећа заиста је право чудо технике. Особине овог кимона скривене су у преплетању посебног вештачког материјала с влакнима проводницима струје. У кимону је уткано више сложених дигиталних уређаја попут минијатурног рачунара, мобилног телефона, МРЗ плејера, звучника...

Особа у „паметном кимону“ може да чује вести с Интернета, да сазна све неопходне податке из рачунара, да разговара или шаље поруке мобилним телефоном, да слуша музику, а да ниједну од ових радњи нико не примети. Мали, невидљиви дигитални управљач даје команде, а звучници у крагни кимона преносе и примају звучне сигнале.

Уз све ово, чудесни материјал кимона нуди још једну благодет – масажу. Слаби електростатички импулси голицају и опуштају мишиће рамена, руку и леђа■

Убаци
чип
и
сурфуј!

CD плејер у наслону фотеле

„Q4 Plugged“ назив је собне гарнитуре која се састоји од четири правоугаона мадраца, неколико ја-

стучића, наслона и делова за сто који различито могу да се комбинују. Иако је лешкарење и одмарање у њој пријатно, права намена ове гарнитуре компаније „Филипс“ јесте уживање у различитим дигиталним уређајима уграђеним у „Q4“.

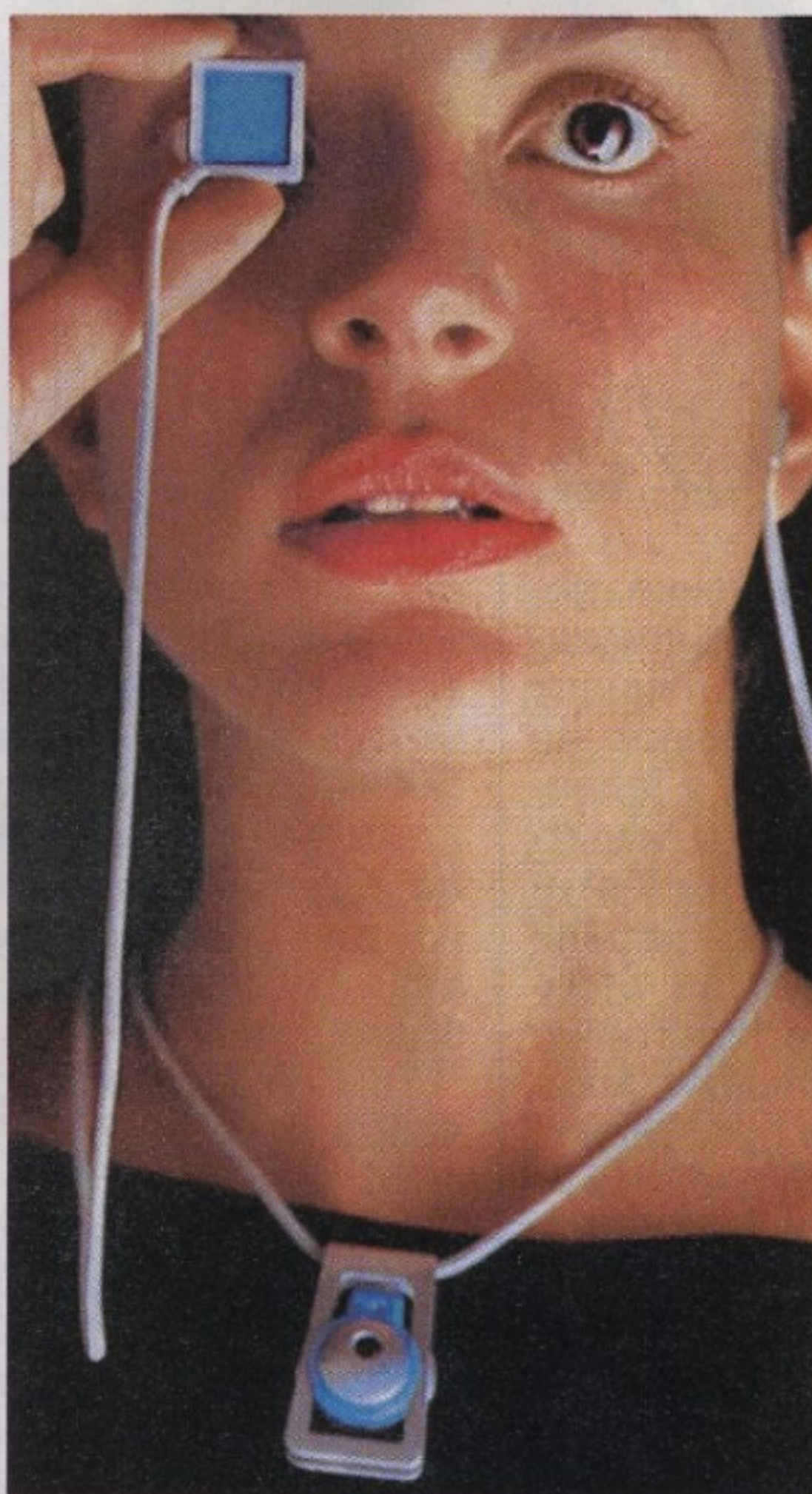
Кућиште рачунара може да буде смештено у једном од мадраца док у шупље наслоне стају CD плејер и звучници. Пошто комплет има и минијатурни рачунар, Web Pad за крстарење Интернетом с тастатуром утканом у пресвлаке, равни мали монитор не заузима много места.

Не устајући с удобног лежаја, захваљујући даљинском управљачу у једном од јастука, поред музике може да се укључи и пројектор смештен, рецимо, у стоној лампи и да прикаже филм на зиду или прекривачу кревета■

Звучна јакна

MP3 плејер, мобилни телефон и даљински управљач обједињени су у беџу спортске јакне коју је приказао „Филипс“. Руковање овим дигиталним уређајима преко ситних дугмића даљинског управљача у џепу готово да је неприметно као и пријем звука јер су слушалице и звучници смештени у крагним■

Кроз привесак те видим

Иако није израђен од племенитог метала и нема уграђене брилијанте, накит компаније „Моторола“ је скупocen. Његова вредност садржана је у дигиталној камери и монитору који емитује слику и звук у бази података „електронског албума“ који су уграђени у привесак огрлице и неочљивој тастатури на раму која омогућава бежични приступ Интернету, али и пренос звучних и видео-записа■

Седење у ресторану понекад може да буде пуко губљење времена поготово ако се чека превоз или нечији долазак. За таква места „Филипс“ је смислио посебне дигиталне столове. Они истовремено нуде забаву, банка су података и електронско поштанско сандуче. Сваки посетилац може, седећи за таквим столом, да дође до занимљивих сазнања шта се догађа у разним научним, друштвеним и музичким областима или пошаље електронску поруку. Довољно је да у посебну керамичку посуду убади чип величине новчића и да се пред њим отвори екран којим ће запловити Интернетом или садржајем који је изабрао■

Рукавица мудрица

Ниједан производ више неће морати да се купује насумице, на основу изгледа, процене или марке која је понекад сумњива. Са став и квалитет унесен у облику кодних ознака тачно и брзо читаће сензорска рукавица познате „Мотороле“. Своје сазнање рукавица мудрица одмах ће да претвори у звук и бежичним путем пренети до слушалица у уху купца■

С. Д.

**ПРИЧЕ О
ПЕСМАМА**

БОБ МАРЛИ

не стране позивајући да се смире и одрекну насиља, али са друге, приказујући их у много лепшем и хуманијем светлу од уобичајене слике која је владала о тим дружинама. Јашући музички на владајућем таласу полетног ска звука, „Веилерси“ су постали прави бисер сцене зеленог острва. Наредних неколико година снимили су више десетина песама од којих су се многе нашле у самом врху топ-листе.

То, међутим, није значило да се животни стандард Боба Марлија и његових пријатеља битно поправио. Правила музичког бизниса на Јамајци била су окрутно неправедна – сва права задржавала је продуцентска кућа док су „Веилерси“ све време били плаћени бедне три фунте недељно. Беверли Келсо прва је одустала, па је на њено место 1966. године ускочила деветнаестогодишња Рита Андерсон. Недуго потом Рита је са вођом бенда успоставила везу која је била много више од пријатељства и сарадње.

Само неколико месеци пошто

ПРОРОК СА РАСПЕВАНО

И заиста, у историји музике, популарне или класичне свеједно, немогуће је наћи личност чије су се дело и живот на сличан начин спојили у јединствену поруку толико издигнуту над свакидашњим јевтиним задовољствима. Борећи се до последњег дана како за своју уметничку визију тако и за политичко право потчињених и сиромашних, Марли никада није бирао лакши пут. Зато је на свом путу, кратком, али бурном и живописном, постао и остао – симбол.

Роберт Неста Марли рођен је 6. фебруара 1945. године у месту Најн Мајлс (девет миља) у брдима изнад Кингстона на Јамајци. Прелепо острво било је дубоко подељено између владајуће беле елите и црне већине која је углавном живела у условима готово незамисливог сиромаштва. Судбина је хтела да најславнији син Јамајке понесе у својим генима наслеђе обе супротстављене стране. Његова мајка Сидела заљубила се у енглеског официра. Капетан Марли, изданак имућне адвокатске породице, признао је сина и оженио се Сиделом, али се дан после венчања предомислио и напустио своју тек засновану породицу.

Јака, одлучна и озбиљна жена, каква је била, Сидела није посустала. У потрази за бољим животом преселили су

се у Кингстон, што је за сиромашну црну самохрану мајку значило борбу са суровим гетом Тренчтауна којим су владале прљавштина, болести и опасне наоружане банде жестоких момака („rude boys“). Сиделина главна брига била је да Боб не скрене у свет криминала, па је његов таленат и жељу да се бави музиком доживела као истински благослов.

Тако је каријера Боба Марлија почела веома рано. Већ са седамнаест година он је снимио прву сингл плочу са песмом „Judge Not“. У то време почело је и дружење са двојицом вршњака које је Боб упознао у дворишту „ментора“ и ветерана јамајчанске музике Џоа Хигса. Њихова имена била су Невил О’Рајли Ливингстон (касније Бани Вејлер) и Винстон Хјуберт Мекинтош (касније Питер Тош). Необавезна заједничка припевавања временом су добила облик који је звучао обећавајуће. Боб, Бани и Питер основали су са певачицом Беверли Келсо (групу названу најпре „Тинејџерс“ (The Teenagers), а затим „Веилинг Веилерс“ (The Wailing Wailers), касније скраћено у „Веилерс“.

Сурова правила

Већ прво издање тинејџерског квартета постало је велики хит на Јамајци. Песма „Simmer Down“ бавила се момцима из банди на двоструки начин – с јед-

– Када за сто година данашње земље Трећег света буду од некадашњих суперсила направиле своје колоније, Боб Марли ће бити слављен као светац – рекао је један амерички новинар крајем прошле деценије

је Боб ушао у њен живот, млада певачица постала је госпођа Рита Марли. Али, као и његов отац двадесетак година раније, Боб Марли је одмах после венчања кренуо на пут. Ипак, уместо бекства, било је то путовање са сврхом и визијом.

Трачак наде

Одлучан да преузме продукцију сопствене музике, Боб се упутио у САД где је у то време живела његова мајка. Радио је тешке физичке послове, од прања судова по ресторанима до покретне траке „Крајслерове“ фабрике аутомобила. Боб се вратио кући са не-

што новца сачуваног да уложи у нове снимке чим Бани Ливингстон изађе из затвора. Али, са собом је донео и нешто много значајније: утицај покрета за људска права. Расно насиље потресало је Америку све дубље заглабљену у кошмар вијетнамског рата. Хипи култура нудила је лагано бекство од стварности, али праве поруке које су суштински допрле до младог музичара са Јамајке долазиле су од др Мартина Лутера Кинга и других истинских бораца за слободу духа.

Снимци поново окупљених „Веилерса“ нису успели да врате групу на топ листе. Плоче објављене у независној продукцији тешко су стизале на радио-таласе које је уређивао устаљени принцип корупције главних студија. Поред тога, на музичкој сцени, у Марлијевом и Банијевом одсуству, мода се окренула од ска експлозивности ка гипкијем и смирености стилу званом „рокстеди“ у који се „Веилерси“ нису одмах уклопили.

Најважнија промена која се догодила у животу Боба Марлија и његових најближих пријатеља било је коначно и потпуно окретање идеологији Растафарија. Расте су православни хришћани који верују да је етиопски цар Хаиле Селасије отелотворење Христовог по-

No Woman, No Cry

*'Cause I remember when we used to sit
In the government yard in Trenchtown
Oba, ob-serving the hypocrites
As they would mingle with the good
people we meet
Good friends we have had, oh good
Friends we've lost along the way
In this bright future you can't
forget your past
So dry your tears I say*

*No woman, no cry
No woman, no cry
Little darlin' don't shed no tears
No woman, no cry
Said, said, said I remember when
we used to sit
In the government yard in Trenchtown
And then Georgie would make
the fire light
Log wood burnin' through the night
Then we would cook corn meal porridge
Of which I'll share with you
My feet is my only carriage
So I've got to push on through
But while I'm gone...*

Ev'rything' gonna be alright...

Не, жено, не плачи!

*Јер ја се сећам, када смо седели
у владином дворишту у Тренчтауну.
Посматрајући лицемере како се увлаче,
међу добре људе које смо срели.
Добри пријатељи које смо имали и
добри пријатељи које смо изгубили уз пут.
У овој светлој будућности не смеш заборавити
своју прошлост.
Зато обриши, сузе, кажем.*

*Не, жено, не плачи,
не, жено, не плачи,
хеј, малена, не рони сузе,
Не, жено не плачи!*

*Кажем, сећам се када смо седели
у владином дворишту у Тренчтауну.
И онда би Џорџи направио ватру,
дрво пањева би горело кроз ноћ.
И онда бисмо кували кукурузну кашу
коју бих делио с тобом.
Моје ноге су моје једино превозно средство
Зато морам да наставим да гурам,
али, док ме нема
Не, жено, не плачи,
не, жено, не плачи.
хеј, малена, не рони сузе,
Не, жено, не плачи.
Све ће бити у реду.*

ГОСТРВА

вратка међу смртнике. У то време они су били на самом дну друштвене пирамиде Јамајке, али посета етиопског цара сунчаном острву изазвала је праву катарзу. Рита Марли била је опчињена „несврстаним фараоном“ који је махао одушевљеној маси, а Боб, Питер и Бани одрекли су се шишања и претворили своју косу у бујне жбунове раста „дред“ локни. Све је пловало у диму сагорелих биљака којим расте уздижу свој дух ближе Творцу.

Али, Боб Марли је, за разлику од већине својих идеолошких истомишљеника, знао да је на овај свет дошао с мисијом дубљом од пушења „ганџе“ и помног праћења раста сопствене косе. Он је желео да порука љубави, јединства и права за све, коју је уткао у своје песме, допре до целог света. Игром случаја, управо на једном растафари – ритуалу, на ком се певало уз хипнотички ритам бубњева – Боб је дочекао жељени трачак наде да може изаћи из херметички затвореног круга сцене којој је припадао. Познати амерички певач опојно слатког гласа Џони Неш био је у посети Јамајци у потрази за надахнућем. Када се те ноћи вратио у хотел рекао је свом менаџеру Денију Симсу:

– Управо сам упознао типа с дугим „дредлок“ фризуром и свака од двадесет песама које ми је одсвирао сигуран је хит.

Дени Симс касније је тврдио да је Боб Марли у тренутку њиховог упознавања, 1969. године, већ имао написаних 90 одсто песама које ће касније, током каријере, снимити.

Чинило се да остатак света и даље није спреман да подели њихово одушевљење. Када је Симс понудио снимке који су направљени уз помоћ врхунских америчких сешн – музичара радио-станицама у САД, наишао је на чврст зид одбијања.

– Можеш да понесеш и пиштољ, и дрогу и паре... не вреди. За ове песме треба ми преводилац – рекао је Симсу један диск-џокеј мислећи на тврд раста нагласак.

Постава „опасног“ звука

Разочарани „Веилерси“ вратили су се на Јамајку, али претрпљени неуспех носио је значај скривеног благослова јер их је довео до сарадње са тада значајним тамошњим продуцентом „Филом Спектором са Јамајке“ по имену Ли „Скреч“ Пери. Може се слободно рећи да је током рада у Перијевом студију Боб Марли коначно нашао свој прави музички израз.

„Веилерси“ су, од вокалне групе која је слагала питке хармоније, прерасли у поставу чврстог и „опасног“ звука заснованог на ауторитативном темељу ритам секције браће Берет (Карлтон – бубњеви, Астон – бас). Рече музика, онаква какву знамо, рођена је тих револуционарних месеци почетком нове деценије, али свет је и даље одбијао да рашири руке и отвори уши. Најближе што је Марли пришао широј публици било је присуство неколико његових песама на албуму Џонија Неша. Тврдокорни мозгови америчке музичке индустрије одбијали су да пружи праву прилику Симсовим штићеницима.

Европа је била нешто друго. Марли је посетио Шведску са Џонијем Нешом

снимајући музику за један неуспешан филм тамошње продукције (шведски, али не „акциони“!). У међувремену, у Лондону, млади белац а рођени Јамајчанин, Крис Блеквел успешно је водио дискографску кућу „Ајленд“. Када је чуо „Веилерсе“, порекло је прорадило и он је момцима понудио уговор. Први албум „Catch A Fire“ није донео зараду, али је скренуо пажњу многих у престоници Велике Британије и тадашњег рокенрола. Звезде као Кит Ричардс и Ерик Клептон почеле су да се „пале“ на рече и име Боба Марлија све чешће се помињало на правим местима. Клептон је обрадио песму „I Shot The Sheriff“ са другог албума „Веилерса“ („Бурнин“) и врата која су водила до остварења Марлијеве мисије најзад су се одшкринула.

Управо тада, на самом прагу успеха, стари саборци одлучили су да одустану. Банију Ливингстону тешко је падало да дуго одсуствује са Јамајке, а Питер Тош је схватио да га „Бог није послао на Земљу да пева пратеће вокале“. Поставу бенда чинили су сада, уз Марлија и браћу Берет, клавијатуриста Бернард Харви, перкусиониста Сико Петерсон и гитариста Џуниор Марвин, а вокалне хармоније преузео је женски трио назван „Ај-Триз“ који су чиниле Џуди Моувет, Марсиа Грифитс и, наравно, Рита Марли.

Шоумен је постао шаман

Иако без доприноса пријатеља из младости, албум „Natty Dread“ био је још један корак напред, а снимак нумере „No Woman No Cry“ са тријумфалног концерта у лондонском Лајсијуму постао је први прави светски хит Боба Марлија. Та аутобиографска песма сажимала је, кроз питку мелодију што се кретала у једноставном и типичном хармонском кругу, све оно што чини Марлијеву поруку – љубав, несебичност у сиромаштву, зазирање од лицемерја и убеђени оптимизам

који је извирао из непоколебиве вере у Свевишњег.

Како то обично бива, оног тренутка када је велики бели свет прихватио Марлија као звезду, и код куће су провалила осећања. Нажалост, у ужареној атмосфери политичких напетости на острву експлозија је постала сувише буквална. Марли и „Веилерси“ најавили су за децембар 1976. године велики концерт у Кингстону који је део јавности погрешно схватио као промотивни наступ у корист владајуће партије премијера Мајкла Менлија. Неколико дана пре заказане музичке светковине, непозната лица упала су у Марлијеву кућу и дошло је до пушкарања у коме је Боб рањен у руку и раме. Одлучан да не допусти да зло победи снагу добрих вибрација, он је ипак одржао концерт. Када је у једном драматичном тренутку, у коме су кроз хиљаде присутних напетост и усхићеност текли истом снагом, Марли раздрљио кошуљу и показао маси још свеже ране, догодило се неповљиво ослобађање енергије. Шоумен је заувек постао шаман.

Био је то ипак знак да Боб и његова шарена дружина на извесно време напусте острво. У наредних осамнаест месеци употпуњено је освајање света благословом раста – вибрација. Лондон је био као створен за тај подухват. Гнев и разочарање које је подстицала панкерска побуна били су добро тло за човека чија је порука била јасно изражена и носила много дубље значење. Албуми „Exodus“ и „Rastaman Vibration“ освојили су светске топ листе, а бескрајне турнеје довеле су Боба Марлија у најудаљеније крајеве глобуса.

Музика уместо јецаја

Повратак на Јамајку имао је снагу какву тешко да је икада садржавао неки догађај везан за популарну музику. Неколико десетина хиљада људи присуствовало је нестварном призору када је легендарни уметник извео на бину и премијера и вођу опозиције и натерао их да се рукују пред њим. Свако ко је видео тај снимак могао је да осети који од тројице људи у усиљеном загрљају има истинску моћ.

Нажалост, мисија праведника ближила се прераном крају. На једној турнеји Марли је доживео повреду на фудбалској утакмици против француских новинара. Лекари су прегледом утврдили малигне промене на кожи ноге, али Боб није пристао на ампутацију палца јер се тај захват противио његовим растафаријанским веровањима. После тога Марли се није жалио на здравље чему је вероватно допринела и стална „анестезија“ под којом је живео. Када се, током припрема за турнеју 1980. изненада срушио играјући у њујоршком Централ парку, у болници су могли само да установе рак који је толико узнатрпевао на кожу и мозак да спаса није било.

Прича дуга 36 година није прекинута када је Боб Марли умро. На дан његове сахране 21. маја 1981. чинило се да је цела Јамајка изашла да испрати Маестра на последњем путовању од Кингстона до Девет Миља. Уместо туге и јецаја, скупом је спонтано завладала музика. Јамајка се опраштала од Марлија песмом у славу његовог живота и стваралаштва. Прича о Бобу Марлију само је ушла у ново поглавље ■

Дејан Цукић

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ТУТАНКАМОНОВО ПРОКЛЕТСТВО

Хауард Картер открио је 1922. године, у Долини краљева код Луксора, Тутанкамонову гробницу. Откриће последњег почивалишта египатског фараона осамнаесте династије годинама је изазивало буру не само у научним круговима. Пошто је неколико особа у Картеровој експедицији умрло под тада неразјашњеним околностима, настала је легенда о проклетству фараонове мумије. Колико истине има у њој, покушао је да разјасни аустралијски научник Марк Нелсон са сарадницима. Подрбно је проучио судбину двадесет петоро људи који су пре више од осамдесет година набасали на ову гробницу. У часопису „Бритиш медицинал џорнал“ Нелсон је навео списак свих учесника експедиције закључивши да је већина умрла природном смрћу у поодмаклим годинама.

Откуда онда легенда о проклетству Тутанкамонове мумије, о којој је

и „Забавник“ више пута писао? Настала је, пре свега, због судбине лорда Карнарвона који је дао новац за Картерову експедицију. Овај британски племић изненада је умро 1923. године, и то заједно са својим верним псом. Касније се испоставило: од последица уједа комарца.

Наредних дванаест година умрло је још шесторо људи. Нису помогла уверавања Херберта Винлока, тадашњег кустоса њујоршког Метрополитен музеја, који је упорно понављао да је прича о проклетству без икаквог основа. Тих шест особа преминуло би и да нису биле у екипи Хауарда Картера – свака од њих окончала је од друге врсте болести.

Оне који желе да сазнају више о свему овоме, пре свега о Винлоковим и Нелсоновим тврдњама, још података чека на сајту: <http://bmj.com>.

ПОСРЕДНИК
ЗАБАВНИК

2.5.2003.

ГДЕ? ШТА? КО?

● Тридесет седмогодишњи Ворен Мекдоналд из Мелбурна, у Аустралији, коме су после пада приликом једне експедиције у аустралијским планинама ампутиране обе ноге, успео је да освоји Килиманџаро, највишу планину у Африци, и да вест о томе јави сателитским телефоном са врха Кибо који се налази на висини од 5895 метара. Мекдоналд је започео подухват 24. јануара ове године у пратњи двадесетогодишњег Танзанијца рођеног без руку, фотографа, редитеља, болничарке и двојице водича.

● Чешка полиција нашла је 16 комада ватреног оружја из Наполеоновог доба које је у јулу прошле године украдено из музеја на југоистоку Чешке посвећеног бици код Аустерлица. То су пиштољи и пушке француске, енглеске и аустроугарске производње, а најзанимљивија је једна француска са седам цеви из 1786. године. Оружје је нађено недирнуто у напуштеној кући у градићу Липник-над-Бецву, око 60 километара од Славкова, што је чешко име за Аустерлиц.

Битка код Аустерлица одиграла се 2. децембра 1805. године. Позната је и као Битка три цара јер се цар Наполеон I сукобио с војскама царава Аустроугарске и Русије и победио.

Славков сваке године почетком децембра обележава Битку код Аустерлица када бројни љубитељи историје из целе Европе покушавају да је реконструишу.

● Мала кнежевина Лихтенштајн издаје се у закуп како би се подстакло развој туризма и привукли организатори великих скупова! Они који пожелеле да „изнајме државу“ моћи ће симболично да преузму ову земљу од 160 квадратних километара, смештену у Алпима између Швајцарске и Аустрије, у којој живи само 33.000 становника.

Програм изнајмљивања државе

осмишљен је по угледу на изнајмљивање села што је већ учињено у неким малим аустријским, немачким и швајцарским местима.

● Пред стручњацима једног музеја на северу Кине недавно се нашао зуб слона који је живео пре четири до пет милиона година. Зуб „слона сабљастих зуба“ власништво је приватног колекционара који га је купио пре десет година на једној сеоској пијаци и донео у музеј провинције Гансу у жељи да сазна његово порекло.

Стручњаци наводе да је слон имао укупно 12 зуба. Овај је дугачак 300 и широк 150 милиметара. С обзиром на величину зуба, закључено је да је дужина слона износила између 9 и 10 метара, висина 4 до 5 метара и да је тежио око 100 тона. То је, колико је познато, досад највећи слон који је живео у Кини.

● Америчка ТВ мрежа Ен-Би-Си (NBC) почиње са приказивањем новог квиза под називом „Ко жели да се ожени мојом мамом“? У квизу ће учествовати одрасла деца самохраних жена која ће својим мајкама бирати достојног пратиоца за одлазак на годишњи одмор.

● Посетиоци и становници јапанског града Сапороа направили су укупно 12.379 Снешка Белића на трговима овог града, а комисија изабрана том приликом затражиће да се подвиг упише у „Гинисову књигу рекорда“. Иначе, у Сапороу, главном граду острва Хокаидо, на крајњем северу Јапана, удаљеном 800 километара од Токија, сваке године одржава се фестивал на коме посетиоци могу да се диве огромним скулптурама од снега и леда ■

БРТЕЛИЦЕ САД ИХ ВИДИШ, САД ИХ НЕ ВИДИШ

Далеко је Јапан, али и тамо је тренутно на снази неприкосновено правило (женске) тинејџ-моде које прописује: ништа божанственије од бретелица које смело извирују испод припијених мајицица и хаљетака без рукава!

Ових дана малолетним јапанским помодаркама на памет не пада да помоле носиће у јавности без burajya sutorappu, украсних бретела са штипаљчицама које се каче за прслућиће и, већ према расположењу, скидају и мењају, а да, при том, осим строго украсне, немају никакву другу практичну намену. Бретелице свих боја и израде, у облику ланчића, плетеница, перлица... продају се као алва по цени од 1200 јена (око 10 долара). Неки у томе виде знак комичног разлаза најновије генерације тинејџерки са уздржаношћу и стидљивошћу које им вековима традиција прописује. Може бити. Као што је могуће да велики број девојчица једноставно мисли што и седамнаестогодишња Јурико Танака која каже: „Kawaii desho!“ (Тако су слатке!) ■

КЛИК!

Шта је флуоресцентност?

Колико бакра има у води? Да бисмо то сазнали, довољно је додати мало калцеина, флуоресцентне материје која служи као сензор јер ако се веже за бакар губи моћ да светли. Низ посуда на слици показује како је снага светлости у сразмери са концентрацијом бакра. Према томе, прва посуда сасвим лево најбогатија је бакром

КАДА СВЕТОСТ

ПРОГОВОРИ

Користи се у дискотекама, детерџентима, „формули 1...“ Али, појављује се и у молекулима нашег срца, а понекад указује и на трагове убице!

Када се у дискотеци у тренутку погасе сва светла, а засветле само зуби посетилаца, реч је о обичној флуоресцентности: ултраљубичасти зраци које одашиље једна нарочита лампа стижу до уста изазивајући зубну масу дентин, да почне да шири плаву светлост. Наравно, флуоресценција не служи само за забаву. Она се успешно примењује у медицинским истраживањима и полицијским истрагама, али и за осветљавање детаља на писти којом јури „формула 1.“

Код флуоресценције је реч о „позајмљивању светлости.“ Када један зрак педесет два

видљиве или невидљиве светлости удари у неку материју, њени електрони упијају део енергије која је са светлошћу стигла и могу да пређу на више енергетске нивое: материја бива потакнута, како то кажу стручњаци.

Задржавање на вишим нивоима нестабилно је и траје кратко: после милионитог или милијардитог дела секунде електрон се враћа на своје место. У случају да је светлост пала на флуоресцентну материју, она узвраћа светлосну енергију која је била позајмљена. Током тих подстицаја и враћања у равнотежу део енергије се губи,

па тако светлост коју одашиље флуоресцентна материја има већу таласну дужину. Уколико се материја осветли ултраљубичастим зрацима, они који се од ње враћају су видљиви, светлосни, зраци.

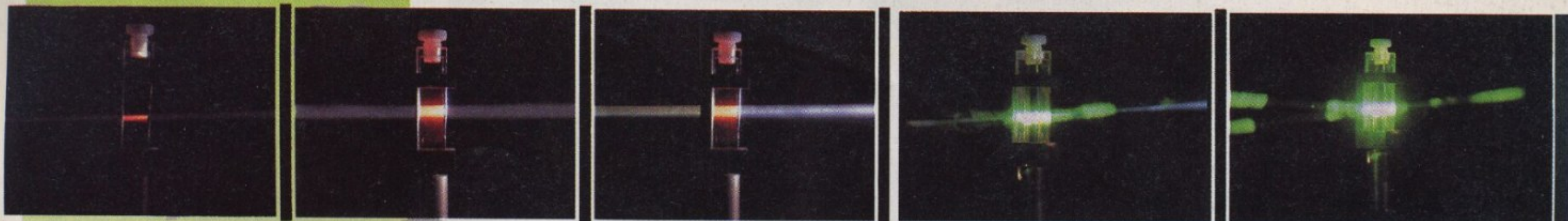
Ова појава може да се стави у службу човека захваљујући такозваним молекуларним флуоресцентним сензорима, дакле молекулима који су направљени управо за то, те су у стању да дају флуоресцентност и да тако осете и открију присуство других супстанци у својој околини. Замислимо, на пример, да хоћемо да сазнамо да ли у води коју пијемо има јона бакра: у воду се тада ставља флуоресцентна материја звана калцеин, а посуда у којој се налази осветљава се ултраљубичастим зрацима. Ако бакра нема, вода ће постати флуоресцентна, али уколико га има – узорак воде неће засветлети јер су се молекули калцеина везали за бакар правећи хе-

мијско једињење које више није флуоресцентно.

Флуоресцентни сензор направљен је из два дела: један је осетљив на светлост, а други на ствар коју треба открити. На овај начин праве се сензори за откривање свега и свачега, на пример присуство живе у морској води. Стручњаци објашњавају да се флуоресцентни сензори праве захваљујући молекуларној хемији која омогућава да се повезују различити молекули способни да сваки од њих обавља понеки једноставан задатак све док се не постигне систем што решава сложеније задатке.

Светлосне поруке срца

У области биомедицине, на пример, флуоресценција помаже у добијању података о унутрашњој грађи и раду ћелија. Тако су откривене многе тајне ДНК или рада срца... Захваљујући флуоресценцији, нађени су и осуђени многи лопови и убице. У савреме-

Излагање предмета светлости Вудове лампе од велике је користи како у медицини, тако и у другим областима живота

ном прибору за осветљавање злочина налази се и лампа за емитовање зрака (од ултраљубичастих до готово инфрацрвених) помоћу којих на предметима могу да се открију појединости невидљиве голом оку. Будући да су многе органске материје флуоресцентне, отисци прстију, на пример, могу постајати жуто флуоресцентни ако се осветле јаком тамноплавом светлошћу.

А кад смо већ код криминала, треба се сетити да флуоресценција квари посао и фалсификаторима. Јер, неке боје за штампање новчаница садрже ове светлеће материје које нису видљиве голом

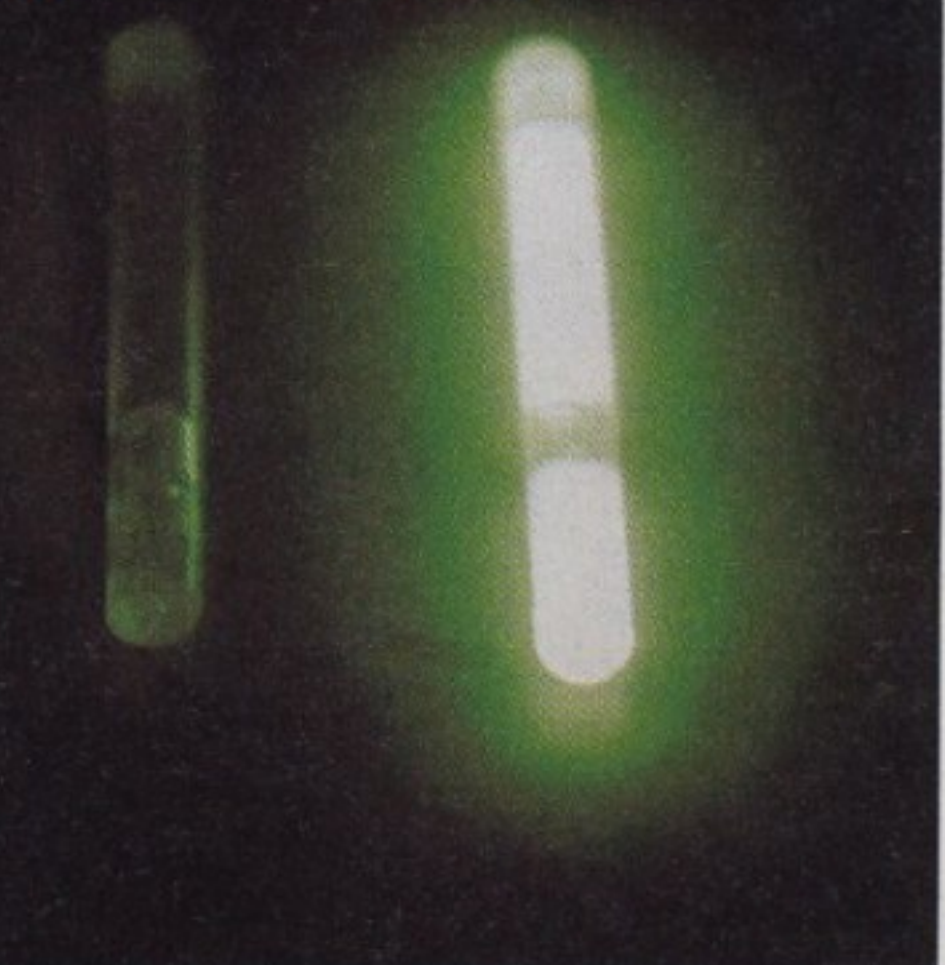
заправо, о молекулима способним да упију ултраљубичасти део Сунчевих зрака и врате их као бело-плавичасти тон који прикрива жутило рубља. Другим речима, „снежна белина“, која је у нашој свести везана за осећај чистоће, постиже се заправо „прљањем“ рубља јер се тканинама додаје састојак који је стран поступку прања.

Префињена технологија тркачких аутомобила мора да води рачуна о отпору околине кроз коју се аутомобил креће, а то је ваздух. Да би се с највећом могућом тачношћу одредиле тачке најјачег трења између аутомобила и ваздуха, користи се нарочити лак чија се флуоресценција смањује под налетом кисеоника из ваздуха. Делови каросерије изложени већем трењу тако постају мање светлуцави.

СВЕТЛЕЋЕ ЦЕВЧИЦЕ

Штапићи који светле, а продају се као украси, или да би нам у ноћи олакшали сналажење, имају много сличности са свицима: светлост праве захваљујући хемилуминисценцији. Реч је о светлосној појави сличној флуоресценцији или фосфоресценцији, али у овом случају електрони се преводе на виши ниво снажном хемијском реакцијом. Нема, дакле, позајмљивања светлости, него се светлост добија у замену за хемијску енергију.

Светлећи штапићи (или цевчице) састоје се од уске пластичне цеви с течномшћу у којој плива стаклена ампула с другом течномшћу. Када се цевчица савије, унутрашња ампула се разбије и две течности ступају у хемијску реакцију. Једна од њих је моћни оксидант, а друга садржи супстанцу (обично луминол) која се, приликом оксидације, претвара у другу у потакнутом стању, те вишак енергије ослобађа у виду светлости.

И свици се понашају као живи светлећи штапићи: њихов трбух засветли захваљујући биохемијској оксидацији састојка који се зове луциферин. Индустриски направљеним светлећим штапићима могуће је мењати боју светла у зависности од садржаја течности. Ова појава користи се, на пример, за привеске за кључеве, да бисмо увек знали где су, али са спуштањем спољне температуре светлост постаје све слабија. Када се загреју, поново светле■

Флуоресценција се користи и за обезбеђивање новчаница и личних докумената од фалсификовања. На слици је нова италијанска возачка дозвола пре и после осветљавања ултраљубичастом лампом

оку, али када се ставе под Вудову (ултраљубичасту) лампу – јесу. У многим земљама флуоресцентне материје однедавно се стављају и на лична документа како не би могла да се фалсификују.

Блештави тркачки аутомобили

Ове необичне материје користе се и да би рубље учиниле белјим. За сваки детергент произвођач данас каже да пере „бело да не може бити белје“, а заправо садржи такозване оптичке избељиваче који остављају утисак изабелелости одеће која је од ношења пожутела. Реч је,

И природа се често игра са флуоресценцијом. У космосу, на пример, могу да се посматрају обојене емисионе маглине збијених гасова где атоми одашиљу флуоресцентну светлост захваљујући енергији зрачења коју примају од околних звезда. Једну од најлепших представа ове врсте пружа маглина Ориона.

Тајна шкорпије

Нама ближи пример природне флуоресцентности јесте поларна светлост. Високо у атмосфери гасове побуђују налети наелектрисаних честица које шаље Сунце, а што до нас стиже захваљујући магнетном привлачењу полова наше планете. Боја поларне светлости зависи од судара и типа побуђених атома. На пример, црвена и зелена настају од кисеоника и водоника док љубичаста и ружичаста настају од азота.

И у животињском свету флуоресцентност није непозната појава. Својствена је микроорганизмима, алгама, малим рибама и бактеријама. Недавно су научници открили да ову појаву користе и сложенији организми, на пример шкорпион. Тек под ултраљубичастом лампом установљено је да ови инсекти одашиљу светлост захваљујући неком још непознатом састојку који се временом у њима нагомилава. Чак толико да су неке шкорпије, фосилизоване већ милионима година, још флуоресцентне.

Колико је сати?

Блиска рођака флуоресцентности је фосфоресцентност. Ове две појаве разликују се по путу који електрони следе враћајући се у равнотежу. Код фосфоресцентних материја они не узвраћају одмах упијену енергију враћајући

се на енергетски ниво са кога су кренули, него после застоја на једном међунивоу. То проузрокује закашњење у враћању енергије због чега одашиљање светлости траје дуже. Фосфоресцентне материје „пуне“ се од светлости обичних кућних светиљки, а када се светлост угаси, полако враћају оно што су упиле.

За фосфоресцентност се често мисли да је нешто слично радиоактивности, а све због тога што су се између тридесетих и педесетих година прошлог века правили ручни сатови и будилници чије су казаљке и бројке ноћу светлеле од радиоактивног материјала трицијума. Данас су то сасвим нешкодљиви фосфоресцентни материјали: нема никакве опасности од украшавања зидова звездицама које сјаје или бојења предмета фосфоресцентним лаковима■

З. М.

Хети Грин
у девојачким
данима

Сваког јутра када би отворила врата Националне банке Сиборд, једна жена тмурног лица, у изношеној црној хаљини одавно изашлој из моде, ушла би и сместила се за сто у холу. Није поздрављала никога и убрзо би утонула у хартије. Нико јој није прилазио јер се око ње ширио не баш подношљив мирис. Али, сви су јој указивали поштовање, чак су се опходили према њој са страхопоштовањем. Јер, за сваку ситницу је беснела, а осим тога она је била госпођа Хети Грин, једна од најбогатијих и једна од најшкртијих жена света. Била је тако шкрта да је провела сате тражећи изгубљену поштанску маркицу од два цента, није плаћала најам за канцеларију, возила се градом колима која су била толико дотрајала да су могла да послуже само као кокошарник. Иако је на крају 19. века имала годишњи приход од седам милиона долара, трудиласе да избегне чак и плаћање три одсто пореза што је била законска обавеза.

Родила се као Хети Хоуленд Робинсон 21. новембра 1835. године, као потомак старе лозе са јединственим даром за „прављење новца“. Њихово огромно богатство почело је да се гомила када је један њен предак Хоуленд купио „једну црну краву“ у Плимуту, у држави Мадрид.

сачусетс, давне 1624. године. Од тада, кроз генерације – што земљорадника, што превозника робова, ловаца на китове, земљопоседника – њихово богатство се увећавало.

Њен отац Едвард Мот Робинсон, родом из Филаделфије, био је тежак, немилосрдан човек који се оженио због новца и гледао како да створи сопствену династију. Био је запрепашћен када му је једног дана жена саопштила да више неће моћи да има деце и када је схватио да је његов једини наследник девојчица лоше нарави.

Али, мала Хети убрзо га је освојила. Са шест година читала је финансијске извештаје из дневних новина или седећи му на коленима слушала како преноси извештаје са берзе. Њена ратоборност и разумевање новчаних послова учинили су, после свега, да се отац осећа као да има сина. Када је умро, оставио јој је богатство од шест милиона долара у сталном обрту. То би многим било довољно, али не и Хети.

Бекство у Лондон

Сазнавши да је њена тетка Силвија Хоуленд начинила тестамент којим оставља два милиона долара свог богатства у добротворне сврхе, Хети је учинила све да дође до тог новца. Сматрала је да на наследство има пуно

право, па су њени покушаји да оспори тестамент помоћу неког очигледно кривотвореног документа постали прича деценије.

На свеопште чуђење, Хети се у 33. години удала! Упр-

ти рачуне! По повратку у Америку брзо се уморила од домаћих послова и улоге послушне супруге. За сваки цент свађала се са рођацима, мужем и послугом. Сви власници радњи у сусед-

БОГАТАШИЦА ПРЪАВИХ

**Била је рођена да прави новац.
Као шестогодишња девојчица
читала је извештаје са берзе,
а кад је одрасла,
одбијала је да плаћа рачуне, порез...**

кос својој нарави, била је веома привлачна, имала је леп стас, лепо лице боје брескве и леденоплаве очи. Њен муж Едвард Хенри Грин, из богате породице Вермонт, заљубио се у њу на први поглед. Ваљда заслепљен љубављу, није имао ништа против када је његова вољена пре венчања затражила да се одрекне свих права на њено богатство.

Извесно време млади пар је живео у младожењинском раскошном стану на Менхетну, али када су до Хети допрле весте да њени рођаци, Хоулендови, траже начина да је одведу на суд због кривотворења уговора везаних за неку од њених бескрајних финансијских битака, први пут у животу показала је страх, и заједно са Едвардом, побегла у Лондон.

Следећих осам година живели су у раскошном хотелу „Лангам“, где се родило и њихово двоје деце – Нед и Силвија. Хети ни то није променило. Отишли су из хотела јер је она одбила да пла-

ству презирали су је. Али, њу је занимало само једно: да увећа своја улагања. Није водила рачуна ни о чистоћи, а њене руке кроз које су пролазиле стотине хиљада долара најчешће су биле прљаве.

Када се после четрнаест година њихов брак окончао, а Едвард Грин одлучио да се одмара у миру свог клуба, Хети се са своје двоје деце преселила у бедно намештен стан у сумњивој бруклинској четврти. Никада није укључивала грејање, чак ни током најхладнијих дана, и тврдила је да нема ничег лошег у умивању и купању хладном водом.

Борба с вуковима

Носила је стару црну хаљину која је била толико испрана да је попримила неку необичну зеленкасту боју, а веш је мењала кад се готово распадне. Њена похабана ташна увек је била пуна јевтиног изломљеног кекса купљеног у радњи на Њошкју, а

Робинсон?

оброк у ресторану никада није узела осим ако га није платио други.

Хети Робинсон није била дарежљива ни када се радило о њеној деци – иако их је волела, она је управљала њиховим животом све до своје смрти. Њен син Нед није добио одговарајућу медицинску негу када је повредио ногу и завршио је с дрвеном протезом. То га, ипак, није омело да успе и да има узбудљив приватни живот. Удаљен од мајке, живео је на високој нози, правио огромне рачуне и по-

вија уда, било је то тек пошто је њен будући зет потписао да ће се одрећи свих права на њен иметак.

Када су деца најзад отишла од ње, Хети је закључила да је стан у коме је живела превише простран за њу и преселила се у две бедне собице на петом спрату исте зграде. Мислила је како ће у једној да ради, а у другој да спава. Међутим, своје послове претежно је обављала управо увече. Тада су је звали брокери и тада је многим давала новац у зајам и то са слухом за добит својственим генију.

Све послове обављала је сама, па је тако пропутовала хиљаду километара како би сакупила заборављене дугове од неколико стотина долара, увек путујући на најјевтинији могући начин и носећи храну са собом. И када је радила у банци, увек је доносила ручак, најчешће zobenu кашу коју би подгрејала и која јој је била једини оброк. Говорила је да јој та храна даје снагу да се бори с „вуковима са Вол стрита“.

Прате ме!

Како је старила, Хети је постајала све неподношљивија. Њена уста претворила су се у танку линију, вилица се истурила са свирепом одлучношћу. Али, од болести није успе-

ла да се сачува. Имала је тегоба с кичмом и одлучила, колико год то стајало, посетиће лекара. Када јој је лекар, прегледавши је, препоручио операцију, захтевала је да зна цену. Он је, знајући за њен тврдичлук, с муком изговорио: „Мој рад ће стајати 150 долара, а болнички трошкови биће посебно обрачунати“. На-

ступио је тренутак тишине, а онда је Хети прошиштала: „Сви сте ви исти! Банда разбојника!“ Иако је лекар имао сва права да се наљути, само се насмејао. А када је затражио 15 долара да наплати преглед, испричао је како их је, као да извлачи какав терет, извадила из ташне која јој је била жицом везана око струка!

Како је богатство Хети Робинсон расло, она је постајала све опседнутија сумњама да је прате како би је отели или опљачкали. Зато је, да би пред могућим нападима приметно траг, ишла у круг, враћала се кући двоструко дужим путем или се крила по капијама.

Чак је дошла до закључка да су њеног оца и тетку отровали непознати непријатељи.

Умрла је од срчаног удара у осамдесетој години оставивши за собом једно од највећих богатстава на свету. Нико није знао тачно колико је оно било. Вол стрит је направио слабу процену на 100 милиона долара, иако су признали да би оно у ствари могло да износи око 200 милиона.

Сви су је брзо заборавили. Никада није дала ни цента у добротворне сврхе за неку болницу, школу или библиотеку – како би овековечила успомену на себе – и тако су иза ње остале само приче о њеној невероватној шкртости ■ С. Ђ.

Звали су је: Вештица са Вол стрита

РУКУ

некад остајао без иједног цента у џепу. Његова сестра Силвија израсла је у ганутљиву безличну младу жену која је носила старомодну одећу наслеђену ко зна од кога. Ипак, имала је просце, али их је Хети охрабривала говорећи како су ту само због породичног богатства. Када је коначно дала пристанак да се Сил-

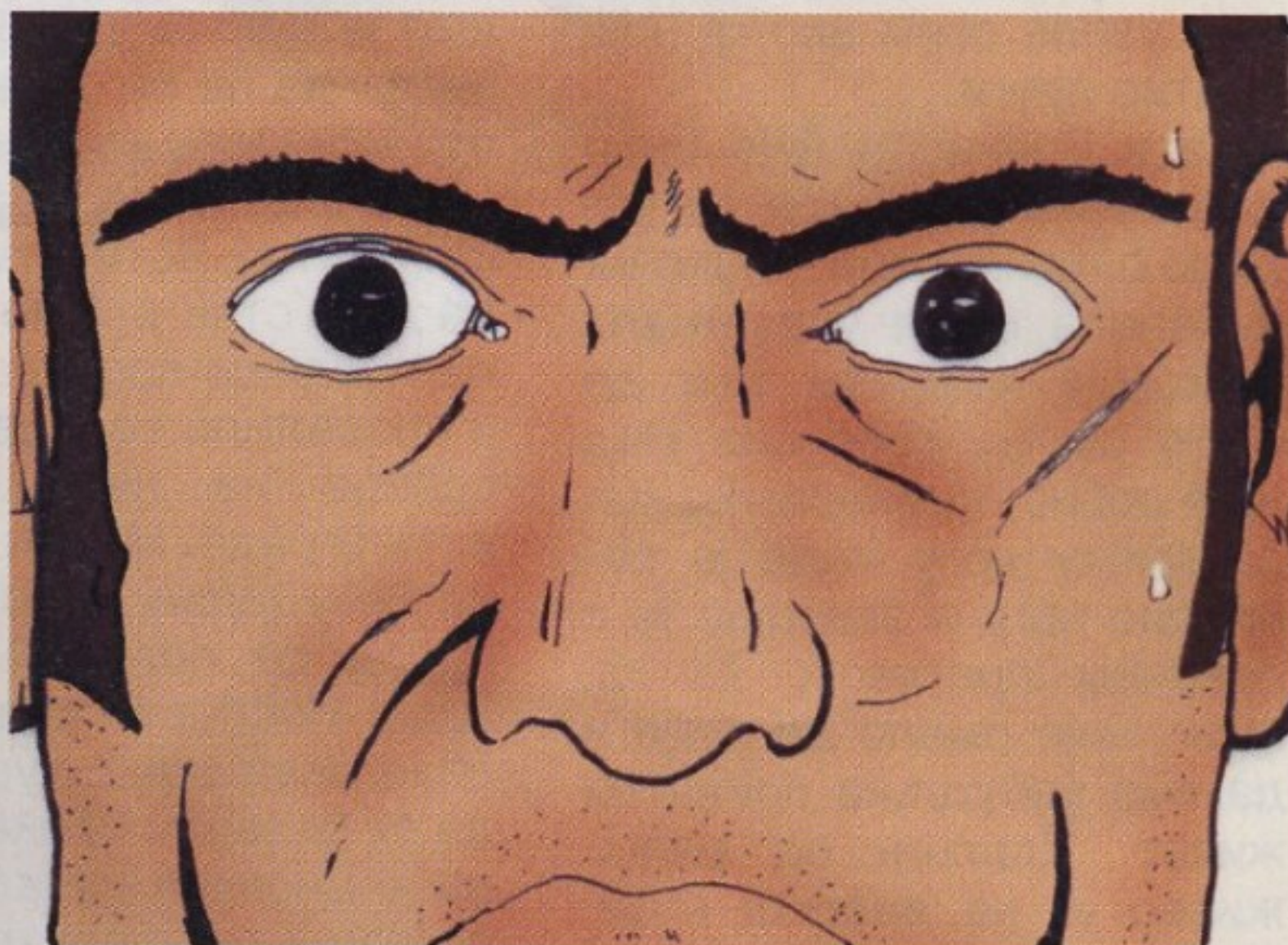

Гробље на коме је сахрањена Хети и на коме се налази породична гробница Гринових

DUGAME

За то време, на другом крају света, у кући Есвела Берга...

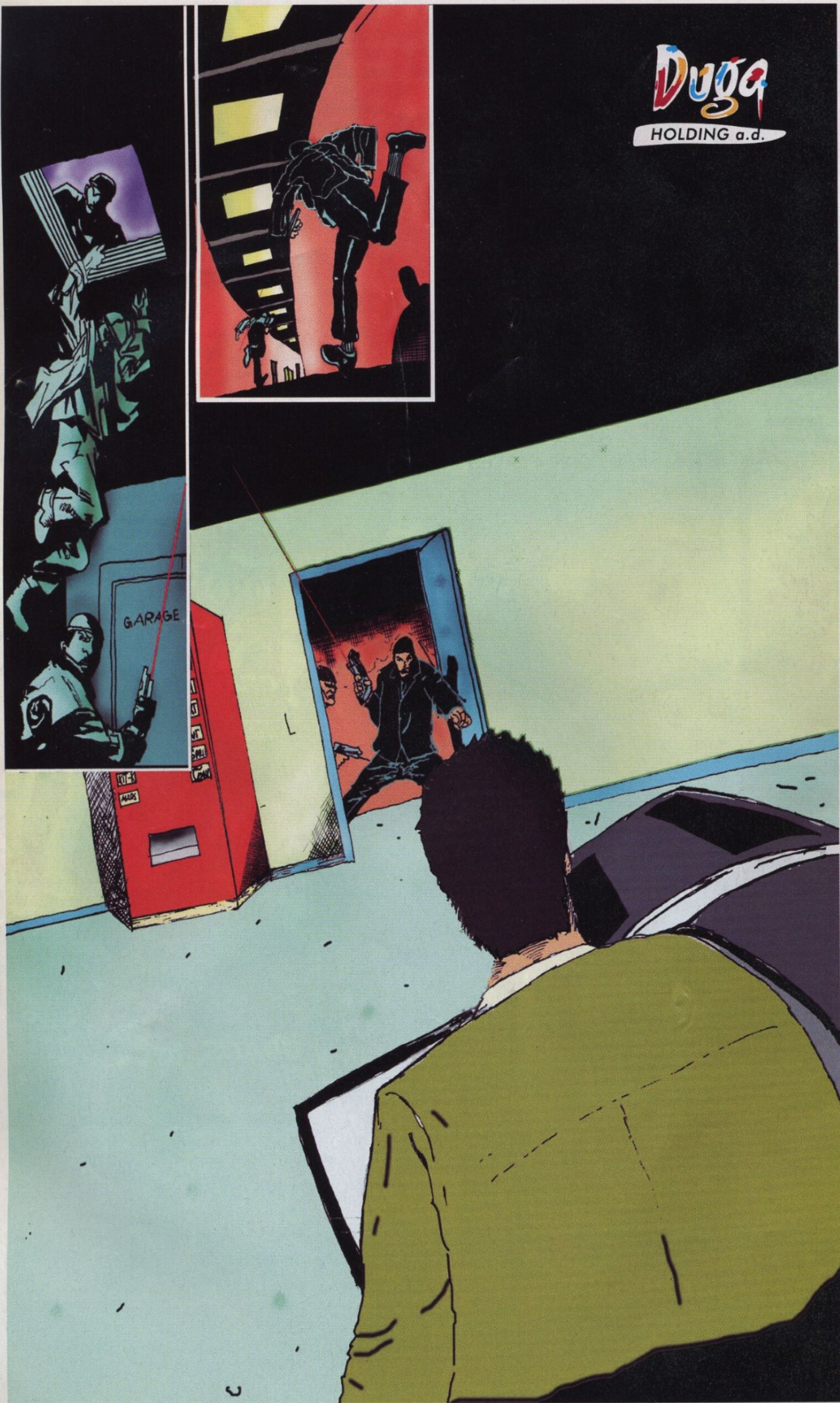
Ја сам учинио све што сте тражили.
Нисам крив што вам је побегао.
Желео бих да поштујете договор!

Ма,
то ћемо
још да
видимо!

Кофер
на столу
је за
тебе.
Пази шта
радиш!

Немој да
мислиш
да си
завршио
с' нама!

Duga
HOLDING a.d.

DUGA AMEN

Огласно
Политика

40

КРАЈ

Kellogg's

КВИЗ

Ко је измислио CORN-FLAKES

- 1) Браћа Рајт
- 2) Браћа Грим
- 3) Браћа Келог

CORN-FLAKES се производи од:

- 1) 1006
- 2) 2006
- 3) 1906

Најздравији доручак је:

- 1) Фефероне
- 2) Сланина
- 3) Цереалије

Највећи светски произвођач CORN-FLAKES-а је:

- 1) Промикс
- 2) Агромикс
- 3) KELLOGG'S

KELLOGG'S је промо партнер филма:

- 1) Супер МЕН
- 2) ИПСИЛОН МЕН
- 3) ИКС МЕН 2

WWW.X-MEN-THE-MOVIE.COM

© 2003 TWENTIETH CENTURY FOX FILM CORPORATION ALL RIGHTS RESERVED X-MEN LIKENESSES: TM © 2003 MARVEL CHARACTERS, INC. ALL RIGHT RESERVED

MARVEL

ОДАКЛЕ ЈЕ ДОТРЧАО УСКРШЊИ ЗЕКА?

Волела бих да знам
зашто се зечићи ве-
зују за највећи хри-
шћански празник
Ускрс?

Невена
из Шапца

Као и сви верски пра-
зници, тако и највећи
хришћански празник Ус-
крс – који означава Хри-
стову победу над смрћу –
има своје препозна-
тљиве симболе. То су
обојена кувана јаја, зе-
чић, а у неким земљама
западне цркве и голуб
као симбол хришћан-
ског мира. И прича о
голубу је веома стара –
она је део старозаветне пове-
сти о потопу и Нојевој барци.

Извесно је да су неки па-
гански, прехришћански обре-
ди током историје на изве-
стан начин придружени сла-
вљу Христовог ускрснућа. Ко-
рени неких ускршњих обича-
ја дотичу старо германско
племе Тевтонце, односно тев-
тонску богињу пролећа и
плодности Естеру којој је био
посвећен један пролећни ме-
сец, вероватно април. Главна
свечаност у част германске
богиње била је приређивана
увек на дан пролећне равно-
дневице: обреди везани за по-
менути празник преживели
су и 102. годину пре нове ере
када је, на тлу данашње
Француске, Тевтонце у име
Рима потукао Гај Марије.
Германски обичај на изврстан
начин је опстао – у лику и об-
лику зечића, а зец је и онда
сматран симболом плодности.

Кувана јаја су и у прехри-
шћанска времена осликавана
светлим и веселим бојама да

би означила Сунчеву све-
тлост која доноси пролеће.
Легенде везане за овај обичај
заједничке су многим наро-
дима. И Персијанци су по-
клањали једни другима ша-
рена јаја као знак плодности
на дан пролећне равнодневи-
це, баш као и древни Египћан-
ци.

леће, после хладне и мрачне
зиме.

Стари Јевреји почели су
свој празник Песах да славе
у Египту како би обележили
дан када су Израелци задоби-
ли слободу, што је и за њих
значило један нови почетак
живота.

ни. Античка грчка легенда
приповеда о повратку Персе-
фоне, кћерке Зевса и богиње
Деметре, а жене Хадове. Тре-
ћину године она проводи с
мужем у подземљу, а њен по-
вратак на светло дана из цар-
ства таме за старе Грке озна-
чавало је ускрснуће живота.
А то се догађа управо у про-

Повест о бојењу јаја за Ус-
крс везује се и за Христово
ускрснуће. У то време Марија
Магдалена дошла је у Рим
како би проповедала јеванђе-
ље. Када је најзад стигла
пред цара Тиберија, поздра-
вила га је речима: „Христос
васкрсе!“ и пружила му на
дар обојено јаје. Поклон није

могао да зачуди Тиберија јер
је, као што смо рекли, већ по-
стојао обичај даривања јаја
за нову годину која је почи-
њала у пролеће.

Вратимо се, ипак, зеки. Као
изузетно бројна етничка гру-
па у Сједињеним Америчким
Државама, немачки Амери-
канци знатно су утицали на
обичаје и културу савремене
Северне Америке. Постоје
бројни примери немачких
обичаја који су се „увукли“ у
амерички начин живота. Из-
међу осталих, то је и просла-
ва Божића са окићеном јел-
ком, баш као и долазак Бо-
жић Бате с поклонима. То-
мас Наст, амерички уметник
немачког порекла, међу пр-
вима је насликао Божић Ба-
ту, односно Деда Мраза, она-
квог како га и данас обично
замисљају деца. Досељеници
из Немачке донели су са со-
бом у Америку и Ускршњег
зеку, древни симбол плодно-
сти. Доброћудан, слатак, ме-
кан и прикладан за дарива-
ње, посебно уколико је од
филца, или чоколаде, Ускр-
шњи зека брзо је освојио
свет. Да ли је зечић неуморно
трчао кроз историју и из ста-
рог германског племена вре-
меном доскакутао до наших
врата и како му је то успело?
Вероватно се многи уопште
не питају зашто долази баш
на Ускрс. Важно је да је уку-
сан, а како и не би био када је
од чоколаде! ■

Снимио Душан Милијић

ВИТАМИНИ ЗА ЛЕПУ КОСУ

Zdravo zabavniče, prvi put ti pišem.
Volela bih da mi odgovoriš na moje
pitanje: kako da mi kosa bude gušća &
na prirodan način?
Unapred hvala.

Tijana Drakulić
Beograd

Драга Тијана, свако
има различиту косу, не-
ко гушћу, неко ређу,
светлу, тамну, дебљу
или пак тању длаку...
Када је реч о густини
косе, ту није могуће
учинити значајну про-
мену, онако како би ти
желела, односно, при-
родним путем. Али, по-
стоје начини да косу
чиниш чвршћом, а длаку
снажнијом. То ћеш постићи
уколико у своју исхрану увр-
стиш намирнице богате ви-
тамином В, а то су,
пре свега, житарице. ■

— педесет девет

Исто тако можеш да узимаш таблете или грануле комплекса витамина В, али по упутству лекара.

Осим тога, свачијој коси пријају такозвана паковања од кокосовог или маслиновог уља, а посебно онима који живе у градовима пуним смога. Када нанесеш уље на косу, требало би да га држиш неколико сати, а онда косу опереш благим шампоном. Вероватно знаш да шампони намењени бебама најмање оштећују косу ■

КОРЕЛИ, МИМО ОБИЧАЈА И ПРАВИЛА

Пре извесног времена чуо сам неку мени непознату музику за коју су ми казали да је дело италијанског композитора Корелија. Волео бих да сазнам нешто о том музичару. Унапред захвалан

БОГДАН
Мокрин

Арканђело Корели, један од највећих италијанских барокних композитора, такође и виолиниста који је утемељио технику свирања на овом инструменту, рођен је 1653. године у италијанском граду Фузињану, недалеко од Болоње, у богатој и угледној породици. После завршених студија музике у Болоњи безмало читав живот провео је у Риму где је више од две деценије приређивао концерте. Ти надалеко чувени концерти одржавали су се сваког понедељка у палати кардинала Отобонија, Корелијевог заштитника. Римљани су славили Корелија као виртуоза на виолини, али и као композитора чија су дела – трио сонате, соло сонате и концерта гроса – једноставно обожавали.

Стари начин привлачења грома – бакарна шипка

ВЛАДАРИ ГРОМОВА

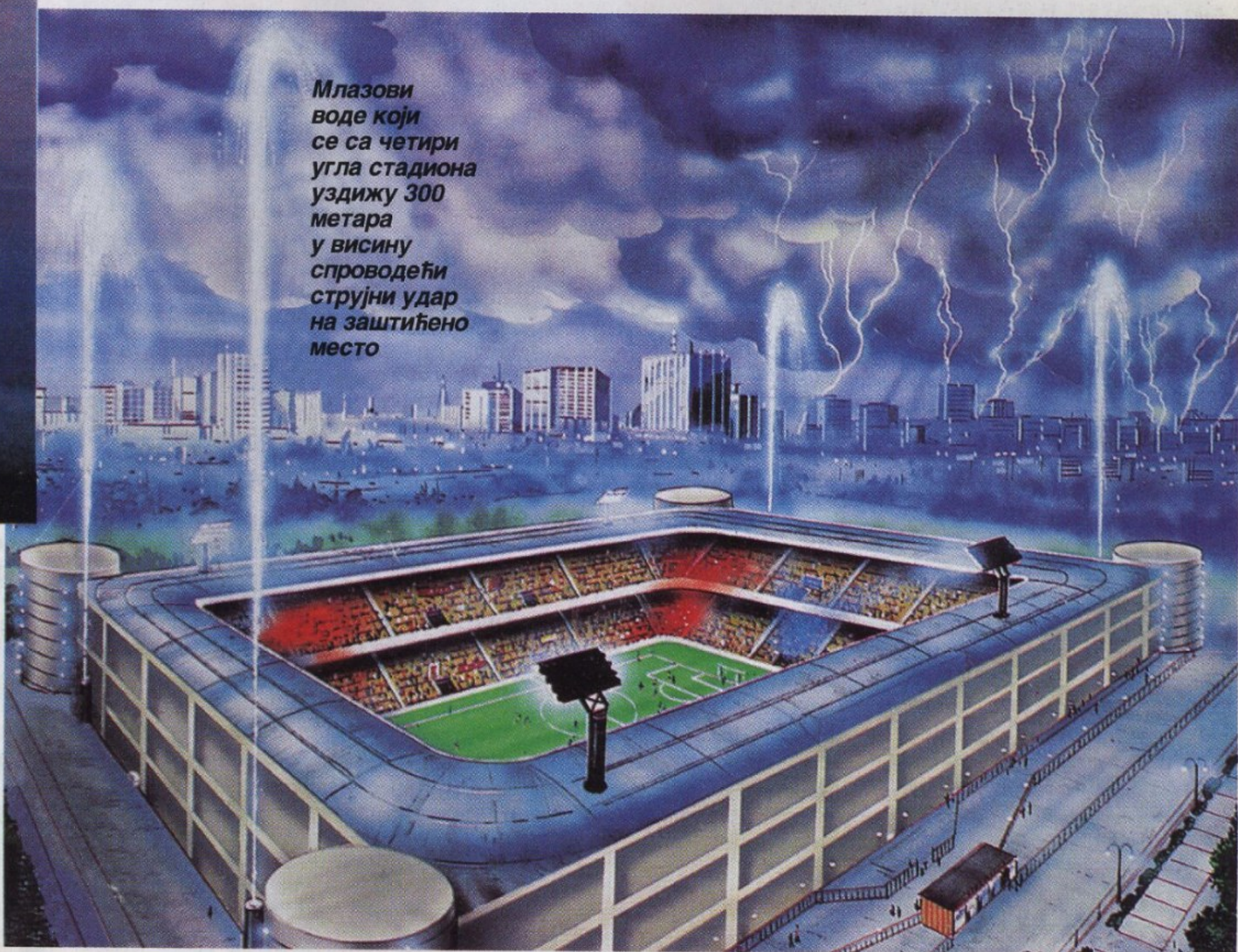

Чуо сам да постоје неке нове технике помоћу којих је могуће са земље управљати ударима грома. Да ли је то тачно?

ПАКО М.
Борча

Још од времена када је Бенџамин Френклин покушавао да са земље изазове грмљавину пуштајући змајеве у олујне облаке (било је то 1752. године), човек покушава да овлада огромном снагом природних електричних пражњења.

шездесет

Млазови воде који се са четири угла стадиона уздижу 300 метара у висину спроводећи струјни удар на заштићено место

Изгледа да ће Френклинова замисао најзад бити спроведена у дело у америчком граду Сан Дијегу још овог лета.

Амерички инжењер Даг Палмер и његови сарадници већ низ година настоје да овладају громовима и муњама прскајући у олујне облаке снажне млазове слане воде. Наиме, Даг Палмер је искористио добро познату особину слане

воде да одлично спроводи струју. Ако се Палмеров опит покаже као делотворан, млазови слане воде спречиће ударе грома на земљу. Тачније, спроводиће их тамо где треба. То ће бити прилика да се од удара грома заштите спортисти и гледаоци на великим отвореним стадионима јер су они, према мишљењу научника, у највећој опасности. Палмерову

замисао физичари сматрају одличном: уосталом, слана вода већ је помогла америчким војницима када их је, једном приликом, за време војне вежбе на отвореном мору, задесило снажно невреме. Таласи слане воде били су толико високи да су спречили ударе грома о брод, већ су их спровели до морског дна ■

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

2. 5. 2003.

Корелијева дела нису штампана само у Италији, већ и у Лондону, Паризу, Амстердаму, Антверпену ширећи његову популарност ван граница земље. Био је успешан и као професор виолине: његови ученици били су истакнути виолинисти тога доба. Будући да је Корелијев заштитник била и шведска краљица Кристина, виолиниста је наступао редовно и као диригент оркестра од 150 чланова у римској палати шведске краљице.

Очигледно свестан пажње која му је указана у Риму, упорно је одбијао понуде краљице Кристине да бар извесно време проведе на њеном двору у Стокхолму. Ипак, није могао да одоли позиву Алесандра Скарлатија, те је отишао у Напуљ, тада средиште оперског живота. Но, напуљски краљ није био одушевљен Корелијевим наступима. А када се Корели вратио у Рим, видео је да је неки придошлица заузео његово место и, што је још горе, и наклоност публике. То га је толико обесхрабрило да се готово повукао из јавности.

Сахрањен је уз највеће почести 1713. године у Пантеону, поред сликара Рафаела, у чему има извесне симболике. Корели се, на име, највише дружио са сликарима, а неки од најпознатијих били су му блиски пријатељи. Сматрало се да је Корелијева уметничка збирка једна од најбогатијих у Риму.

После композиторове смрти његова дела остала су да живе, а он је упамћен, између осталог, и као творац концерта греса, претече модерног концерта. Једноставност Корелијеве музике, као и избегавање украса, одударала је од музичких правила и обичаја времена у коме је живео. Публика је увек волела лагане ставове Корелијевих концерата који се истичу нежношћу и лепотом мелодије коју доноси виолина■

Корелијева дела нису штампана само у Италији, већ и у Лондону, Паризу, Амстердаму, Антверпену ширећи његову популарност ван граница земље. Био је успешан и као професор виолине: његови ученици били су истакнути виолинисти тога доба. Будући да је Корелијев заштитник била и шведска краљица Кристина, виолиниста је наступао редовно и као диригент оркестра од 150 чланова у римској палати шведске краљице.

РЕШЕЊА

ПОМИЦАЉКА

Спорт, лопта.

СЛОГОВНИ УГАО

Моника Селеш, нихилизам, калифат, сезам, леш.

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

Ипсилон, савезна држава, сто, Роксана, Ото, Вољујак, лапор, СВЕЛАНА БОЈКОВИЋ, кидати се, Кел, Агамненон, рак, редар, с, Иран, Еро, Илин, носачи, Арт, си, АТР, наскитати се, анале, етапе, Арсе, чика, Алан, Лаза, Тимоти Далтон, оцаринити, ам, естрада, инсистирати, осути, ре, икамо, открити, Истранин.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Лама, Сметана, ализарин, Мом, спрат, лабаво, канкан, кутак, ако, наш, РЕК, Та, паничар, ф, и, носорог, да, пат, соб, Кен, мотел, камила, изазов, налет, Ниш, тенисери, гванако, арак.

СУНЦЕ И ЊЕГОВ САТ

Није ми јасно како ради сунчани сат, па те молим да ми то објасниш. Унапред захва-
лан

САВА
Лесковац

Сунчани сат је часовник који сате показује према утврђеној линији поднева. Та линија показује правац север-југ на датом месту, а утврђује се и посматрањем најкраће сенке усправно постављеног штапа на површини обасјаној сунцем. Поред те линије која означава подне, уцртане су и линије које означавају и друге сате. Ови часовници били су редовно коришћени у давна времена, пре свега у Месопотамији и у Египту. Било је то пре више од 6000 година. Али, и данас могу да се виде на фасадама старих европских кућа■

— шездесет један

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2673

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Дарко Рибникар

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје **ПОЛИТИКА**
Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Штампа **ПОЛИТИКА** АД

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стилиста Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.
Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK
Југославија АД Београд је: 265-1100310000080-03 и
текући рачун код Комерцијалне банке
АД Београд: 205-32172-87

Претплату слати уз обавезну назнаку:
**ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.**

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG

Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд или

II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка АД – Београд

Swift code: KOBBYUBG – BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд

Код уплате обавезно навести

Претплата на лист **ЗАБАВНИК**

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд,
29. новембра 24/1, Југославија или

на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ЧОВЕК ЈЕ НАЈИНТЕЛИГЕНТНИЈА, АЛИ И НАЈБУДАЛАСТИЈА ОД СВИХ ЖИВОТИЊА.

Диоген
старогрчки филозоф
(412-323. пре н.е)

МУЗИЧАР ЈЕ НАЈСКРОМНИЈА ОД СВИХ ЖИВОТИЊА. АЛИ, И НАЈПОНОСНИЈА.

Еик Сати
француски
композитор
(1866-1925)

РЕКЛИ

**СУ
О ЖИВОТИЊАМА**

ЛЕПОТУ И МЛАДОСТ ПОКЛОНИЛА САМ ЉУДИМА, А ИСКУСТВО И МУДРОСТ НАМЕРАВАМ ДА ДАМ ЖИВОТИЊАМА.

Брижит Бардо
француска филмска глумица
(рођена 1934)

КАДА СУ ТУЖНА, ДЕЦИ СУ БЛИЖЕ ЖИВОТИЊЕ НЕГО ЉУДИ.

Џесмин Вест
америчка списатељица
(1902-1984)

ЧОВЕК СЕ ПОНАША КАО ЖИВОТИЊА. КАДА СЕ ПОЈАВИ НЕКО НЕПОЗНАТ, ЊУШКА ГА БЕЗ СТИДА.

Лорин Ајзли
амерички антрополог
(1907-1977)

НАЈБОЉЕ КОД ЖИВОТИЊА ЈЕ ТО ШТО НЕ ГОВОРЕ МНОГО.

Тортон Вајлдер
амерички драмски писац
(1897-1975)

КОНАЧНО СХВАТАМ ШТА РАЗЛИКУЈЕ ЧОВЕКА ОД ЖИВОТИЊЕ: НОВЧАНЕ БРИГЕ.

Ромен Ролан
француски књижевник
(1866-1944)

ВЕЛИЧИНА НАЦИЈЕ МОЖЕ БИТИ САГЛЕДАНА КРОЗ ОДНОС ТЕ НАЦИЈЕ ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА.

Махатма Ганди
индијски државник и
мислилац
(1869-1948)

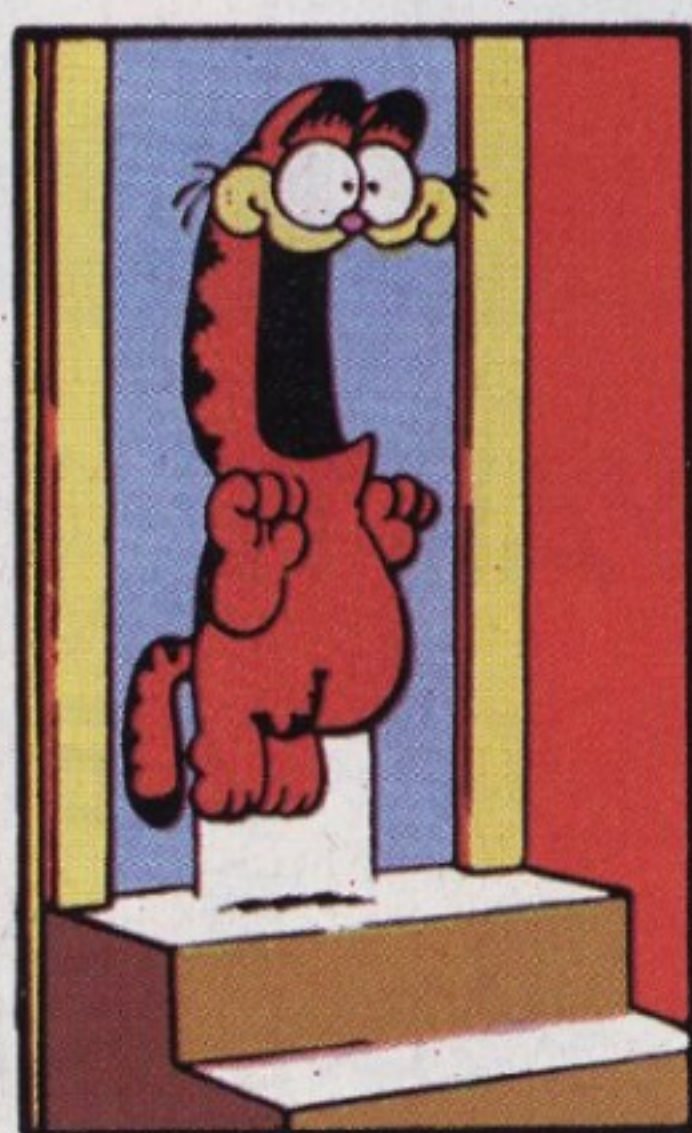
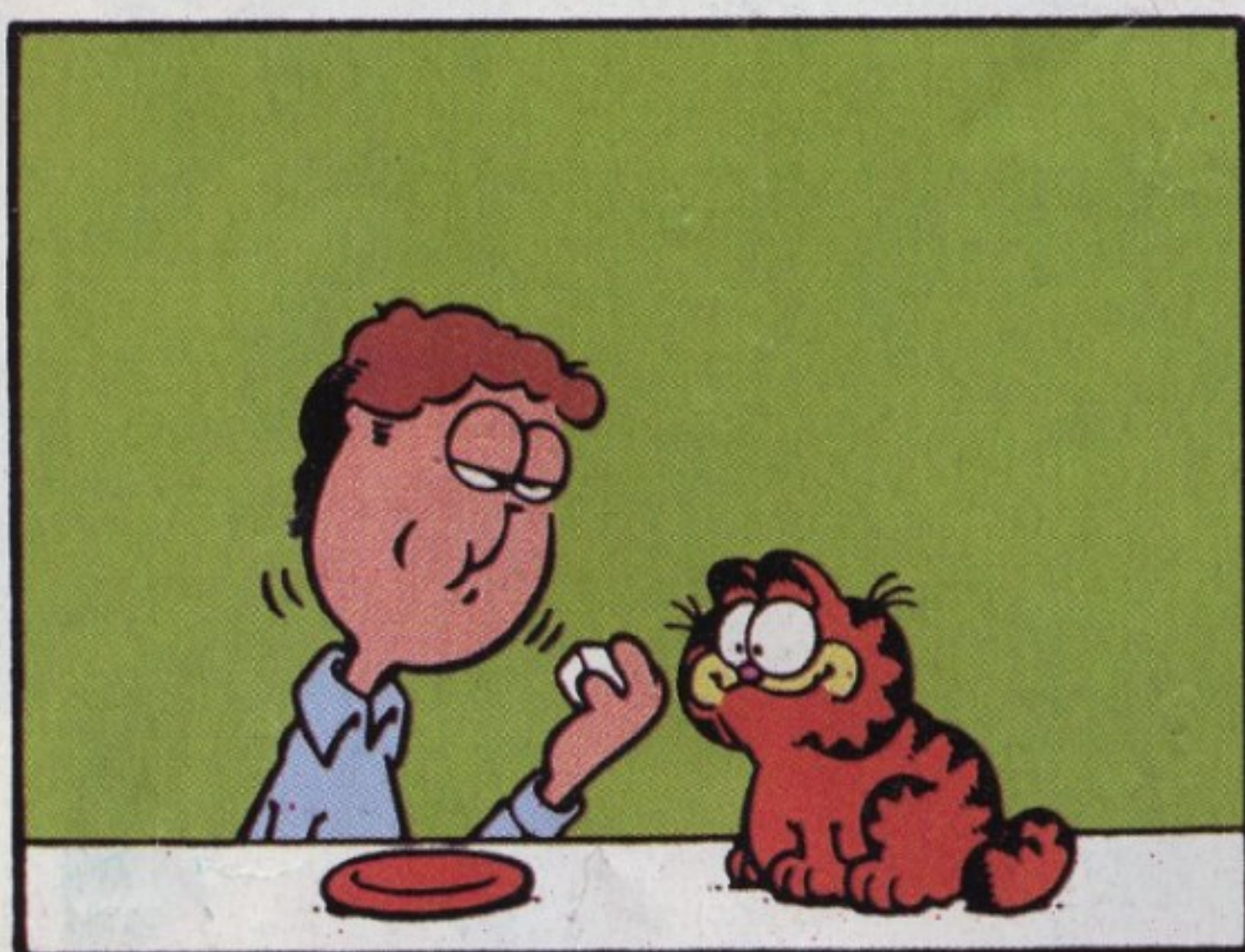
ЖИВОТИЊЕ СУ ПРИЈАТЕЉИ ИСТОМИШЉЕНИЦИ: НЕ ПОСТАВЉАЈУ НИКАКВА ПИТАЊА И НИШТА НАМ НЕ ЗАМЕРАЈУ.

Џорџ Елиот
енглески писац
(1819-1880)

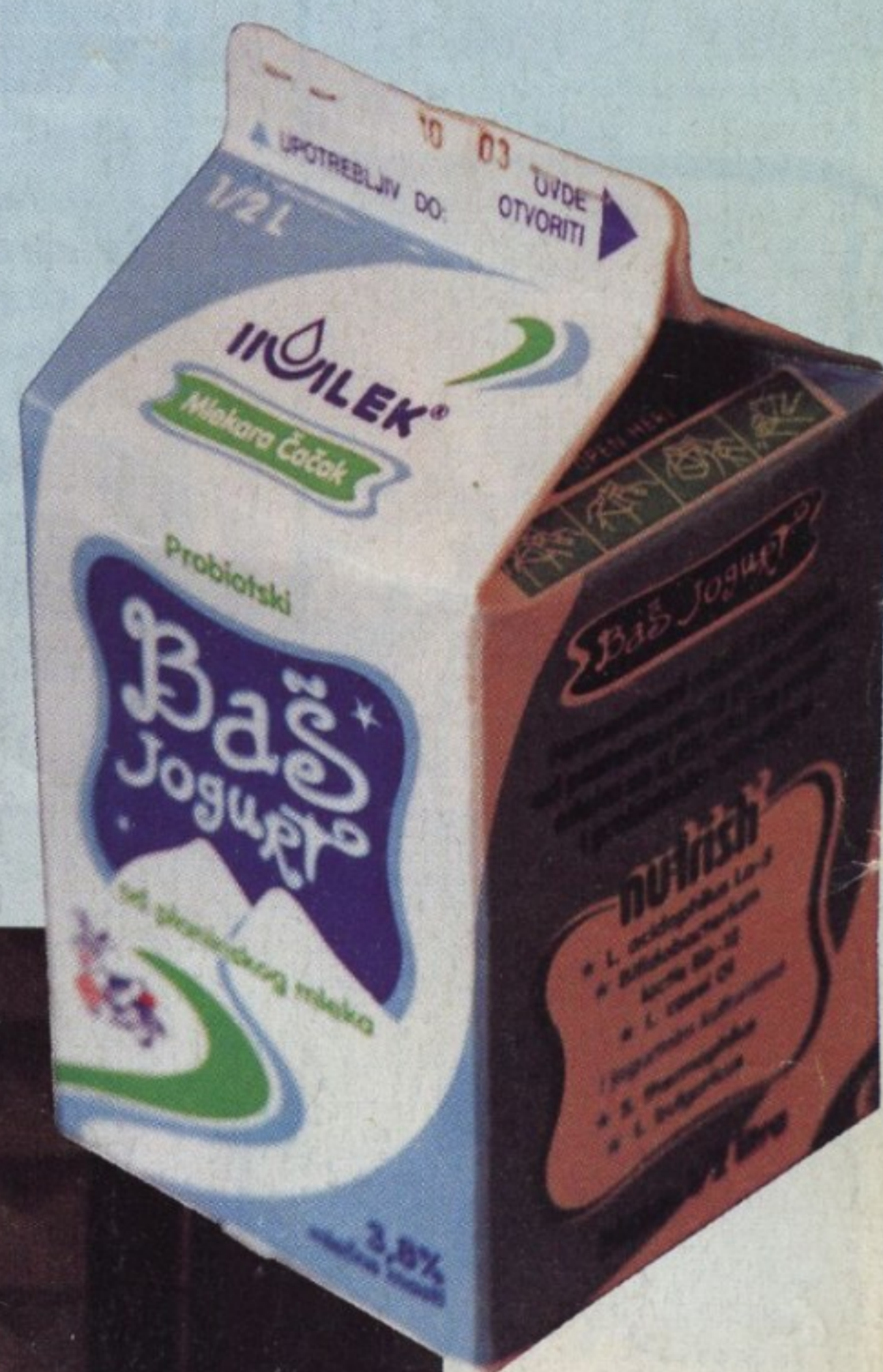
BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

УЗ ЈОГУРТ Ваš

БУДИТЕ Ваš ЗДРАВИ
Ваš ЛЕПИ
И Ваš ЈАКИ...
КАО Ваš ЧЕЛИК!